

Uchwała Nr LXIII/1329/2022

Rady Miasta Rzeszowa

z dnia 24 maja 2022 roku

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa
na lata 2022-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559), art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447).

Rada Miasta Rzeszowa

uchwala, co następuje:

§1

Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Rzeszowa.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Miasta Rzeszowa

Andrzej Dec

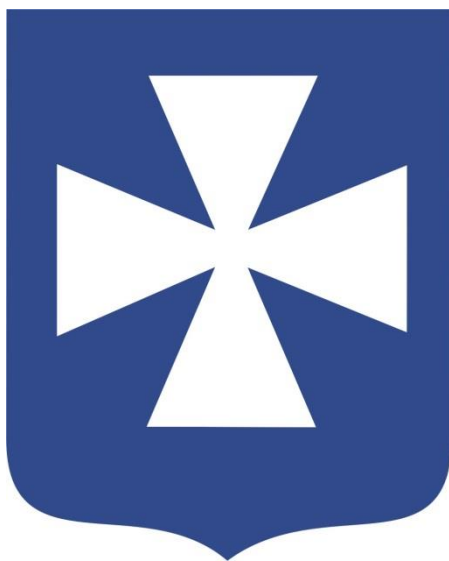
Uzasadnienie

do Uchwały w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta
Rzeszowa na lata 2022-2024

Gminy, realizując zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powinna posiadać program wspierania rodziny.

W tym celu, zgodnie z zapisem art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przedkłada się Wysokiej Radzie do uchwalenia Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024, którego działania ukierunkowane są na pomoc rodzinom, w tym rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z terenu Gminy Miasto Rzeszów.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024

Rzeszów, 2022

Spis treści

Wstęp	4
1. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 - 2024	6
2. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2019 – 2021	10
3. Rys społeczno-demograficzny Gminy Miasta Rzeszowa.....	18
2.1 Sytuacja demograficzna Miasta Rzeszowa	18
2.2 Jakość życia mieszkańców Miasta Rzeszowa.....	19
2.3 Warunki mieszkaniowe.....	20
2.4 Gospodarka Miasta Rzeszowa	21
2.5 Sytuacja na rynku pracy.....	22
4. Diagnoza zasobów Gminy Miasta Rzeszowa wspierających rodzinę	22
4.1 Bezpieczeństwo mieszkańców Miasta Rzeszowa	22
4.2 Zasoby edukacyjne Miasta Rzeszowa	24
4.2.1 Zasiłki socjalne – stypendium szkolne	27
4.2.2 Program Stypendialny Miasta Rzeszowa	28
4.2.3 Zasiłki szkolne.....	28
4.2.4 Wyprawka szkolna	29
4.3 Bezpłatna pomoc prawna oraz pomoc obywatelska	29
4.4 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna.....	32
4.5 Profilaktyka uzależnień.....	33
4.6 Karta Dużej Rodziny i Program „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”	35
4.7 Bezpłatny transport.....	37
4.8 Oferta Rzeszowskich Domów Kultury	38
4.9 Oferta Muzeum Dobranocek	39
4.10 Oferta Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie	40
5. Wsparcie dla rodzin oferowane przez MOPS w Rzeszowie.....	41
5.1 Objęcie rodzin wsparciem w postaci świadczeń z pomocy społecznej.....	42
5.2 Dożywianie	45
5.3 Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	48
5.4 Specjalistyczne usługi opiekuńcze.....	48
5.5 System świadczeń socjalnych	50
5.5.1 Świadczenia rodzinne.....	50
5.5.2 Realizacja programów rządowych.....	51
5.5.3 Fundusz alimentacyjny	52
5.5.4 Dodatki mieszkaniowe i dodatki energetyczne	52
5.5.5 Rzeszowski Bon Żłobkowy	53
5.6 Miejski Zespół Interdyscyplinarny	53

5.7 Zespół Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.....	54
5.8 Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej	56
5.9 Organizacje pozarządowe	57
6. Diagnoza sytuacji rodzin w wymiarze regionu i Miasta Rzeszowa.....	60
6.1 Diagnoza społeczna rodziny z poziomu województwa	60
6.2 Diagnoza społeczna rodziny z poziomu Miasta Rzeszowa.....	66
6.3 Diagnoza rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych wsparciem MOPS w Rzeszowie	71
7. Wspieranie rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi z poziomu Gminy Miasta Rzeszowa	79
7.1 Asystentura rodzinna	81
7.2 Rodziny wspierające.....	91
7.3 Piecza zastępcza.....	92
7.4 Placówki wsparcia dziennego	98
8. Analiza SWOT	104
9. Odbiorcy Programu	109
10. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024.....	109
11. Monitoring i ewaluacja realizacji Programu	125

Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024 jest dokumentem opartym na przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 t. j.), która w art. 176 pkt 1 wskazuje, że do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z zapisami art. 8 ust. 1 ww. ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

W art. 8 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określono, że wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Ten sam artykuł w ustępie 3 wskazuje, że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Wspieranie rodziny zgodnie z założeniami ww. ustawy powinno koncentrować się na czterech głównych obszarach, tj. asystentury rodzinnej, pieczy zastępczej, placówek wsparcia dziennego oraz rodziny wspierającej:

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 poz. 1329 t. j.), która poszerzyła obszar działania asystenta rodziny poprzez obowiązek koordynowania kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”. W ramach ww. ustawy celem pracy asystenta rodziny jest m.in. wsparcie i towarzyszenie emocjonalne, opracowanie wspólnie z kobietą/lub rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia oraz pomoc w jego realizacji we współpracy z innymi służbami społecznymi, załatwianie spraw w różnych instytucjach w imieniu rodziny na podstawie

złożonego upoważnienia, czy pomoc w dotarciu do miejsc oraz specjalistów, gdzie rodzina może otrzymać wsparcie.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024 jest kontynuacją koncepcji poprzedniego programu, a jego głównym założeniem jest rozwój systemu wsparcia rodziny skoncentrowanego na realizacji działań profilaktycznych oraz skutecznej interwencji.

Program przewiduje tworzenie optymalnych warunków do poprawy jakości funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez podjęcie działań profilaktycznych, działań obejmujących diagnozę, pomoc terapeutyczną, wychowawczą i socjalną oraz działań wspierających i wzmacniających rodzinę biologiczną. Założeniem programu jest stworzenie strukturalnego systemu wsparcia, który w swym założeniu obejmie nie tylko rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, ale wszystkie rodziny z dziećmi z terenu Miasta Rzeszowa. Istotą oferty kierowanej przez Gminę Miasto Rzeszów są nie tylko działania naprawcze, ale także działania wspierające, integracyjne i profilaktyczne, które pozwolą kształtować prawidłową komórkę społeczną, jaką stanowi rodzina. Przyjęte podejście pozwoli określić wyjątkowość potrzeb każdej rodziny, a interdyscyplinarne działania umożliwią wybór odpowiedniej oferty wsparcia.

W świetle założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i powinna być świadczona przez specjalistów w ramach spójnego systemu pracy środowiskowej. Ważne, aby zmiana sytuacji rodziny odbywała się w oparciu o zasadę wzajemnej współpracy, zaufania i przy aprobacie ze strony rodziny, z wykorzystaniem zasobów własnych rodziny oraz środowiska lokalnego.

Stąd też niniejszy program ukazuje zarówno analizę działań założonych w poprzednim gminnym programie realizowanym w latach 2019 – 2021, ukazując potrzebę kontynuacji sprawdzonych działań, ich dalszego rozwoju i doskonalenia, jak też diagnozę społeczną rodziny i zasobów instytucjonalnych miasta Rzeszowa. Duża część programu poświęcona jest omówieniu systemu świadczeń socjalnych, form wsparcia kierowanych do rodzin, ukazując szeroki wachlarz interesariuszy zaangażowanych w działania na ich rzecz. Kolejno omówione są główne filary ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak asystentura rodzinna, piecza zastępcza, rodziny wspierające czy placówki wsparcia dziennego. Przed określeniem celów programu ich działań, przedstawiona jest analiza SWOT systemu wsparcia rodziny ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

1. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 - 2024

W niniejszym rozdziale wykazano akty prawne, w oparciu o które zostały opracowane założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 - 2024 oraz dokumenty, z którymi pozostaje on w zgodności.

Nadrzędnym dokumentem określającym prawa i obowiązki rodziny jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która w art. 18 zakłada, że małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

W art. 48 znajdują się zapisy, iż „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”. Artykuł 72 mówi z kolei, o tym, że „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Artykuł 71 Konstytucji RP zakłada, że „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”, z kolei „Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa”.

Uchwałą Nr XXVI/502/2012 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 stycznia 2012 r. został uchwalony Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, który podlegał zmianie na podstawie:

- Uchwały Nr LXIV/1184/2013 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 3 grudnia 2013 r.
- Uchwały Nr XVII/364/2015 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 października 2015 r.
- Uchwały Nr XXIV/518/2016 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 22 marca 2016 r.

Zgodnie z zapisami Statutu MOPS w Rzeszowie celem działania Ośrodka jest „pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, organizowanie pieczy zastępczej, wspieranie rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz podejmowania działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem”.

Ponadto § 4 ust. 1 ww. Statutu określa, że „Ośrodek realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń socjalnych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należące do kompetencji gminy i powiatu oraz zadania określone w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie ponoszenia opłaty za wyżywienie i zakwaterowanie dziecka pozbawionego opieki i wychowana rodziców, umieszczonego przez Sąd w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej”.

Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 t. j.).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 t. j.).
5. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 t. j.).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 t. j.).
7. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744 t. j.).
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 t. j.).
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615 t. j.).
10. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2021 t. j.).
11. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 t. j.).
14. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.).
15. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.).
16. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.).
17. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329 t. j.).
18. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 t. j.).
19. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 t. j.).
20. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297 t. j.).
21. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 t. j.).
22. Ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2270).
23. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945 t. j.).
24. Zarządzenie Nr VI/1154/2013 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 3 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania, wydawania i korzystania z Karty „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” oraz określenia wzoru tej Karty.
25. Zarządzenie Nr VII/1517/2018 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 17 stycznia 2018 r. zmieniające Zarządzenie Nr VI/1154/2013 z dnia 3 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania, wydawania i korzystania z Karty „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” oraz określenia wzoru tej Karty.
26. Zarządzenie Nr VIII/350/2019 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 2 lipca 2019 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania, wydawania i korzystania z Karty „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” oraz określenia wzoru tej Karty.
27. Zarządzenie nr 109/2011 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Rzeszowa.

-
28. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292 poz. 1720).
 29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 poz. 1296).
 30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245).
 31. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020-2022 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1227).
 32. Rozporządzenie Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu unieważnienia Karty Dużej Rodziny, wzorów graficznych oraz szczegółowego zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku o przyznanie Karty Dużej Rodziny, zmienione Rozporządzeniem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2017 r. zmieniającym rozporządzenie ws. sposobu unieważnienia Karty Dużej Rodziny, wzorów graficznych oraz szczegółowego zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku o przyznanie Karty Dużej Rodziny (Dz. U. z 2019 poz. 99).
 33. Obwieszczenie Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 lutego 2018 r. ws. wysokości opłaty za wydanie duplikatu Karty Dużej Rodziny oraz wysokości kosztów gminy związanych z przyznaniem tej Karty oraz wydaniem jej duplikatu (Wysokość opłaty za wydanie duplikatu Karty Dużej Rodziny oraz wysokość kosztów gminy związanych z przyznaniem tej Karty oraz wydaniem jej duplikatu (M.P. z 2018 poz. 190), zmienione Obwieszczeniem Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2019 r. w sprawie wysokości opłaty za wydanie duplikatu Karty Dużej Rodziny oraz wysokości kosztów gminy związanych z przyznaniem tej Karty oraz wydaniem jej duplikatu (M.P. z 2019 poz. 213).
 34. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 189 poz. 1598 z późn. zm).
 35. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry start" (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092).

Gminny Program Wspierania Rodziny pozostaje w zgodności z:

1. Uchwałą Nr LIV/47/2006 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 lutego 2006 r. w sprawie ustanowienia „Jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka”.
2. Uchwałą Nr X/210/2011 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie podniesienia kwoty dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej.
3. Uchwałą Nr VIII/173/2011 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.
4. Uchwałą Nr LVI/1068/2013 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie wprowadzenia na terenie Rzeszowa Programu „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”.
5. Zarządzeniem Nr VI/1154/2013 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 3 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania, wydawania i korzystania z Karty „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” oraz określenia wzoru tej Karty, zmienionym Zarządzeniem Nr VII/1517/2018 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 17 stycznia 2018 r. zmieniającym Zarządzenie Nr VI/1154/2013 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 3 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania, wydawania i korzystania z Karty „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” oraz określenia wzoru tej Karty.

-
6. Uchwałą Nr XIII/247/2015 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie ustanowienia ulg za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w zakresie zadania o charakterze użyteczności publicznej w gminnych przewozach pasażerskich na terenie Gminy Miasto Rzeszów z późn. zm.
 7. Uchwałą Nr LXIV/1499/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 17 września 2018 r. zmieniającą uchwałę Rady Miasta Rzeszowa w sprawie ustanowienia ulg za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w zakresie zadania o charakterze użyteczności publicznej, w gminnych przewozach pasażerskich na terenie Gminy Miasto Rzeszów.
 8. Uchwałą Nr XXXI/674/2016 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 września 2016 r. w sprawie podniesienia kwoty dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.
 9. Uchwałą LXVI/1572/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 16 października 2018 r. w sprawie przekształcenia Placówki Opiekuńczo - Wychowawczej Domu dla Dzieci „Mieszko” poprzez wydzielenie z niej placówki opiekuńczo - wychowawczej pod nazwą Dom dla Dzieci „Bolesław” oraz nadania statutu nowo powstałej placówce.
 10. Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007).
 11. Uchwałą Nr VI/111/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 stycznia 2019 r. podwyższająca kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023.
 12. Uchwałą Nr VI/110/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie przekształcenia Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej im. dr Henryka Hanasiewicza w Rzeszowie i zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i specjalistycznej placówek opiekuńczo - wychowawczych.
 13. Uchwałą Nr XVI/315/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Rzeszów.
 14. Uchwałą Nr LIV/1143/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia Programu współpracy Miasta Rzeszowa na 2022 rok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
 15. Uchwałą Nr LVI/1173/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie utworzenia Programu Stypendialnego Miasta Rzeszowa pn. Primus inter pares.
 16. Uchwałą Nr LVI/1174/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie zasad udzielania stypendiów w ramach Programu Stypendialnego Miasta Rzeszowa pn. Primus inter pares.
 17. Uchwałą nr LI/1065/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 24 sierpnia 2021 r. w sprawie ustanowienia szczegółowych zasad przyznawania świadczenia na rzecz rodziny pod nazwą: „Rzeszowski Bon Żłobkowy” oraz jego wysokości.
 18. Uchwałą Nr XLIII/904/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023.
 19. Uchwałą Nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.
 20. Uchwałą Nr XXII/452/2016 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2025.
 21. Uchwałą Nr XXXVI/780/2016 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2022.

-
22. Uchwałą Nr LIV/1142/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Promocji Zdrowia i Profilaktyki dla Miasta Rzeszowa na lata 2021 – 2025.
23. Uchwałą Nr LVI/1172/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
24. Uchwałą Nr XLV/962/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.
25. Uchwałą Nr XXIV/526/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Rzeszowa na lata 2019-2022.

2. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2019 – 2021

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2019-2021 został przyjęty Uchwałą Nr XII/240/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 21 maja 2019 r.

Głównym założeniem programu było tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie systemu profilaktyki, wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z terenu Gminy Miasta Rzeszowa. Cel ten zawierał również założenia szczegółowe, które były realizowane za pośrednictwem niżej wskazanych kierunków działań i wskaźników.

Cel szczegółowy 1.1 Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostarczenie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działań: Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielenie pomocy materialnej i rzeczowej, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa poprzez osiągnięcie 15 wskaźników. W trakcie analizy wskaźników, dało zauważyć się w 2021 r. nieznaczny spadek liczby rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia rodzicielskie oraz świadczenia w ramach rządowego programu „Dobry start” w porównaniu do lat 2019-2020. Ponadto zaobserwowano utrzymujący się spadek liczby rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021. Natomiast w 2021 roku wzrosła liczba rodzin, którym przyznano świadczenie wychowawcze (500+). Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa dotyczące liczby wydanych „Kart Dużej Rodziny” za 2021 rok, także wskazują na spadek współczynnika liczbowego tego wskaźnika na przestrzeni lat 2019-2021.

Kierunek działań: Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych trudną sytuacją finansową stypendiów i pomocy rzeczowej, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa poprzez osiągnięcie 5 wskaźników. W trakcie analizy wskaźnika liczby dzieci biorących udział w akcji „Święty Mikołaj wśród dzieci”, można zauważyć systematyczny spadek ilości dzieci biorących udział w akcji na przestrzeni lat 2019-2021. Natomiast można zaobserwować wzrost liczby dzieci i młodzieży, którym przyznano stypendium szkolne oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży objętych Programem Stypendialnym Miasta Rzeszowa pn. „Primus inter

pares”, a także liczby dzieci i młodzieży korzystających z rządowego programu „Wyprawka szkolna”.

Kierunek działań: Umożliwienie uczestnictwa dzieciom i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, w zorganizowanych formach spędzania wolnego czasu został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Analizując wskaźnik liczby dzieci i młodzieży korzystających z kolonii letnich, można zauważyć, że w latach 2020-2021, MOPS nie organizował kolonii letnich dla dzieci, na co miała wpływ pandemia koronawirusa. Ponadto analizując kolejne wskaźniki w tym kierunku działań, jakim są liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba dzieci i młodzieży korzystających z pomocy placówek wsparcia dziennego, można dostrzec niewielki spadek współczynnika liczbowego w 2020 roku oraz wzrost liczby uczestników w placówkach wsparcia dziennego w roku 2021, przy utrzymującym się spadku wskaźnika liczby tych placówek.

Kierunek działań: Świadczenie pracy socjalnej kierowanej do rodziny, grupy, środowiska lokalnego, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika.

Kierunek działań: Świadczenie specjalistycznego wsparcia w formie usług i poradnictwa został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Rozpatrując wskaźnik liczby rodzin korzystających ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego, zaobserwować można zmniejszenie się liczby tych rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.

Wyżej wymienione kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim była poprawa sytuacji materialnej rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z terenu Gminy Miasta Rzeszowa.

Cel szczegółowy 1.2 Wzmacnianie rodzin z dziećmi w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mające na celu przywrócenie rodzicom zdolności do pełnienia ról rodzicielskich zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działania: Diagnoza sytuacji rodziny, środowiska rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie oraz warunków i jakości życia rodziny, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 2 wskaźników.

Kierunek działania: Prowadzenie pracy środowiskowej z wykorzystaniem zasobów rodziny i środowiska lokalnego we współpracy z przedstawicielami służb, instytucji, organizacji, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Analizując wskaźnik liczby rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wskaźnik liczby rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych wsparciem pracownika socjalnego, można zauważyć, iż wzrosła liczba tych rodzin w 2021 roku. Natomiast w tym samym roku spadła liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.

Kierunek działania: Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin będących w kryzysie, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 6 wskaźników. Weryfikując dane uzyskane w tym kierunku działania na przestrzeni lat 2019-2021, udało się zauważyć wzrost liczby asystentów świadczących usługi na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Kierunek działania: Zapewnienie specjalistycznego wsparcia (pedagogicznego, psychologicznego, prawnego) dla rodzin z dziećmi, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Siemacha Spot oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Analizując liczbę rodzin korzystających ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego można zauważyć systematyczny spadek tego współczynnika na przestrzeni lat 2019-2021. Natomiast weryfikując dane uzyskane od Siemacha Spot, można zauważyć wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego tej placówki. Wzrosła sukcesywnie również liczba dzieci i młodzieży korzystających ze specjalistycznego wsparcia świetlic socjoterapeutycznych.

Kierunek działania: Prowadzenie pracy z rodzicami biologicznymi w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 2 wskaźników.

Kierunek działania: Budowanie oparcia społecznego rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez inicjowanie rodzin wspierających i wolontariuszy został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Analizując wskaźnik liczby wolontariuszy oraz liczby rodzin korzystających ze wsparcia wolontariuszy, dzięki danym za lata 2019-2021, widać znaczny spadek liczby podpisywanych umów o wolontariacie, szczególnie w roku 2021.

Kierunek działania: Dostarczanie wiedzy i uczenie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji rodziny poprzez realizację programów/projektów profilaktyczno-edukacyjnych adresowanych do rodziców, dzieci i młodzieży, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Placówkę opiekuńczo-wychowawczą (Dom dla Dzieci „Mieszko”, Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”), SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień w Rzeszowie, Siemacha Spot, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa, Komendę Miejską Policji w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Analizując wskaźnik liczby programów/projektów profilaktyczno-edukacyjnych adresowanych do rodziców, dzieci i młodzieży, można zaobserwować, że każdy z wyżej wymienionych realizatorów wskazał przynajmniej 1 program/ projekt profilaktyczno- edukacyjny adresowany do rodziców, dzieci i młodzieży, który udało im się zrealizować w 2021 roku. Weryfikując liczbę rodziców biorących udział w tych programach/projektach, można zauważyć utrzymującą się ilość uczestników na przestrzeni lat 2019-2021 u większości realizatorów. Jednakże widać również znaczny spadek liczby rodziców, biorąc pod uwagę dane z 2021 roku SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień, dane z Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie, dane z Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa oraz dane z II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie. Natomiast analizując liczbę dzieci i młodzieży biorących udział w programach/projektach, widać wzrost uczestników u większości realizatorów, oprócz II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie, oraz Wydziału Edukacji Urzędu Miasta

Rzeszowa, gdzie widać minimalny spadek liczby dzieci i młodzieży biorących udział w programie/projekcie.

Kierunek działania: Promowanie działań na rzecz integracji rodzin oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Siemacha Spot, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa, Komendę Miejską Policji w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Biorąc pod uwagę dane z 2021 roku z wszystkich wskazanych wyżej realizatorów, można zauważyć, iż nie wszystkie instytucje organizowały warsztaty/szkolenia/spotkania/imprezy plenerowe związane z integracją rodzin i aktywnym spędzaniem wolnego czasu, na co miały wpływ ograniczenia, związane z pandemią Covid-19. Takimi instytucjami był Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie. Natomiast instytucje, które realizowały takie działania związane z integracją rodzin i aktywnym spędzaniem wolnego czasu, to Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Siemacha Spot, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa oraz Komenda Miejska Policji w Rzeszowie.

Kierunek działania: Podejmowanie działań profilaktycznych i interwencyjnych w sytuacji zgłoszenia zagrożenia dziecka kryzysem został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika. Analizując liczbę przeprowadzonych interwencji przez pracownika socjalnego można zauważyć wzrost przeprowadzonych interwencji zarówno przez pracowników socjalnych Zespołu Pracowników Socjalnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz pracowników Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych.

Kierunek działania: Monitorowanie sytuacji dziecka i rodziny po zakończeniu pracy z asystentem rodziny został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika. Liczba rodzin pozostających w monitoringu po zakończeniu pracy z asystentem rodziny nieznacznie spadła w 2020 roku oraz utrzymała się w takiej samej wysokości w 2021 roku.

Kierunek działania: Budowanie oparcia społecznego dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach ustawy „Za życiem” został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Porównując dane zbiorcze z lat 2019-2021 widać spadek liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” do współczynnika zerowego w 2021 roku.

Wyżej realizowane kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim było poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich.

Cel szczegółowy 1.3: Reintegracja społeczna rodzin oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań interdyscyplinarnych w obszarze wsparcia dziecka i rodziny zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działania: Rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 5 wskaźników. Analizując wskaźnik liczby posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ds. kompleksowej pomocy rodzinie oraz wskaźnik liczby posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zaobserwować można niewielki spadek tych współczynników liczbowych w roku 2021. Natomiast w tym samym roku wzrosła liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej a także znacznie wzrosła liczba spotkań z pedagogami/kuratorami, zarówno u pracowników Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych jak i u pracowników Zespołu Pracowników Socjalnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz u pracowników Zespołu ds. Asysty Rodzinnej.

Kierunek działania: Praca z rodzicem biologicznym na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 12 wskaźników. Weryfikując dane uzyskane przez wyżej wskazanego realizatora, zauważyć można, iż na przestrzeni lat 2020-2021 zmniejszyła się liczba rodzin biologicznych, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej. Tym samym liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z pracownikiem socjalnym oraz liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z asystentem rodziny również się znacznie zmniejszyła. Zanotowano spadek również takich wskaźników jak liczba planów pracy podpisanych z rodzicami biologicznymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz liczba kart rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczym. Natomiast wzrosła nieznacznie liczba podpisanych kontraktów socjalnych z rodzicem biologicznym. Ponadto, zauważono wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2021 roku, ale też spadek współczynnika liczbowego dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, co tym samym spowodowało wzrost liczby posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, a także zmniejszenie się liczby posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Kierunek działania: Praca na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie poprzez osiągnięcie 6 wskaźników. Analizując liczbę posiedzeń zespołu w celu zasadności przyznania rodzinie asystenta rodziny, zaobserwowano nieznaczny spadek tego wskaźnika. Ponadto zanotowano spadek liczby posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ds. kompleksowej pomocy rodzinie oraz zmniejszenie się liczby okresowych ocen sytuacji rodziny. Natomiast wzrosła nieznacznie liczba opracowanych planów pomocy rodzinie. Co więcej, zanotowano utrzymujący się współczynnik liczbowy rodzin pozostających w monitoringu po zakończeniu pracy na przestrzeni lat 2020-2021.

Wyżej realizowane kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim było kompleksowe wsparcie rodziny pozostającej w sytuacji kryzysowej poprzez realizację działań interdyscyplinarnych.

Cel szczegółowy 1.4: Budowanie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację wspólnych działań z lokalnym otoczeniem społecznym i obywatelskim, instytucjami publicznymi i partnerami lokalnymi zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działania: Podejmowanie współpracy z instytucjami, organizacjami i partnerami lokalnymi zajmującymi się udzielaniem wsparcia i pomocy rodzinie został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) oraz przez Siemacha Spot poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika. Analizując liczbę podpisanych z podmiotami zewnętrznymi umów/partnerstw, itd. z zakresu realizowania zadań w obszarze pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny zaobserwowano, że u większości wyżej wskazanych realizatorów działanie to zostało zrealizowane wykazując przynajmniej jedną podpisaną umowę/partnerstwo, jedynie Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) w latach 2020-2021 nie podpisały z podmiotami zewnętrznymi umów/partnerstw z zakresu realizowania zadań w obszarze pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny.

Kierunek działania: Wymiana doświadczeń między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”. Dom dla Dzieci „Bolesław”), II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Komendę Miejską Policji w Rzeszowie oraz przez Siemacha Spot poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika. Weryfikując liczbę spotkań/posiedzeń/konferencji/sympozjów na rzecz rodziny u wyżej wskazanych realizatorów, zaobserwować można, że większość instytucji uczestniczyło w zgromadzeniach na rzecz rodziny, jednakże można zauważyć też niewielki spadek ilości zorganizowanych spotkań/posiedzeń/konferencji/sympozjum na rzecz rodziny na co miała wpływ prawdopodobnie sytuacja pandemiczna koronawirusa w okresie 2020-2021.

Kierunek działania: Organizowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych przez placówki oświatowe, organizacje i partnerów lokalnych na rzecz rodzin z dziećmi został zrealizowany przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Siemacha Spot, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Analiza wskaźnika liczby profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń/wykładów/prelekcji z zakresu terapii uzależnień, przemocy, itp. skierowanych do rodziców oraz wskaźnika liczby profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń/wykładów/prelekcji z zakresu terapii uzależnień, przemocy, itp. skierowanych do dzieci i młodzieży wykazała, iż każdy z tych wskazanych podmiotów realizował działania profilaktyczne i edukacyjne na rzecz rodzin z dziećmi utrzymującym się na podobnym poziomie współczynnika liczbowego.

Kierunek działania: Realizacja programów/projektów na rzecz rodzin z dziećmi, został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz oraz przez Siemacha Spot poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Analizując liczbę programów/projektów realizowanych we współpracy z instytucjami, organizacjami i podmiotami lokalnymi. Pozostali realizatorzy wykazali dane dotyczące liczby zrealizowanych programów/projektów we współpracy z instytucjami, organizacjami i podmiotami lokalnymi. Z danych podanych przez II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie wynika, iż dopiero w 2021 roku podmiot ten przystąpił do realizacji tego kierunku działania. Ponadto liczba rodzin z dziećmi objętych realizowanymi programami utrzymuje się na podobnym poziomie u większości realizatorów.

Wyżej realizowane kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim było utworzenie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1.5: Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci zawierał następujące kierunki działań zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działania: Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracownikom działającym na rzecz pomocy dziecku i rodzinie został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień, II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Siemacha Spot, Komendę Miejską Policji w Rzeszowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) poprzez osiągnięcie 2 wskaźników. Weryfikując liczbę szkoleń/warsztatów/sympozjów/supervizji obserwuje się stałe działania w tym obszarze u większości realizatorów. Komenda Miejska Policji w Rzeszowie w związku z wprowadzonymi ograniczeniami, związanymi z pandemią Covid-19 nie organizowała działań w 2021 roku. Ponadto zaobserwowano ciągłe zainteresowanie pracowników możliwością udziału w tego typu szkoleniach/spotkaniach/sympozjach/supervizjach.

Kierunek działania: Wymiana dobrych praktyk wśród pracowników działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”), II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Rzeszowie, Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Siemacha Spot oraz przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika, mianowicie liczbę konferencji/sympozjów/spotkań/wykładów/imprez plenerowych, która wykazała, iż wyżej wspomniane instytucje brały udział we wskazanych zgromadzeniach.

Wyżej realizowane kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim było zwiększenie kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci. Podniesienie jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny z terenu Miasta Rzeszowa.

Cel szczegółowy 1.6: Podnoszenie świadomości społecznej i wiedzy mieszkańców Gminy Miasta Rzeszowa z zakresu systemu wspierania rodziny i roli rodziny jako naturalnego środowiska wychowawczego zawierał następujące kierunki działań:

Kierunek działania: Upowszechnianie informacji o instytucjach, organizacjach świadczących pomoc na rzecz dziecka i rodziny został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Henryka Hanasiewicza oraz Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą im. dr. Marii Hanasiewicz, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Siemacha Spot, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich oraz przez Placówki opiekuńczo-wychowawcze (Dom dla Dzieci „Mieszko” i Dom dla Dzieci „Dobrawa”, Dom dla Dzieci „Bolesław”) poprzez osiągnięcie 3 wskaźników. Analizując liczbę działań informacyjno-edukacyjnych, widać stałą aktywność w tym kierunku działania u większości realizatorów.

Kierunek działania: Opracowanie i propagowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych skierowanych do rodzin z dziećmi został zrealizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Rzeszowie, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, Komendę Miejską Policji w Rzeszowie oraz przez Siemacha Spot poprzez osiągnięcie 1 wskaźnika, mianowicie liczbę opracowanych materiałów edukacyjnych (ulotki, broszury, publikacje). Analizując wspomniany wskaźnik zaobserwowano, że każda z wymienionych instytucji w sposób ciągły opracowuje materiały edukacyjne skierowane do rodzin z dziećmi.

Wyżej realizowane kierunki działań oraz wskaźniki doprowadziły do uzyskania efektu jakim było podniesienie świadomości oraz zwiększenie wiedzy mieszkańców miasta na temat oferowanych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Promowanie pozytywnego obrazu rodziny w środowisku lokalnym.

Podsumowując realizację założonych celów dotychczasowego programu należy mieć na uwadze fakt, że czas trwania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2019-2021 zbieg się z panującą od 2019 r. pandemią Covid-19. Walka z pandemią zdeorganizowała życie wszystkich mieszkańców Miasta, z uwagi na naukę i pracę zdalną, izolacje społeczne, czy ograniczony dostęp do instytucji publicznych, w tym usług społecznych. Pandemia wpłynęła także na realizację zadań samorządów, co zauważyć można w wykazanych wskaźnikach realizacji założonych działań i celów. W przypadku wielu działań nie było możliwości ich organizacji, lub warunki pozwoliły jedynie na ich częściowe wykonanie.

3. Rys społeczno-demograficzny Gminy Miasta Rzeszowa

Miasto Rzeszów jest największą aglomeracją miejską Polski południowo – wschodniej, stolicą województwa podkarpackiego oraz stolicą diecezji rzeszowskiej. Rzeszów stanowi powiat grodzki, a także jest siedzibą starostwa ziemskiego powiatu rzeszowskiego. Miasto pełni funkcję głównego ośrodka administracyjnego, przemysłowego, handlowo-usługowego, akademickiego oraz kulturalnego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2020 r. średnia gęstość zaludnienia w mieście Rzeszowie wyniosła 1 646,3 osoby na km². Na dzień 31 grudnia 2020 r. Miasto Rzeszów zamieszkiwały 196 638 osób, z czego 93 410 mężczyzn i 103 228 kobiet, a średni wiek mieszkańców wyniósł 40,9 lat. W wieku produkcyjnym jest 59,5% mieszkańców Rzeszowa, 21,4% w wieku poprodukcyjnym i 19,1% w wieku przedprodukcyjnym.

Z uwagi na poszerzanie granic miasta poprzez przyłączanie sąsiednich sołectw, stale wzrasta powierzchnia oraz liczba mieszkańców miasta. Zgodnie z ewidencją ludności prowadzoną przez Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Rzeszowa – liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy w Rzeszowie, na dzień 31 stycznia 2021 r. wynosiła 196 812 osób, z czego na pobyt stały 185 759 osób, a czasowy 11 053 osoby. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego do 2030 r. spośród 39 miast w Polsce, które liczą powyżej 100 tysięcy ludności, zaledwie 6 zanotuje wzrost liczby mieszkańców: Rzeszów, Warszawa, Gdańsk, Kraków, Wrocław i Zielona Góra. Największy procentowo wzrost ludności wśród nich zanotuje Rzeszów – 7,2%. Prognozuje się, że na koniec 2030 r. Miasto Rzeszów będzie zamieszkiwało 200,8 tysięcy mieszkańców.

Z szczegółowej analizy przedstawiającej dynamikę rozwoju i regresu ośrodków miejskich przygotowanej przez dr Łukasza Zaborowskiego pt. „Awansujące metropolie i spadkowa druga liga – narasta rozwarstwienie rozwojowe między polskimi miastami”, Klubu Jagiellońskiego, wynika że zmiana liczby ludności w kraju w latach 2013-2020 wyniosła 0,6%. Istnieje jednak grupa 7 miast, które notują wyraźny wzrost liczby mieszkańców, na czele której plasuje się Rzeszów (z wynikiem 6,2%), w środku stawki jest metropolitalna „wielka piątka”: Kraków, Poznań, Warszawa, Wrocław oraz Trójmiasto, a ostatnim miastem jest Ełk.

2.1 Sytuacja demograficzna Miasta Rzeszowa

Województwo podkarpackie może poszczycić się najkorzystniejszymi parametrami trwania życia. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przeciętna długość życia podkarpackich mężczyzn w 2020 r. wynosiła 73,7 lat, a kobiet 81,8 lat.

Na koniec 2020 roku przyrost naturalny na terenie miasta Rzeszowa w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniósł 1,25 i był wyższy od średniej województwa, która w 2020 roku wyniosła – 2,1 oraz średniej dla kraju, która wyniosła – 3,2.

Obok przyrostu naturalnego kolejnym istotnym czynnikiem kształtującym liczbę ludności miasta są migracje ludności na pobyt stały, których współczynnik w przeliczeniu na 1 000 ludności dla województwa Podkarpackiego w 2020 r. osiągnął wartość minus 0,92‰ (w kraju wskaźnik ten posiadał wartość dodatnią 0,12‰), z kolei w mieście Rzeszowie

osiągnął wartość dodatnią 4,36%. W 2020 r. w Rzeszowie zarejestrowano 2 703 zameldowań w ruchu wewnętrznym i 1 948 wymeldowań. Na terenie miasta z zagranicy zameldowały się 122 osoby, a wymeldowały 20.

W 2020 roku na terenie Miasta Rzeszowa zawarto 769 małżeństwa, co na 1 000 mieszkańców daje 3,9 zawartych związków małżeńskich.

W 2020 roku na 1 000 mieszkańców przypadało 11,2 urodzeń żywych. Liczba urodzeń żywych w porównaniu do roku 2017 zmniejszyła się o 0,7 urodzeń na 1 000 mieszkańców. Z powyższych danych wynika, że na terenie Miasta Rzeszowa rodzi się coraz mniej dzieci.

W 2020 na terenie Miasta Rzeszowa orzeczono 7 separacji i 260 rozwodów. W 2020 roku na terenie województwa na 1 000 mieszkańców przypadło 1,0 rozwodów, z czego na terenie powiatu Miasta Rzeszów na tysiąc mieszkańców wskaźnik ten wyniósł 1,3. Najczęstszymi przyczynami rozwodów była niezgodność charakterów, niedochowanie wierności małżeńskiej, nadużywanie alkoholu.

Kwestie demograficzne, takie jak przyrost naturalny, przeciętna długość trwania życia, migracje, rozwody i separacje należą do najistotniejszych problemów społecznych polskiego społeczeństwa, w tym jej podstawowej komórki, jaką jest rodzina.

2.2 Jakość życia mieszkańców Miasta Rzeszowa

Badając jakość życia mieszkańców miast należy brać pod uwagę wiele kategorii jak np. warunki mieszkaniowe, dochody, pracę, edukację, środowisko, społeczeństwo obywatelskie, zdrowie, zadowolenie z życia i bezpieczeństwo. Na jakość życia mieszkańców Miasta Rzeszowa w ciągu ostatnich lat wpływ ma między innymi budowa infrastruktury drogowej, szkół, przedszkoli, żłobków, domów kultury, a także nowoczesny transport publiczny.

Miasto Rzeszów może poszczycić się wysokimi wynikami wielu rankingów miast polskich:

- o 2 miejsce w Rankingu Polskich Miast „Europolis” 2019 r., Raport Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana i Fundacji Konrada Adenauera w Polsce przygotowany przez Politykę Insight pt. „Miasta dla młodych”. Ranking miast dla młodych powstał w oparciu o dane liczbowe 66 polskich miastach na prawach powiatu. W ramach prowadzonych badań Rzeszów najwięcej punktów otrzymał w kategorii Mobilność - ponad 73 punkty. Zgodnie z wynikami przeprowadzonego raportu jest dobrze skomunikowany międzynarodowo. Na uznanie zasługuje zaawansowany system wypożyczania rowerów oraz rozbudowana sieć ścieżek rowerowych, które stanowią ponad połowę dróg gminnych. Ponadto posiada jako jeden z pięciu miast, najtańszą komunikację miejską, oferując mieszkańcom darmowy transport publiczny. Rzeszów jest również liderem, jeśli chodzi o buspasy (prawie 4% wobec średniej 0,005%). Kolejną kategorią, w której Rzeszów jest liderem była Edukacja (58,34 punktów). Jest to zasługa polityki stypendialnej kierowanej do licealistów, w połączeniu z wysoką dostępnością szkół licealnych oraz bogatej oferty edukacji zawodowej. Stolica Podkarpacia w oparciu m.in. o Politechnikę Rzeszowską od dawna buduje swoją markę na rozwoju lotnictwa i sektora IT. Zgodnie z rezultatami prowadzonych analiz, drugie miejsce w kategorii Zdrowie i opieka (68,69 punktów), wynika z tego, że miasto może pochwalić się wysoką dostępnością różnego typu kadr

medycznych, ponadprzeciętną liczbą oddziałów położniczych i stosunkowo niewielką konkurencją o miejsca w publicznych żłobkach i przedszkolach. Ponadto z uwagi na wysoki budżet wydatków na kulturę miasto uplasowało się na 5 pozycji w kategorii Kultura.

- 3 miejsce w Rankingu Polskich Miast „Europolis” 2018 r., Raport Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana i Fundacji Konrada Adenauera w Polsce przygotowany przez Politykę Insight pt. „Miasta Obywatelskie”. Ranking powstał w oparciu o dane liczbowe 66 polskich miastach na prawach powiatu i obszary: bierną i czynną aktywność wyborczą, udział w organizacjach publicznych, zaangażowanie w życie publiczne, rozpowszechnienie postaw obywatelskich oraz otwarcie miast na obywateli.
- 4 miejsce w Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis 2021, który klasyfikuje 50 największych pod względem liczby ludności miast na prawach powiatu w Polsce. Wykorzystane w ramach badania wskaźniki szczegółowe – w liczbie 45, zawierały się w określonych 19 dziedzinach, a te w obszarach: Społeczeństwo, Środowisko i Gospodarka. Źródłem danych dla zdecydowanej większości był Bank Danych Lokalnych (BDL).
- 4 miejsce Rankingu „Polskie miasta przyszłości 2019/2020” opracowanego przez zespół magazynu „fDi”, należącego do grupy Financial Times. Autorzy badania przeanalizowali dane z 50 polskich miast, w których brano pod uwagę takie czynniki jak potencjał ekonomiczny, jakość życia, transport, a także dostępne zachęty inwestycyjne czy realizowane projekty infrastrukturalne i miejskie. Wśród ośrodków średniej wielkości Rzeszów zwyciężył w dwóch kategoriach: Kreowanie Przyjaznych Warunków dla Rozwoju Biznesu oraz Kapitał Ludzki i Lifestyle.
- 6 miejsce Rankingu Polskich Miast „Europolis” 2021, Raport Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana i Fundacji Konrada Adenauera w Polsce przygotowany przez Politykę Insight, pt. „Zielone miasta - Polskie miasta na rzecz klimatu, środowiska i zdrowia mieszkańców”. Ranking zielonych miast powstał w oparciu o dane liczbowe dotyczące różnego rodzaju ilościowych i jakościowych aspektów życia w 66 polskich miastach na prawach powiatu w pięciu kategoriach: indywidualny transport elektryczny, transport publiczny, działania na rzecz jakości powietrza, społeczność lokalna oraz zdrowie publiczne. Zgodnie z raportem Rzeszów to miasto z największą dostępnością służby zdrowia. Najlepsze rezultaty osiągnięto w zakresie liczby lekarzy - 1 miejsce (8,1 lekarza na 1 000 mieszkańców) i łóżek szpitalnych - 2 miejsce (12 łóżek na 1 000 mieszkańców). Duża dostępność ochrony zdrowia nie przekłada się na ocenę w oczach mieszkańców, bowiem dobrze ocenia ją co drugi rzeszowianin.

2.3 Warunki mieszkaniowe

Charakteryzując jakość życia mieszkańców miasta należy wziąć pod uwagę warunki mieszkaniowe, w tym dostępność oraz standard mieszkań. Jak wynika z danych Banku Danych Lokalnych w 2020 r. całkowite zasoby mieszkaniowe miasta Rzeszowa obejmowały łącznie 89 350 nieruchomości. W 2020 roku na 1 000 mieszkańców miasta Rzeszowa przypadało 454 lokali mieszkaniowych, co świadczy o wyższej dostępności zasobów mieszkaniowych w porównaniu ze średnią dostępności tych zasobów w województwie 324,1

i w Polsce (392,4). W 2020 roku w Rzeszowie oddano do użytku 3 837 mieszkań. Na każdy 1 000 mieszkańców oddano więc do użytku 19,51 nowych lokali, co stanowi największą liczbę oddanych mieszkań w przekroju terytorialnym województwa. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wyniosła w 2020 roku – 64 m² (porównywalnie dla województwa 82,4 m² i kraju wyniosła 74,5 m²), a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na jedną osobę 26,7 m² (dla kraju 29,2 m²). Wskaźnikiem obrazującym standard mieszkań jest odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno - sanitarne. W 2020 roku Miasto Rzeszów charakteryzowało się wysokim odsetkiem mieszkań wyposażonych w wodociąg (99,49 % ogółu mieszkań), łazienkę (98,7% ogółu) oraz centralne ogrzewanie (96,53% ogółu mieszkań). Wszystkie powyższe wskaźniki przewyższały ogólne wartości wskaźników z województwa, jak i kraju.

W poniższej tabeli zostały przedstawione dane dotyczące lokali mieszkalnych będących w zasobach Gminy Miasta Rzeszów na koniec 2021 r.

Tabela 1 Zasoby lokali mieszkalnych Gminy Miasto Rzeszów na koniec 2021 r.

Liczba lokali mieszkalnych będących w zasobach gminy Miasta Rzeszów (stan na 31 grudnia 2021 r.)	3 024
Liczba podpisanych w 2021 r. umów najmu ww. lokali	64
Łączna liczba złożonych wniosków o przyznanie lokalu z zasobów gminy w 2021 r.	95
Liczba złożonych w 2021 r. wniosków o zamianę lokalu mieszkalnego	23
Liczba dokonanych w 2021 r. eksmisji z lokalu mieszkalnego	7

Źródło: Biuro Gospodarki Mieniem Miasta Rzeszowa.

2.4 Gospodarka Miasta Rzeszowa

Najlepiej rozwiniętą gałęzią gospodarki Miasta Rzeszowa jest przemysł lotniczy. Do największych firm tego przemysłu zaliczyć można Pratt & Whitney Rzeszów S.A. – producenta silników lotniczych, największego pracodawcę w mieście, zrzeszonego w grupie United Technologies Corporation, będącej światowym potentatem w produkcji wyrobów dla przemysłu lotniczego, energetycznego oraz budowlanego. Ponadto w 2003 roku zostało powołane do życia Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”, w którego skład wchodzi obecnie 179 członków – przedsiębiorstw i ośrodków naukowo – badawczych z południowo – wschodniej Polski. Poza sektorem lotniczym na terenie Miasta Rzeszowa, najlepiej rozwija się przemysł energetyczny (PGE Obrót S.A.), farmaceutyczny (Bausch Health Company Sp. z o.o.), telekomunikacyjny i informatyczny (Asseco Poland S.A., G2A.com), oraz spożywczy, odzieżowy, budowlany, meblarski.

Miasto Rzeszów to dynamicznie rozwijająca się aglomeracja. Podstawą gospodarki w skali lokalnej jest aktywność przedsiębiorstw. W Rzeszowie na koniec 2021 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 30 794 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 18 983 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Analizując rzeszowskie podmioty gospodarki pod kątem liczby zatrudnionych pracowników, należy stwierdzić, że dominują mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające od 0 – 9 pracowników w liczbie 29 738, kolejno małe przedsiębiorstwa, zatrudniające od 10 – 49 pracowników w liczbie 798, średnie od 50 – 259 pracowników w liczbie 210, oraz duże zatrudniające powyżej 250 pracowników, w łącznej liczbie 48. Według Banku Danych Lokalnych w 2020 roku na każde 10 tysięcy mieszkańców miasta Rzeszowa przypadało 1 566 podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON. W 2020 roku na terenie Miasta Rzeszowa na każde tysiąc mieszkańców w wieku

produkcyjnym przypadało 191,5 podmiotów gospodarczych. Wskaźnik ten był wyższy od średniej dla województwa podkarpackiego (145,4), ale niższy niż wartość dla kraju – 204,8.

2.5 Sytuacja na rynku pracy

W Rzeszowie w 2020 r. na 1 000 mieszkańców pracowało 464 osoby, czyli znacznie więcej od wartości dla województwa podkarpackiego, w którym na 1 000 mieszkańców pracowało jedynie 217 osób. Z danych GUS wynika, że na koniec 2020 r. w mieście pracowało 91 171 osób, z czego 49,65% stanowiły kobiety, a 50,35% mężczyźni. Analizując procentowo produkcyjne grupy wieku Miasta Rzeszowa, to liczba osób w wieku przedprodukcyjnym stanowi 19,1%, w wieku produkcyjnym 59,5%, natomiast grupa osób w wieku poprodukcyjnym około 21,4% mieszkańców. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Rzeszowie w 2020 r. wynosiło 5 518,24 zł, co odpowiada 99,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce i było wyższe od wartości tego wskaźnika dla województwa o 810,00 zł.

Ważnym problemem społecznym jest bezrobocie, które wpływa na wzrost izolacji społecznej, przestępczości, alkoholizmu, narkomanii, a także innych zjawisk patologicznych. Wiąże się ono bezpośrednio z występowaniem ubóstwa wśród osób i rodzin nim dotkniętych. Powoduje destabilizację życia rodzinnego i prowadzi do zwiększenia kosztów związanych z pomocą społeczną, w tym przyznawanych w jej ramach świadczeń. Na terenie Miasta Rzeszowa stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2020 r. wynosiła 5,7% i była niższa, niż wartość dla Podkarpacia – 9,1% i kraju – 6,2%. Z danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w grudniu 2020 r. na terenie miasta Rzeszowa zarejestrowanych było 7 419 osób bezrobotnych, z czego 3 792 stanowiły kobiety, a 3 627 mężczyźni.

W tym samym okresie, wśród grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy najliczniejszą stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 4 371 osób, kolejno powyżej 50 roku życia – 1 853 osób, do 30 roku życia – 1 646 osób, posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 1 299 osób, do 25 roku życia – 655 osób oraz posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia – 8 osób.

4. Diagnoza zasobów Gminy Miasta Rzeszowa wspierających rodzinę

4.1 Bezpieczeństwo mieszkańców Miasta Rzeszowa

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 5 czerwca 1990 r. o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy m.in. zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Na terenie Miasta Rzeszowa instytucjami, które w sposób bezpośredni zabezpieczają porządek i bezpieczeństwo publiczne jest Komenda Miejska Policji i Straż Miejska.

Komenda Miejska Policji w Rzeszowie swoim zasięgiem obejmuje obszar miasta Rzeszów i powiatu rzeszowskiego. Miasto Rzeszów – powiat grodzki podzielony jest na trzy jednostki terenowe Policji: Komisariat Policji I w Rzeszowie, Komisariat Policji II w Rzeszowie oraz Komisariat Policji Rzeszów – Śródmieście. W strukturze działania KMP w Rzeszowie funkcjonuje 9 komisariatów Policji, 2 posterunki Policji oraz 4 policyjne punkty

przyjąć interesantów. Jak wynika ze sprawozdania Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie na koniec 2020 r. realizuje ona swoje zadania w oparciu o 641 to etaty policyjne i 108,8 to etaty cywilne.

W 2020 roku na terenie miasta Rzeszowa stwierdzono 3 419 przestępstw, w tym 2 157 to przestępstwa o charakterze kryminalnym. W porównaniu z rokiem 2017 nastąpił spadek ogólnej liczby przestępstw o 9 i wzrost o 8 przestępstw kryminalnych. Spadł z kolei wskaźnik wykrywalności przestępstw z 63,7 % w 2017 r. do 62,57 % w 2020 r.

W 2020 r. odnotowano spadek ogólnej liczby przestępstw popełnianych przez nieletnich z 94 w 2017 r. do 58, jak i w kategorii liczby przestępstw kryminalnych popełnianych przez nieletnich z 85 w 2017 r. do 54. Nieznaczny spadek zanotowano także w przypadku przestępstw narkotykowych popełnianych przez nieletnich z 22 w 2017 r. do 20 w 2020 r.

Na terenie Miasta Rzeszowa w 2020 roku funkcjonariusze KMP w Rzeszowie ujawnili 56 574 wykroczeń, z czego dominującym rodzajem wykroczeń są wykroczenia z zakresu porządku i bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W 2020 roku w mieście w porównaniu do poprzednich lat zanotowano spadek liczby kolizji drogowych, które wyniosły 3 149.

W porównaniu do 2017 r. zauważyć można wzrost ilości zgłoszeń i interwencji na terenie działania KMP w Rzeszowie. W 2021 r. liczba zgłoszeń wyniosła 62 588, a interwencji 57 271 (dla porównania w 2017 r. 52 383).

Na poprawę stanu bezpieczeństwa w mieście oraz ograniczenie występowania zjawisk patologicznych i kryminogennych istotny wpływ mają podpisywane od 2005 r. przez Komendanta Miejskiego Policji w Rzeszowie i Prezydenta Miasta Rzeszowa porozumienia, w ramach których przekazywane są środki finansowe miasta na rzecz Policji, w celu organizowania tzw. służb ponadnormatywnych.

Komenda Miejska Policji w Rzeszowie dotychczas prowadziła wiele programów z zakresu profilaktyki społecznej kierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych z terenu Miasta Rzeszowa. Celem programów było ograniczenie najbardziej dokuczliwych zjawisk patologicznych, z którymi mogą zetknąć się mieszkańcy Rzeszowa, podniesienie stanu świadomości mieszkańców oraz propagowanie postaw i zachowań, które pomogą uchronić przed możliwością stania się ofiarą przestępstwa. W związku z wprowadzonymi ograniczeniami związanymi z pandemią koronawirusa, wiele aspektów działalności związanej z profilaktyką, zostało znacząco ograniczone lub uniemożliwione. Nie odbywały się spotkania grupowe, debaty społeczne oraz inne formy zorganizowanych zajęć. W okresie pandemii część działań profilaktycznych podejmowanych przez funkcjonariuszy Referatu ds. Profilaktyki Społecznej Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji KMP w Rzeszowie, Wydziału Ruchu Drogowego oraz dzielnicowych, zostało przeniesionych do sieci internetowej, gdzie były realizowane w trakcie nauki zdalnej z wykorzystaniem komunikatora Microsoft Teams.

W 2021 roku Komenda Miejska Policji w Rzeszowie przeprowadziła dwa programy profilaktyczne tj. „Ostrożnie pies”, „Cyberbezpieczni”, w ramach których zorganizowano spotkania dla rodziców i dzieci w szkołach podstawowych oraz szkołach ponadgimnazjalnych. Łącznie w 2021 r. zorganizowano 20 spotkań z rodzicami, nauczycielami i pedagogami, w których wzięło udział 115 uczestników oraz 109 spotkań z dziećmi i młodzieżą w ramach programu „Ostrożnie pies” oraz 234 spotkania w ramach programu „Cyberbezpieczni”, w których wzięło udział 7 867 uczniów.

Ponadto Komenda Miejska Policji w Rzeszowie prowadziła w 2021 roku szereg innych działań profilaktycznych, jak np. działania zmierzające do ograniczenia sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim pn. „Alkohol – ograniczona dostępność”. Działania polegały na dokonywaniu kontroli miejsc sprzedawania i podawania napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi. W 2021 roku KMP w Rzeszowie przeprowadziła działania prewencyjne w obszarze profilaktyki alkoholowej, w trakcie których dokonano 89 kontroli lokali gastronomicznych wraz z podmiotami gastronomicznymi oraz 308 kontroli sklepów. Ponadto Komenda Miejska Policji w Rzeszowie włączyła się wspólnie z Podkarpackim Oddziałem PTK i Centrum Medycznym Medyk w działania profilaktyczno-edukacyjne w ramach akcji „Dzień Serca na rzeszowskim rynku”.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku w Straży Miejskiej w Rzeszowie pracowało 60 osób, co stanowi niemal dwukrotny wzrost w porównaniu z 2017 r. (32 strażników). W 2021 r. Straż Miejska podjęła 19 011 interwencji, czyli ponad 6,5 tysiąca więcej niż 2017 r.

Straż Miejska na terenie Gminy Miasta Rzeszów realizuje program profilaktyczny o nazwie „Śmieci wszyscy zbieramy, Rzeszów czysty mamy”, który jest realizowany w przedszkolach, a ich celem jest dbanie o porządek w najbliższym otoczeniu i edukowanie dzieci o zasadach segregacji odpadów. Niestety w 2020 z uwagi na wystąpienie pandemii program nie był realizowany.

4.2 Zasoby edukacyjne Miasta Rzeszowa

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat, opieka nad tą grupą dzieci może być organizowana w formie żłobka. Z danych pozyskanych od Miejskiego Zespołu Żłobków w Rzeszowie, na terenie miasta funkcjonuje 11 placówek, z łączną liczbą miejsc 1 593. Poniższa tabela prezentuje poszczególne placówki z terenu Miasta wraz liczbą miejsc.

Tabela 2 Wykaz żłobków z terenu Miasta Rzeszowa wraz z liczbą miejsc.

Nazwa placówki	Liczba miejsc
Żłobek nr 1 „Wesoły Miś” ul. Piękna 18	150
Żłobek nr 3 „Krzyś” ul. Rataja 6a	150
Żłobek nr 4 „Sasanka” Ul. Architektów 4/U6	126
Żłobek nr 5 „Karolinka” ul. Wołyńska 4	160
Żłobek nr 6 „Kotek Psotek” ul. Iwonicka 52	178
Żłobek nr 7 „Calineczka” ul. Zielona 7	160
Żłobek nr 8 „Kajtek” ul. Pułaskiego 3b	129
Żłobek nr 9 „Puchatek” ul. Podwisłocze 20b	150
Żłobek nr 10 „Rumcajs” ul. Starzyńskiego 19	150

Żłobek nr 11 „Słoneczko” ul. Krzyżanowskiego 22	150
Żłobek nr 12 „Żwirek i Muchomorek” ul. Dąbrowskiego 73	90

Źródło: Opracowanie własne.

Placówki opieki na dziećmi do lat 3 zlokalizowane są w różnych częściach miasta, co znacznie ułatwia rodzinom dostęp do nich. W placówkach realizowany jest program opiekuńczo-wychowawczy i edukacyjny, który stawia na rozwój dzieci, zgodnie z ich oczekiwaniami i możliwościami. Opiekę nad dziećmi sprawuje 269 wykwalifikowanych opiekunek, które poza opieką wspomagają rodziny w wychowaniu dzieci. Poza placówkami publicznymi, na terenie miasta działają również 33 placówki niepubliczne.

Z danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa wynika, że na terenie miasta funkcjonuje łącznie 122 przedszkoli, z czego 57 przedszkoli publicznych i 65 niepublicznych. Łącznie wychowaniem przedszkolnym w 2021 r. objęto 9 567 dzieci.

Na terenie miasta funkcjonuje łącznie 50 szkół podstawowych, z czego 36 szkół podstawowych publicznych oraz 14 szkół podstawowych niepublicznych.

Stołówki szkolne funkcjonują we wszystkich 31 placówkach oświatowych. Łącznie na terenie miasta występuje 9 placówek, w których funkcjonują oddziały integracyjne i 10 placówek, gdzie występują oddziały specjalne. W 2021 r. do publicznych i niepublicznych szkół podstawowych uczęszczało 16 943 uczniów.

Placówki oświatowe z oddziałami integracyjnymi

1. Szkoła Podstawowa Nr 17 z Oddziałami Integracyjnymi im. 21 Brygady Strzelców Podhalańskich
2. XII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi
3. Przedszkole Publiczne Nr 35
4. Szkoła Podstawowa Nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jarosława Iwaszkiewicza w Rzeszowie
5. Szkoła Podstawowa Nr 34 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Rzeszowie
6. Przedszkole Publiczne Sióstr Serafitek z Oddziałami Integracyjnymi w Rzeszowie
7. Przedszkole Logopedyczne „Gadułka”
8. Szkoła Podstawowa Nr 30 z Oddziałami Integracyjnymi im. Króla Jana III Sobieskiego
9. Niepubliczne Przedszkole Świętej Rodziny z Nazaretu

Placówki oświatowe z oddziałami specjalnymi

1. Specjalne Przedszkole Publiczne Nr 30 w Rzeszowie
2. Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 20
3. Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna Nr 2
4. Przedszkole Publiczne Nr 29
5. Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Niezapominajka” Polskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Rzeszowie
6. Niepubliczne Przedszkole Specjalne Solis Radius w Rzeszowie
7. Niepubliczna Specjalna Szkoła Podstawowa Solis Radius w Rzeszowie
8. Niepubliczne Przedszkole Specjalne – „Selfiki”
9. Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne Zuzia w Rzeszowie
10. Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne HEN w Rzeszowie

Tabela 3 Wykaz szkół ponadpodstawowych z podziałem na publiczne i niepubliczne.

Liczba szkół ponadpodstawowych z podziałem na licea, technika, technika uzupełniające, zasadnicze szkoły zawodowe (obecnie: branżowa szkoła I stopnia), szkoły policealne (z podziałem na publiczne i niepubliczne)	
Publiczne: 54	Niepubliczne: 40
Technikum: 12 Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy: 1 Szkoła policealna: 5 Szkoła muzyczna II stopnia: 3 Policealna szkoła plastyczna: 1 Ogólnokształcąca szkoła sztuk pięknych: 1 Ogólnokształcąca szkoła muzyczna II stopnia: 1 Ogólnokształcąca szkoła muzyczna I stopnia: 2 Liceum sztuk plastycznych: 1 Liceum ogólnokształcące: 14 Branżowa szkoła II stopnia: 3 Branżowa szkoła I stopnia: 10	Technikum: 2 Szkoła policealna: 21 Liceum ogólnokształcące: 16 Branżowa szkoła I stopnia: 1

Źródło: Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa.

Według danych z 2021 r. na terenie Miasta Rzeszowa funkcjonuje 54 szkół ponadpodstawowych publicznych i 40 szkół ponadpodstawowych niepublicznych. Łącznie we wrześniu 2021 r. do szkół ponadpodstawowych uczęszczało 22 234 uczniów.

W 2021 r. do 9 szkół artystycznych, do których uczęszczało łącznie 1 068 uczniów oraz 8 placówek specjalnych, do których uczęszczało 262 uczniów w placówkach publicznych i 191 uczniów w niepublicznych.

W zakresie szkolnictwa specjalnego na terenie Miasta Rzeszowa funkcjonuje Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF, którego organem prowadzącym jest Gmina Miasto Rzeszów. W ramach Zespołu Szkół Specjalnych funkcjonuje 57 oddziałów, gdzie liczba uczniów w 2021 r. wyniosła 244 oraz 18 uczniów z Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego. W skład Zespołu Szkół Specjalnych wchodzi Specjalne Przedszkole Publiczne nr 30 w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 20, Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy oraz Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 2. Ponadto na terenie miasta w ramach szkolnictwa specjalnego funkcjonują 3 niepubliczne Ośrodki Rewalidacyjno-Wychowawcze oraz 6 przedszkoli niepublicznych.

Na terenie miasta funkcjonuje 10 internatów, z łączną liczbą wychowanków 954, w skład których wchodzi 7 placówek publicznych (z liczbą miejsc 1 065, liczbą uczniów 620) oraz 2 niepubliczne (2 bursy, 1 internat) z liczbą uczniów 334.

Miasto Rzeszów jako ośrodek akademicki na swoim terenie posiada dwie państwowe uczelnie wyższe: Uniwersytet Rzeszowski i Politechnikę Rzeszowską im. I. Łukasiewicza, kilka uczelni prywatnych, m.in.: Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Wyższą Szkołę Prawa i Administracji Rzeszowską Szkołę Wyższą, Wyższą Szkołę Inżynierijsko – Ekonomiczną z siedzibą w Rzeszowie oraz Wyższe Seminarium Duchowne w Rzeszowie. Ponadto w Rzeszowie działalność akademicką prowadzi Filia Collegium Humanum w Rzeszowie.

4.2.1 Zasilki socjalne – stypendium szkolne

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty oraz Uchwałą Nr XVI/315/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Rzeszów, mieszkańcy miasta mogą ubiegać się w Wydziale Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa o przyznanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego przysługuje mieszkańcom Rzeszowa, których miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie jest większa niż kwota, o której mowa w art. 8 ust 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. obecnie 600,00 zł netto. Przysługuje w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium przyznaje się na czas trwania nauki w roku szkolnym.

O stypendium szkolne mogą się ubiegać:

- o uczniowie szkół publicznych, niepublicznych i niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych oraz słuchacze kolegiów pracowników szkół społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia;
- o wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

Formami stypendium szkolnego są:

- o całkowite lub częściowe pokrycie kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole, kolegium, ośrodku w ramach planu nauczania, może dotyczyć zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym wyrównawczych, o charakterze informatycznym, technicznym, przedmiotowym, artystycznym, sportowym lub turystyczno-krajoznawczym organizowanych przez szkoły, kolegia, ośrodki i inne jednostki organizacyjne, które prowadzą statutową działalność w tym zakresie,
- o pomocy rzeczowej, jako całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki,
- o całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania może dotyczyć kosztów zakwaterowania w internacie, bursie lub stancji, kosztów dojazdów do szkół środkami komunikacji zbiorowej; dotyczy uczniów szkół ponadpodstawowych oraz słuchaczy kolegiów.

Na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa wynika, że w 2021 roku stypendia szkolne wypłacono 700 uczniom.

4.2.2 Program Stypendialny Miasta Rzeszowa

Uchwałą Nr LVI/1173/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. przyjęto Program Stypendialny Miasta Rzeszowa pn. Primus inter pares, a zasady udzielania stypendiów w ramach ww. programu określono Uchwałą Nr LVI/1174/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. Realizacją tej formy wsparcia dla rzeszowskich rodzin zajmuje się Oddział Stypendiów Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa (ul. gen. M. Langiewicza 15).

Formy stypendiów realizowane w ramach ww. Programu dostosowano do zmieniających się potrzeb edukacyjnych. O różne formy stypendiów mogą się ubiegać uczniowie w zależności od zdobytych wyników w nauce, wyników egzaminów, osiągnięć, jak również typu szkoły. Formami realizacji obecnie obowiązującego Programu są stypendia: Primus, Zawodowiec, Mistrz, Młody inżynier, Artysta, Zdolny uczeń.

W ramach poprzednio obowiązującego Programu Stypendialnego Miasta Rzeszowa pn. Primus inter pares w oparciu o zapisy Uchwały Nr VI/109/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r., realizowane były stypendia dla: Ośmioklasisty, Maturzysty, Mistrz, Młody inżynier, Artysta oraz Zdolny uczeń. Zgodnie z danymi pozyskanymi z Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa w 2021 r. stypendiami w ramach Programu pn. Primus inter pares objęto 1 903 uczniów.

4.2.3 Zasiłki szkolne

Mieszkańcy miasta, którzy znaleźli się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, mogą skorzystać z pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie zasiłku szkolnego, którego zasady, warunki i tryb przyznawania określa ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz uchwała Nr XVI/315/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Rzeszów.

Przez zdarzenie losowe należy rozumieć nagłe, nieprzewidywalne, niemożliwe do uniknięcia (nawet przy zachowaniu należytej staranności o swoje sprawy) okoliczności losowe, które mają wpływ na pogorszenie się sytuacji materialnej rodziny. O zasiłek szkolny może wnioskować rodzic ucznia, pełnoletni uczeń lub dyrektor szkoły, do której uczęszcza uczeń, w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia uzasadniającego przyznanie zasiłku.

O zasiłek szkolny mogą ubiegać się:

- o uczniowie szkół publicznych, niepublicznych i niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych oraz słuchacze kolegiów pracowników szkół społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia;
- o wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego

stypendium szkolnego. Wysokość zasiłku szkolnego nie może przekroczyć jednorazowo kwoty stanowiącej pięciokrotność kwoty, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, tj. 620,00 zł. W 2021 r. z pomocy materialnej w formie zasiłku szkolnego skorzystało 25 uczniów.

4.2.4 Wyprawka szkolna

Dodatkowo w roku szkolnym 2021/2022 oraz 2022/2023 uczniowie rzeszowskich szkół ponadpodstawowych posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego mogą skorzystać z pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w ramach rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020-2022.

Pomoc w formie dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego i do kształcenia w zawodach, materiałów edukacyjnych do kształcenia ogólnego i do kształcenia zawodowego oraz materiałów ćwiczeniowych jest udzielana uczniom:

- słabowidzącym,
- niesłyszącym,
- słabosłyszącym,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy są to niepełnosprawności spośród niepełnosprawności, o których mowa odpowiednio w pkt. 1-6,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy są to niepełnosprawności spośród niepełnosprawności, o których mowa odpowiednio w pkt. 1-6 i 8,

posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Ww. pomoc jest udzielana na wniosek opiekunów ucznia albo pełnoletniego ucznia, albo na wniosek nauczyciela, pracownika socjalnego lub innej osoby, za zgodą opiekunów ucznia albo pełnoletniego ucznia. Wniosek składa się do dyrektora szkoły, do której uczeń będzie uczęszczał w odpowiednim roku szkolnym.

W 2021 r. z pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników i materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w ramach ww. programu skorzystało 304 uczniów.

4.3 Bezpłatna pomoc prawna oraz pomoc obywatelska

Kolejną formą wsparcia kierowaną przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa do mieszkańców Miasta Rzeszowa, w tym rodzin z dziećmi jest pomoc prawna oraz poradnictwo obywatelskie udzielana na podstawie zapisów ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. Pomoc w tej formie finansowana jest ze środków pochodzących z budżetu państwa, jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Z pomocy prawnej oraz pomocy obywatelskiej skorzystać może każda osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Zgłoszenia przyjmowane

są telefonicznie i internetowo. Osoby z niepełnosprawnością mogą skorzystać ze wsparcia w formie poradnictwa poza punktem, tj. za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość: telefonicznie lub pocztą elektroniczną, przez Internet lub w formie wideorozmowy. Ponadto osoby, które doświadczają trudności w komunikowaniu się mogą skorzystać ze wsparcia tłumacza języka migowego.

Wykaz punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizowanych przez Gminę Miasto Rzeszów:

1. Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w lokalu Rzeszowskiej Rady Seniorów przy ul. Rynek 7 (porady udzielane są w systemie hybrydowym, bezpośrednio i na odległość).
2. Punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w lokalu Rzeszowskiej Rady Seniorów przy ul. Rynek 7 (porady udzielane są w systemie hybrydowym, bezpośrednio i na odległość).
3. Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej przy ul. Langiewicza 15 (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).
4. Punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego przy ul. Langiewicza 15 (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).
5. Punkt nieodpłatnej pomocy w Rzeszowskim Domu Kultury, Filii „Zwięczyca” przy ul. Beskidzkiej 6 (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).
6. Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w VIII Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Wyspiańskiego 16a (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).
7. Punkt nieodpłatnej pomocy w Rzeszowskim Domu Kultury, Filii „Widokowej” przy ul. Widokowej (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).
8. Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej w Szkole Podstawowej nr 31 przy ul. Pułaskiego 11 (pomoc udzielana z bezpośrednią obsługą stron).

Zakres proponowanej pomocy w ramach udzielanej porady prawnej obejmuje: poinformowanie o obowiązujących przepisach prawa, wskazanie sposobu rozwiązania problemów prawnych, pomoc w przygotowaniu pism (z wyjątkiem pism procesowych w toczących się postępowaniach) oraz przygotowanie pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego.

Pomoc obejmuje również mediację. Nieodpłatna mediacja może być prowadzona pomiędzy stronami dążącymi do polubownego rozwiązania sporu.

Nieodpłatna mediacja obejmuje:

- o poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających;

- o przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji;
- o przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej;
- o przeprowadzenie mediacji;
- o udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.

Nieodpłatna mediacja nie obejmuje spraw, w których:

- o sąd lub inny organ wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- o zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Tabela 4 Podmioty z terenu Miasta Rzeszowa realizujące nieodpłatnie poradnictwo dla mieszkańców.

Nazwa jednostki i adres	Zakres poradnictwa i kryteria dostępu
POMOC SPOŁECZNA, INTERWENCJA KRYZYZSOWA	
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej ul. Skubisza 4 35-207 Rzeszów	Poradnictwo jest świadczone osobom i rodzinom zamieszkałym w Rzeszowie, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Mieszkańcy Miasta Rzeszowa.
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hansiewicz ul. Unii Lubelskiej 4, 35-016 Rzeszów	Poradnictwo obejmuje konsultacje i poradnictwo dla rodziców oraz mediacje rodzinne. Z pomocy skorzystać mogą rodzice, opiekunowie prawni: - dzieci przebywających w placówce, - którzy chcą umieścić dzieci w placówce, - mający problemy szkolno-wychowawcze z dziećmi.
Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Rzeszowie ul. Nizinna 30/1, 35-303 Rzeszów	Zakres udzielanej pomocy obejmuje: poradnictwo rodzinne, pracę socjalną, poradnictwo pedagogiczne oraz poradnictwo psychologiczne. Z pomocy mogą korzystać rodzice wychowanków, przebywających w Domu dla Dzieci „Mieszko”, „Dobrawa” i „Bolesław” oraz wychowankowie.
PSYCHOLOGICZNE, PEDAGOGICZNE	
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2, ul. Rejtana 3, 35-326 Rzeszów	Poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne i z zakresu praw dziecka, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i interwencja kryzysowa, psychoterapia oraz mediacje rodzinne. Osoby uprawnione do skorzystania z pomocy: - osoby w wieku do 25 roku życia, korzystające z placówek edukacyjnych na terenie Miasta Rzeszowa, - rodzice/ opiekunowie prawni zamieszkali na terenie Miasta Rzeszowa, - nauczyciele pracujący w szkołach i placówkach na terenie Miasta Rzeszowa.
ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, UZALEŻNIEŃ	
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Leczenia Uzależnień ul. Kochanowskiego 17 35-201 Rzeszów	Pomocy dla osób dorosłych uzależnionych od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, a także cierpiących z powodu uzależnień niechemicznych (głównie hazard). Placówka posiada kontrakt z NFZ.
POMOC PRAWNA	
Klinika Prawa Wyższej Szkoły Prawa i Administracji Rzeszowskiej Szkoły Wyższej, ul. Cegielniana 14, 35-310 Rzeszów	Pomoc prawna. Kryterium dochodu (osoby niezamożne) w oparciu o oświadczenie klienta.
Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej utworzony przez Starostwo Powiatowe w Rzeszowie w budynku Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 1 ul. Batorego 9, 35-005 Rzeszów	Zakres pomocy obejmuje: poinformowanie o obowiązujących przepisach prawa, wskazanie sposobu rozwiązania problemów prawnych, pomoc w przygotowaniu pism (z wyjątkiem pism procesowych w toczących się postępowaniach) oraz przygotowanie pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową. Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności. Z pomocy może skorzystać

	każda osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.
Punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, utworzony przez Starostwo Powiatowe w Rzeszowie Punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie SURSUM CORDA ul. Batorego 9, 35-005 Rzeszów	Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego.
Stowarzyszenie Społecznej Kontroli Legalności Administracji Publicznej ul. Piaskowa 5/3A, 35-312 Rzeszów	Pomoc z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Poradnictwo z zakresu prawa administracyjnego. Poradnictwo z zakresu pomocy społecznej. Poradnictwo z zakresu bezrobocia. Z pomocy może skorzystać każda osoba, która złoży oświadczenie, iż znajduje się w trudnym położeniu życiowym.
DLA OSÓB POKRZYWDZONYCH PRZESTĘPSTWEM	
Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przepęststwem ul. Fredry 4 35-959 Rzeszów	Pomoc obejmuje: wsparcie informacyjne, psychologiczne, prawne i finansowe. Osoby pokrzywdzone przestępstwem i ich osoby bliskie.
PORADNICTWO Z ZAKRESU PROCEDUR ADOPCYJNYCH	
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, Oddział Ośrodek Adopcyjny ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów	Osoby zainteresowane adopcją dziecka, rodziny adopcyjne, kobiety w ciąży.
DLA OSÓB BEZROBOTNYCH, DORADZTWO ZAWODOWE	
Centrum Aktywizacji Zawodowej Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, ul. Alei Batalionów Chłopskich 7, 35-038 Rzeszów	Pomoc dla osób bezrobotnych, pracodawców oraz doradztwo zawodowe. Osoby posiadające status bezrobotnego lub poszukującego pracy oraz pracodawcy krajowi.
Wojewódzki Urząd Pracy ul. A. Naruszewicza 11, 35-055 Rzeszów	Poradnictwo zawodowe. Oferta poradnictwa skierowana jest do: uczniów stojących przed wyborem szkoły wyższej lub stających na progu rynku pracy jako absolwenci; absolwentów szkół i osób, które po raz pierwszy podejmują pracę zarobkową, osób poszukujących pracy, osób pracujących zarobkowo, które zagrożone są utratą pracy.
PRAWO PRACY	
Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy inspektorat Pracy w Rzeszowie ul. Gen. St. Maczka 4, 35-234 Rzeszów	Porady z zakresu prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

Źródło: Opracowano w oparciu o listę podmiotów nieodpłatnego poradnictwa dostępnego dla mieszkańców Miasta Rzeszowa (bip.erzeszow.pl).

Na stronie Urzędu Miasta Rzeszowa dostępna jest lista podmiotów nieodpłatnego poradnictwa dostępnego dla mieszkańców Miasta Rzeszowa – publikowana zgodnie z art. 8a ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

4.4 Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

Gmina Miasto Rzeszów jest organem prowadzącym dla Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 2, ul. Rejtana 3. Celem działalności Poradni jest pomoc i wsparcie dla dzieci, rodziców i nauczycieli poprzez usługi diagnostyczne, terapeutyczne, konsultacyjne i doradcze, prowadzone przez wykwalifikowanych specjalistów.

W roku szkolnym 2020/2021 w ramach działań Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 2 wsparciem objęto 2 542 dzieci. Poradnia wydała łącznie 819 orzeczeń

m. in. dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących, niepełnosprawnych ruchowo, z zaburzeniami sprzężonymi, z autyzmem, upośledzonych umysłowo. W tym samym okresie placówka wystawiła również 1 847 opinii oraz 68 informacji w sprawach: objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole, dostosowania wymagań edukacyjnych oraz warunków i formy sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego. Na terenie przedszkoli i szkół z terenu miasta Rzeszowa odbyły się 104 dyżury i punkty konsultacyjne prowadzone przez pracowników poradni, z których ogółem skorzystało 407 osób. Ponadto pracownicy poradni przeprowadzili 28 prelekcji i wykładów dla rodziców w formie on-line, w których uczestniczyło 693 rodziców; 24 szkolenia dla rad pedagogicznych, w których wzięło udział 765 nauczycieli oraz 12 warsztatów dla uczniów w formie on-line, w których wzięło udział 305 uczniów.

W psychoterapii indywidualnej oraz terapii rodzin uczestniczyło 169 osób. Na terenie szkół i przedszkoli prowadzono zajęcia integracyjne, badania logopedyczne i badania przesiewowe przedszkolaków, w których wzięło udział łącznie 655 dzieci.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 w Rzeszowie realizowała dotychczas szereg programów i projektów adresowanych do rodziców dla dzieci, takich jak: „Polubić szkołę”, „Szkoła dla rodziców”, „Warsztaty dla Dobrych Rodziców”, „Mistrz planowania”. „Wybieram przyszłość” czy grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych, które z uwagi na pandemię Covid-19 zostały zawieszone. Poradnia zdecydowaną większość działań w okresie trwania gminnego programu prowadziła w formie zdalnej (tj. telefonicznie czy na platformie Microsoft Teams). Na bieżąco publikowała materiały informacyjne i edukacyjne dla mieszkańców miasta na swojej stronie internetowej, w mediach społecznościowych (Facebook), a informacje edukacyjne i informacyjne dla placówek oświatowych na platformie Microsoft Teams.

4.5 Profilaktyka uzależnień

Miasto Rzeszów prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu w oparciu o założenia zawarte w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz założenia Narodowego Programu Zdrowia.

Wyżej wymienione działania reguluje corocznie opracowywany Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, którego celem jest intensyfikacja działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów w celu uświadomienia zagrożeń wynikających z uzależnień.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień ujętych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2020 w zajęciach sportowo-rekreacyjnych dostosowanych do wieku uczestników, ich zainteresowań, a przede wszystkim umiejętności brało udział ponad 5 970 uczniów rzeszowskich szkół. Ponadto około 1 730 uczniów klas I i II szkół podstawowych, uczestniczyło w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych.

Na realizację szkolnych programów profilaktycznych uwzględniających organizację 8 600 godzin pozalekcyjnych zajęć sportowych i zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w 2020 r. wydatkowano i rozliczono kwotę 410 711,36 zł.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rzeszowie realizuje, na terenie rzeszowskich szkół Kampanię edukacyjno-profilaktyczną „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, której celem jest ograniczenie podejmowania przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych, związanych m. in. z nieumiejętnością radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych, wzmacnianie umiejętności emocjonalno-społecznych, dostrzeganie własnych zalet, mocnych stron i ograniczeń, promowanie wśród młodych ludzi życia wolnego od używek, przemocy i nudy.

Ponadto w ramach ogłaszanych przez Prezydenta Miasta otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych w zakresie ochrony zdrowia, zgodnie z zapisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z budżetu Miasta Rzeszowa dofinansowywana jest działalność podmiotów realizujących zadania z zakresu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie uzależnień dla dzieci, młodzieży, osób uzależnionych i współuzależnionych, osób niepełnosprawnych oraz seniorów, promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym, a także programy profilaktyczne uwzględniające organizację zajęć sportowych i imprez towarzyszących dla dzieci i młodzieży, jak również szkoleń. Jak wynika ze sprawozdania Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 r. podpisano 69 umów, na realizację których przekazano łącznie 773 910,00 zł.

Ponadto na podstawie umowy zawieranej pomiędzy Gminą Miasto Rzeszów, a SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień w Rzeszowie realizowane są założenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w zakresie m.in. profilaktyki uzależnień realizowanej na terenie szkół wszystkich szczebli w Gminie Miasto Rzeszów, poradnictwa i szkoleń wysokospecjalistycznych oraz świadczenia psychoterapii osób uzależnionych i członków ich rodzin. W ramach działań profilaktyczno-edukacyjnych kierowanych do rodziców i dzieci z terenu Miasta Rzeszowa, mających na celu dostarczenie wiedzy i uczenie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji rodziny, realizowanych przez SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień w Rzeszowie w 2021 r. wzięło udział 10 rodziców w formie stacjonarnej i 25 rodziców w formie zdalnej (Microsoft Teams 365) oraz 8 206 uczniów w formie zdalnej (Microsoft Teams 365) i 6 244 uczniów w formie stacjonarnej. W 2021 r. łączna liczba podejmowanych działań z zakresu uzależnień, przemocy, psychospołecznych jak (emocje, integracja, komunikacja, stres, kreatywność) wyniosła 678 godzin stacjonarnie i 782 godziny zdalnie.

Dodatkowo w odpowiedzi na interwencje pedagogów, wychowawców i nauczycieli rzeszowskich szkół oraz obserwacje zespołu profilaktycznego SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień stworzono grupę socjoterapeutyczną adresowaną do dzieci i młodzieży z terenu miasta Rzeszowa. Zajęcia prowadzone są w siedzibie SP ZOZ CLU w Rzeszowie, w ramach zamkniętej grupy socjoterapeutycznej w oparciu o wcześniej przygotowany program, w formie cotygodniowych warsztatów. Głównym celem grupy socjoterapeutycznej jest zmiana niekorzystnych wzorców zachowań przejawianych w relacjach : „ja - dorosły”, „ja - rówieśnik”, „ja - zadanie” oraz „ja - ja” dla osiągnięcia lepszego poziomu funkcjonowania

społecznego dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. W roku 2020 przeprowadzono 17 godzin zajęć w ramach socjoterapeutycznej grupy z 11 dziećmi z terenu miasta Rzeszowa.

W celu zdiagnozowania problemów rzeszowskich rodzin z dziećmi, MOPS w Rzeszowie zwrócił się o zarekomendowanie działań (w obszarze wsparcia, ochrony, interwencji lub profilaktyki rodziny), które należy rozważyć przy opracowywaniu założeń gminnego programu na lata 2022-2024. SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień zaproponował działania w zakresie: Zwiększenia dostępności psychoterapii dla dzieci i młodzieży nie tylko z rodzin dysfunkcyjnych, lecz również z rodzin o prawidłowych postawach wychowawczych, w których dzieci także chorują na depresję, mają myśli samobójcze, są zagrożone uzależnieniami od substancji lub czynności, bądź mają problem z akceptacją przez grupę rówieśniczą.

4.6 Karta Dużej Rodziny i Program „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”

Realizatorem zadania „Karta Dużej Rodziny” i Programu „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” jest Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień, dla rodzin posiadających troje dzieci i więcej, zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Wyżej wymieniona forma wsparcia została wprowadzona ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia.

W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunków za usługi telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach.

Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci. Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka. Prawo do Karty Dużej Rodziny przysługuje także dzieciom: w wieku do 18 roku życia, w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej, bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, ale tylko w przypadku, gdy w chwili składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki. Należy pamiętać, że prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny nie przysługuje rodzicowi, którego sąd pozbawił władzy rodzicielskiej lub któremu sąd ograniczył władzę rodzicielską przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, chyba że sąd nie pozbawił go władzy rodzicielskiej lub jej nie ograniczył przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w stosunku do co najmniej trojga dzieci, prawo to nie przysługuje również rodzicowi zastępczemu lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka, w przypadku gdy sąd orzekł o odebraniu im dzieci z uwagi na niewłaściwe sprawowanie pieczy zastępczej.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny wielodzietnej spełniającej ww. warunki. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki w szkole lub szkole wyższej, maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Ponadto Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej (formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna oraz rodzinny dom dziecka) na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Dane Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa wskazują, że w 2021 r. wydano w Mieście Rzeszowie 1597 Kart Dużej Rodziny, z czego 765 kart dla Opiekunów. Liczba rodzin, która skorzystała z Karty Dużej Rodziny w 2021 r. wyniosła 743 rodziny, natomiast liczba dzieci korzystających z przywilejów z nią związanych wyniosła 832.

Tabela 5 Liczba rodzin objętych wsparciem w formie Karty Dużej Rodziny.

Karta Dużej Rodziny	Dane za 2021 r.
Liczba rodzin	743
Liczba wydanych kart	1597
Liczba wydanych kart dla Opiekunów	765
Liczba dzieci korzystających z Programu	832

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa.

Karta Dużej Rodziny jest dostępna także w wersji elektronicznej. Dzięki temu rodziny wielodzietne mogą korzystać z Karty Dużej Rodziny w formie aplikacji na urządzeniach mobilnych.

W drodze Uchwały Nr LVI/1068/2013 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 lipca 2013 roku władze Miasta Rzeszowa wychodząc naprzeciw potrzebom rodzin wielodzietnych, zastępczych, a także tych, w strukturze których znajdują się dzieci niepełnosprawne, wprowadziły 4 listopada 2013 roku Program „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”. Program ma na celu promowanie modelu dużej rodziny oraz działań zmierzających do polepszenia warunków życiowych rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych, zamieszkałych na terenie Miasta Rzeszowa. Jest adresowany do wszystkich rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych zamieszkałych i zameldowanych na terenie miasta Rzeszowa, składających się z:

- o rodziców/rodzica, posiadających troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia,
- o w przypadku gdy dziecko uczy się bądź studiuje do 25 roku życia,
- o zaś w przypadku dzieci niepełnosprawnych pozostających pod opieką rodziców/rodzica, bez ograniczenia wieku.

Celem programu „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza ” jest:

- o zwiększenie dostępu do dóbr kultury, sportu i rekreacji zarządzanych przez jednostki organizacyjne i instytucje kultury Miasta Rzeszowa;
- o promocja i koordynacja systemu ulg w instytucjach nie zarządzanych przez Miasto Rzeszów oferujących usługi i zakup towarów oraz dobra kulturalne, sportowe i rekreacyjne;

- o uwzględnianie potrzeb rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych w programach podejmowanych przez samorząd Miasta Rzeszowa we współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami i pracodawcami;
- o budowanie przychylnego klimatu sprzyjającego podejmowaniu decyzji o rozwoju rodziny;
- o współpraca ze szkołami i innymi placówkami oświatowymi w realizacji promocji i wsparcia rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych.

Program uprawnia rodziny do korzystania z ulg i preferencji w ramach oferty przygotowanej przez Miasto Rzeszów. Ponadto posiadając Kartę wydawaną w ramach tego Programu, można otrzymać zniżki w księgarniach, kinach, muzeach, sklepach (spożywczych, odzieżowych i wielobranżowych), bankach, sieciach telefonii komórkowej, towarzystwach ubezpieczeń, placówkach medycznych, pizzeriach, hotelach, pensjonatach oraz na stacjach paliw i basenach. W 2021 roku 120 partnerów Programu oferowało zniżki, m.in. na bilety na wydarzenia kulturalne, przejazdy komunikacją publiczną, a nawet wakacje.

Tabela 6 Liczba rodzin objętych Programem: „Rodzina wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”.

Program "Rodzina wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza"	Dane za 2021 r.
Liczba wydanych wniosków o kartę (rodzin)	274
Liczba statystyczna wydanych kart	857
Liczba wydanych wniosków dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym	19

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa.

W 2021 roku Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa wydał rzeszowskim rodzinom 274 kart, w tym 19 wniosków dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.

4.7 Bezpłatny transport

Kolejną formą wsparcia adresowaną do rzeszowskich rodzin są bezpłatne usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym środkami miejskiej komunikacji zbiorowej.

Zgodnie z Uchwałą Nr XIII/247/2015 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie ustanowienia ulg za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w zakresie zadania o charakterze użyteczności publicznej w gminnych przewozach pasażerskich na terenie Gminy Miasto Rzeszów, do grupy osób uprawnionych do bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską zaliczono m.in. dzieci do 4 roku życia; osoby, które ukończyły 70 lat; dzieci do 16 roku życia dotknięte inwalidztwem i niepełnosprawne wraz z opiekunem; ociemniałych o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; kombatantów; honorowych dawców krwi; czy też bezrobotnych mieszkańcy Gminy Miasto Rzeszów.

Uchwałą Nr LXIV/1499/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 17 września 2018 r. zmieniono wyżej wymienioną uchwałę Rady Miasta Rzeszowa w sprawie ustanowienia ulg za usługi przewozowe w publicznym transporcie zbiorowym w zakresie zadania o charakterze użyteczności publicznej w gminnych przewozach pasażerskich na terenie Gminy Miasto Rzeszów, w ten sposób, że wprowadzono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów miejską

komunikacją miejską dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Rzeszowa. W oparciu o ww. uchwałę z bezpłatnej komunikacji miejskiej mogą korzystać:

- o dzieci do rozpoczęcia nauki w szkole lub placówce, o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe – na podstawie dokumentu umożliwiającego potwierdzenie wieku lub na podstawie Rzeszowskiej Karty Miejskiej, z zapisanym na niej uprawnieniem do przejazdów bezpłatnych,
- o uczniowie od rozpoczęcia do ukończenia nauki w szkole lub placówce, o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe – na podstawie dokumentu umożliwiającego potwierdzenie wieku lub na podstawie Rzeszowskiej Karty Miejskiej, z zapisanym na niej uprawnieniem do przejazdów bezpłatnych.

4.8 Oferta Rzeszowskich Domów Kultury

Rzeszowskie Domy Kultury powstały w oparciu o zapisy Uchwały Nr LXVI/1119/2009 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury: Osiedlowego Domu Kultury „Pobitno”, Osiedlowego Domu Kultury „Staroniwa”, Osiedlowego Domu Kultury „Ślocina” i utworzenia miejskiego domu kultury pod nazwą „Rzeszowski Dom Kultury” oraz nadaniu statutu. Zgodnie z zapisami statutowymi Rzeszowskiego Domu Kultury określonymi na podstawie Uchwały Nr XXVIII/532/2012 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 lutego 2012 r., jego celem jest prowadzenie działalności kulturalnej polegającej na wykonywaniu zadań Miasta Rzeszowa w zakresie upowszechniania kultury, aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości.

Rzeszowski Dom Kultury jest każdego roku organizatorem blisko 200 imprez kulturalnych odbywających się na terenie całego miasta, a swoje zadania realizuje poprzez organizację m.in. festiwali, koncertów, przeglądów, spektakli, imprez rozrywkowych, wystaw, wycieczek, imprez okolicznościowych, „Dni Osiedla”, pikników rodzinnych, potańcówek, zabaw dla dzieci i dorosłych oraz imprez realizowanych we współpracy z Radami Osiedli, czy w ramach Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego, zajęć warsztatowych, wypoczynku dla dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji, a zatem bardzo szerokiej oferty działań kierowanych do rzeszowskich rodzin z dziećmi.

Na chwilę obecną Rzeszowski Dom Kultury w swojej bogatej ofercie posiada ponad 40 rodzajów zajęć dla różnych grup wiekowych, które prowadzone są przez fachową i wszechstronnie przygotowaną kadrę instruktorów w 19 filiach na terenie całego Rzeszowa. W ramach proponowanych zajęć w Rzeszowskim Domu Kultury honorowana jest karta „Rodzina Wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”.

Oferowane zajęcia dla rodzin z dziećmi, które znajdują się w aktualnej ofercie 2021/2022 to:

- o STUDIO TAŃCA: podstawy tańca, taniec nowoczesny, taniec terapeutyczny na wózkach, taniec współczesny.
- o PRACOWNIA MUZYCZNA: nauka gry na gitarze, nauka gry na keyboardzie, nauka gry na perkusji, nauka gry na pianinie, zajęcia wokalne.
- o ZAJĘCIA MANUALNE: pracownia ceramiczna, pracownia form plastycznych, pracownia rękodzieła artystycznego, warsztaty kreatywne.
- o AKADEMIA SMYKA: rytmika, zajęcia umuzykalniające dla dzieci i rodziców.
- o ZAJĘCIA TEATRALNE: logo drama, studio aktorskie, zajęcia logopedyczne.

-
- PRACOWNIA JĘZYKOWA: język angielski.
 - ZAJĘCIA SZACHOWE: szachy, rozgrywki szachowe.
(Odnosnik do źródła: <https://rdk.rzeszow.pl/oferta-zajec/>)

Wśród propozycji skierowanych do rodzin z dziećmi obecne są takie inicjatywy jak:

- Wakacyjna Akademia Smyka
- Zimowa Akademia Smyka
- Smyk Arena
- Pikniki rodzinne
- Bale karnawałowe dla dzieci
- Zabawy Andrzejkowe dla dzieci
- Zabawy Mikołajkowe dla dzieci
- Konkursy plastyczne
- Konkursy na najciekawsze budowle z klocków
(Odnosnik do źródła: <https://rdk.rzeszow.pl/kalendarz/>)

W filiach Rzeszowskiego Domu Kultury zlokalizowanych na terenie całego miasta realizowane są każdego roku półkolonie zimowe i letnie w formie zorganizowanego wypoczynku dla dzieci (odnosnik do źródła: <https://rdk.rzeszow.pl/polkolonie/>).

4.9 Oferta Muzeum Dobranocek

Muzeum Dobranocek w Rzeszowie przy ul. Mickiewicza 13 zostało oficjalnie otwarte 22 marca 2009 r. i jest jedyną placówką w Polsce, która posiada unikatowe zbiory związane z historią polskiej i zagranicznej animacji dla dzieci, począwszy od najstarszych wieczorynek emitowanych w Telewizji Polskiej. Muzeum posiada bogatą ofertę wystaw czasowych, wydarzeń kulturalnych, projektów edukacyjnych, warsztatów artystycznych, spotkań, konkursów oraz projekcji organizowanych w siedzibie i poza jej murami. Muzeum Dobranocek posiada propozycję zajęć muzealnych, która łączy naukę, rozwój umiejętności manualnych jak i zabawę.

Poniżej zaprezentowano wybrane propozycje działań Muzeum Dobranocek kierowanych m.in. do rodzin z dziećmi z terenu Miasta Rzeszowa:

- Urodziny Muzeum Dobranocek – atrakcje urodzinowe, pokazy filmowe z O!PLA – Ogólnopolskiego Festiwalu Polskiej Animacji.
- Europejska Noc Muzeów – nocne zwiedzanie muzeum, projekcje filmowe, konkursy.
- Europejski Stadion Kultury. Wschód Kultury – dobranockowe atrakcje dla małych i dużych sympatyków filmów animowanych.
- „MISIOstwo świata” – dobranockowe igrzyska sprawdzające wiedzę uczestników o świecie bajkowych misiów (czerwiec).
- „Dobranockowi detektywi” – wakacyjny konkurs fotograficzny na bohatera bajkowego uchwyconego w przestrzeni podczas wypoczynku (lipiec-sierpień).
- „Dobranocka na wakacjach” – zajęcia tematyczne oraz warsztatowe podczas wakacji w siedzibie Muzeum (lipiec-sierpień).
- „Dobranocki z dawnych lat” – ogólnopolski konkurs plastyczny – ogłoszenie konkursu 1 września, otwarcie wystawy 1 grudnia.

Zajęcia z oferty edukacyjnej na rok szkolny 2021/2022:

„Bądź przyjacielem Kubusia Puchatka” – zajęcia edukacyjne zwracające uwagę na potrzebę pomagania innym w oparciu o historię misia o małym rozumku i jego przyjaciół, mieszkańców Stumilowego Lasu, stanowiących grupę mogących na sobie polegać przyjaciół, którzy razem spędzają czas i razem uczą się życia. Uczestnicy spotkania obejrzą również przygody jednego z bajkowych misiów na ekranie (4-12 lat, 60 min.).

„Śladami Smerfów” – zajęcia literacko-filmowe na których uczestnicy poznają bohaterów bajki, wezmą udział w konkursie wiedzy o mieszkańcach smerfnej wioski oraz zaaranżują scenki z życia niebieskich ludzików wykorzystując muzealną makietę. Na zakończenie zajęć odbędzie się pokaz przeźroczy (4-10 lat, 60 min.).

„Z Filemonem i Bonifacym poznajemy świat” – zajęcia uwarstwiające w formie zabaw, pomagające dzieciom zrozumieć otaczający je świat, uczące podstawowych pojęć, w tym również akceptacji różnorodności i tolerancji. Uzupełnieniem spotkania z kocim duetem będą ćwiczenia sensoryczne poszerzające świat doznań i stymulujące wszystkie zmysły: węchu, wzroku, dotyku, słuchu i smaku. W zabawach wykorzystane zostaną: Wielka Księga Bajek – sensoryczny przewodnik po świecie filmów animowanych dla dzieci, pomoce polisensoryczne oraz tyflograficzne odwzorowania eksponatów Muzeum (4-12 lat, 60 min.).

„Jacek i Agatka i innych bohaterów gromadka” – znani i mniej znani bohaterowie dobranoczek w nowych odsłonach – małe formy teatralne z wykorzystaniem pacynek, zabawa w teatr cieni oraz krótkie scenki z dialogami popularnego rodzeństwa Jacka i Agatki na podstawie scenariuszy Wandy Chotomskiej, pozwalające na poszerzenie doświadczeń małych aktorów (8-12 lat, 60 min.).

„Muzyka z dobranocki” – zabawy nie tylko dla melomanów, pozwalające na poznanie bajkowych postaci z dobranoczek oraz towarzyszących im niezapomnianych bajkowych szlagierów, często nuconych pod nosem. Współzawodnictwo w konkursie „Jaka to melodia” z użyciem urządzenia „kto pierwszy ten lepszy”. Uczestnicy spotkania obejrzą również film zrealizowany przez pracowników Muzeum opowiadający historię powstania ścieżki dźwiękowej do bajki o Reksiu, kompozycji Zenona Kowalowskiego (8-12 lat, 60 min.).

„Z muzealnej skarbnicy – ślady minionych lat” – zajęcia muzealne pozwalające na wyprawę w czasie, w świat bez telewizorów i Internetu. Opowieściom o dawnych zabawkach będzie towarzyszyć prezentacja dobranockowych postaci, licznych pamiątek i rzeczy codziennego użytku ze zbiorów Muzeum, które powstały w wyniku ich popularności. Na zakończenie zostanie przeprowadzony konkurs wiedzy o bohaterach bajek (4-12 lat, 60 min.).

Zajęcia twórcze:

„Małe malowanki na płótnie” – zajęcia plastyczne techniką malarską z wykorzystaniem farby plakatowej. Uczestnicy warsztatów namalują miniaturowe pejzaże na płótnie z wybranej, ulubionej bajki. Wprowadzeniem do twórczego malowania będzie bajkowa zgaduj-zgadula oraz projekcja bajki na przeźroczech (8-12 lat, 60 min.).

„Sztuka tworzenia lalki” – zajęcia rękodzielnicze z wykorzystaniem konstrukcji wykonanych z drutu, które uczestnicy zajęć będą wypełniać, stylizować i ubierać. Powstałe lalki będą inspiracją w inscenizacjach wymyślonych bajkowych historii według wcześniej przygotowanych scenariuszy (8-12 lat, 60 min.).

„Bajki z całego świata” – zabawy wprowadzające uczestników w świat bajek i dobranoczek oraz zajęcia plastyczne dla najmłodszych pozwalające na stworzenie postaci ulubionych bohaterów z wykorzystaniem różnych technik plastycznych wspomagających kreatywność, motorykę i rozwój wyobraźni dzieci (4-8 lat, 60 min.).

„Bohaterowie bajek uczą ekologii” – uczestnicy zajęć poznają postaci z dobranoczek, które opowiedzą o zagrożeniach dla środowiska, i w trosce o jego przyszłość opowiedzą jak o nie dbać. Dzieci otrzymają praktyczne porady jak dbać o przyrodę i troszczyć się o najbliższe otoczenie. Na zakończenie zajęć, uczestnicy wykonają prace plastyczne przedstawiające Eko-bohatera (4-12 lat, 60 min.).

„Kolaże z orłem” – inspirując się wystawą czasową „Królewskie orły polskie i nie tylko...” uczestnicy stworzą własne dzieło, wykonane w technice kolażu, z wykorzystaniem wycinków z gazet, materiałów tekstylnych, fotografii, papierków, bibuły, piórek i różnych, drobnych przedmiotów codziennego użytku. Młodzi artyści wezmą także udział w zabawach, pozwalających poznać bohaterów animacji oraz w quizie sprawdzającym wiedzę o mieszkańcach Muzeum (4-12 lat, 60 min.).

„Raz, dwa, trzy...akcja animacja” – zajęcia zapoznające z kolejnymi etapami pracy i realizacji filmu. Uczestnicy dowiedzą się jakie są zasady ożywiania bajkowych postaci, jak przebiega proces tworzenia animacji. Zobaczą urządzenia sprzed lat, m. in.: projektory, przegłdarki. Poznają działanie zoetropu oraz wykonają zabawkę optyczną – thaumatrop opierającą się na zjawisku widzenia obrazu po jego zniknięciu (6-12 lat, 60 min.).

„Wypisz, wymaluj...” – uczestnicy zajęć poznają dobranockowych bohaterów, oglądają ich przygody na dużym ekranie oraz wykonują prace plastyczne w wybranej technice plastycznej wyrażające emocje z przeżytego filmu.

„I wczoraj i dziś potrzebny jest miś” – uczestnicy zajęć poznają bajkowe misie, m.in. Misia Uszatka, Kubusia Puchatka, Misia Coralgola i Trzy Misie. Odpowiedzą na zagadki o misiach z bajek i misiach żyjących w środowisku naturalnym. Wzbogaceni wiedzą, wykorzystując kredki, farby, bibułę, papier kolorowy, nożyczki i klej stworzą maski niedźwiadków.

4.10 Oferta Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie prowadzi intensywną działalność kulturalno-oświatową, skierowaną do wszystkich grup wiekowych, w tym rodzin z dziećmi. Udział w organizowanych wydarzeniach jest bezpłatny. W 2021 r. Wojewódzka

i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie przeprowadziła szereg działań, w których udział brały całe rodziny.

W 2021 r. zrealizowano następujące wydarzenia plenerowe:

- Piknik czytelnicy – Biblioteka na Bulwarach
- Piknikowa impreza czytelnicza – Ulubione, śmieszne i pocieszne
- Piknikowa zabawa – Zróbmy ZOO na wesoło
- Akcja plenerowa z okazji Ogólnopolskiego Dnia Głośnego Czytania – Głośne czytanie prosta rzecz
- Warsztaty plenerowe – Stare Knedelkowo w Rzeszowie
- Dwa Spektakle Teatru za Jeden Uśmiech: „Opowieść starego zegara”, „Historia Zaginionego Snu”
- Dwie edycje - Zabawy podwórkowe z dawnych lat
- Narodowe czytanie 10 edycja – „Moralność Pani Dulskiej” Gabrieli Zapolskiej – impreza czytelnicza w Ogrodach Bernardyńskich z wieloma atrakcjami dla odwiedzających

Ponadto w 2021 r. organizowane były następujące akcje czytelnicze:

- Akcja Mała książka – Wielki człowiek – Z książką na start – jest to akcja czytelnicza wspierająca rozwój najmłodszego pokolenia. Edycja 2021/2022 skierowana jest do dzieci od 3 do 6 roku życia.
- #challengniebieskiemotyle – akcja zorganizowana z okazji Światowego Dnia Świadomości Autyzmu, której celem jest poszerzanie wiedzy na temat autyzmu oraz przekazanie isierki przyjaźni osobom z autyzmem i ich rodzinom.
- VII Noc Bibliotek – ogólnopolska akcja biblioteczna

oraz warsztaty kulinarne dla dzieci: Książka i Kuchnia oraz warsztaty dla rodziców i dzieci pn. Jak sprawić, by czytanie było dla dziecka radością?

We wszystkich placówkach WiMBP w Rzeszowie są stanowiska komputerowe, gdzie można skorzystać z bezpłatnego Internetu. Dodatkowo, w wybranych placówkach (Wypożyczalnia Główna, Wypożyczalnia Muzyczna, Oddział dla Dzieci i Młodzieży, Filia nr 3, Filia nr 4, Filia nr 6, Filia nr 10 oraz Czytelnia Główna) czytelnicy mogą skorzystać z Internetu bezprzewodowego na własnych laptopach czy smartfonach. Ponadto w ramach biblioteki funkcjonują kluby czytelnicze tj. „Książkołaki” w Oddziale dla Dzieci i Młodzieży, „Pożeracze książek” i „Bajkoczytacz” w Filii nr 10, „Bajkomilusie” w Filii nr 16.

5. Wsparcie dla rodzin oferowane przez MOPS w Rzeszowie

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Wyżej wspomniana pomoc ma na celu wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna realizowana jest w formie finansowej, rzeczowej oraz

w formie usług. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są osobom o niskich dochodach lub całkowicie pozbawionym dochodu.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów i wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast) na poziomie gmin. Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W Gminie Miasto Rzeszów zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który został powołany Uchwałą Miejskiej Rady Narodowej w Rzeszowie Nr XI/48/90 z dnia 20 lutego 1990 roku. Celem działań Ośrodka jak już wyżej wspomniano jest świadczenie pomocy społecznej osobom i rodzinom zamieszkującym na terenie Gminy Miasto Rzeszów, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Do głównych zadań Ośrodka należy m.in.: sporządzanie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie zasiłków (w tym zasiłków stałych, okresowych, celowych, także związanych z wystąpieniem zdarzenia losowego lub klęski żywiołowej), dożywianie dzieci, praca socjalna, udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, organizowanie i świadczenie usług (w tym specjalistycznych) w miejscu zamieszkania, prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych, tworzenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

5.1 Objęcie rodzin wsparciem w postaci świadczeń z pomocy społecznej

Na koniec grudnia 2021 r. Miasto Rzeszów zamieszkiwało 196 812 osób. W 2021 r. wsparciem ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie zostało objętych 3 485 osób, którym przyznano decyzją świadczenie, zarówno w formie świadczeń pieniężnych (2 024 osoby), jak również świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej, do których zaliczyć można pomoc w postaci usług opiekuńczych czy pomocy na zakup posiłków (1 589 osób). Łączna liczba rodzin objętych wsparciem w formie pieniężnej i niepieniężnej w 2021 r. wyniosła 4 753.

Liczba osób w rodzinie objętych pomocą finansową i niefinansową stanowi 2,41% całej populacji mieszkańców miasta Rzeszowa. Liczba rodzin objętych ww. pomocą zmniejszyła się w porównaniu do danych z 2018 r. o 477 rodzin.

Tabela 7 Liczba mieszkańców Miasta Rzeszowa objęta pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w MOPS w Rzeszowie.

Liczba mieszkańców Rzeszowa (stan na 31 grudnia 2021 roku)	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie pieniężne i niepieniężne, w tym usługi opiekuńcze w 2021 roku	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Odsetek mieszkańców Rzeszowa objętych pomocą
Łącznie: 196 812	3 485	2 914	4 753	2,41%
W tym świadczenia pieniężne	2 024*	2 005*	3 611*	1,83%
W tym świadczenia niepieniężne	1 589*	1 324*	2 432*	1,23%
Suma osób, którym przyznano świadczenie pieniężne i niepieniężne, w tym usługi opiekuńcze w 2021 r. jest większa, niż łączna liczba z uwagi na fakt, że osoby, czy rodziny mogły być objęte obydwojema rodzajami wsparcia.				

Źródło: Opracowanie własne.

Realizacją pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej zajmują się pracownicy Działu Pomocy Środowiskowej, w tym pracownicy socjalni dziewięciu Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych MOPS w Rzeszowie zlokalizowanych w różnych punktach miasta, a także pracownicy Działu Realizacji Świadczeń (MOPS w Rzeszowie, ul. Jagiellońska 26). Z kolei pomoc w formie usług opiekuńczych realizują pracownicy Działu Usług Opiekuńczych i Specjalistycznych Usług Opiekuńczych, mającego siedzibę w Rzeszowie, przy ul. Poniatowskiego 14.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej, jednakże pod warunkiem wykorzystania przez nich posiadanych własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Świadczenia z pomocy społecznej mają charakter obligatoryjny lub fakultatywny i przybierać mogą formę finansową, usługową lub rzeczową. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Prawo do świadczeń pieniężnych wypłacanych w oparciu o zapisy ustawy o pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Z dniem 1 stycznia 2022 r. kryteria dochodowe uprawniające do pobierania świadczeń z pomocy społecznej uległy zmianie, przez co prawo do świadczeń przysługuje:

- o osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł,
- o osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł.

Liczba rodzin, które w 2021 r. zostały objęte pomocą finansową oraz pracą socjalną wyniosła 3 184, w tym wyłącznie pracą socjalną 270 rodzin, z czego 213 rodzin pracą socjalną świadczoną przez Rejonowe Zespoły Pracowników Socjalnych oraz 57 rodzin pracą socjalną świadczoną przez pracowników usług opiekuńczych.

Zapisy ustawy o pomocy społecznej określają powody, dla których udzielana jest pomoc społeczna. Poniższa tabela opisuje liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach pobierających świadczenia pieniężne i niepieniężne z pomocy społecznej w 2021 roku przyznawanych z uwagi na powód trudnej sytuacji życiowej, o której mowa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, z uwzględnieniem usług opiekuńczych.

Tabela 8 Liczba rodzin pobierających świadczenia z uwagi na okoliczności przyznania pomocy.

Lp.	Przesłanki przyznania pomocy w 2021 r.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ubóstwo	1 683	2 970
2.	Sieroctwo	0	0
3.	Bezdomność	130	130
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa,	148	749
	w tym: wielodzietność	131	699
5.	Bezrobocie	1 383	2 745
6.	Niepełnosprawność	1 173	1 642
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	1 851	2 591
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ogółem)	1 162	1 999
	w tym: rodziny niepełne	268	781
	rodziny wielodzietne	65	345
9.	Przemoc w rodzinie	19	57
10.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
11.	Alkoholizm	71	89
12.	Narkomania	7	7
13.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	22	22
14.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	2	2
15.	Zdarzenie losowe	1	3
16.	Sytuacja kryzysowa	7	14
17.	Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Opracowanie własne.

Najczęstszą przesłanką przyznania pomocy rodzinom będącym w trudnej sytuacji w 2021 roku było ubóstwo, rozumiane jako brak dostatecznych środków materialnych do życia. Z powodu tej przesłanki pomoc przyznano 1 683 rodzinom, które stanowią 57,76% wszystkich rodzin objętych pomocą. Przyczyną ubóstwa rodzin objętych wsparciem Ośrodka była m.in. długotrwała choroba, która stanowiła podstawę wsparcia dla 1 851 rodzin. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu tej okoliczności zwiększyła się w porównaniu do 2018 roku o ok. 13% tj. o 237 rodzin. Zły stan zdrowia powoduje zwiększenie wydatków na leczenie, a także stanowić może barierę do podjęcia zatrudnienia, z czym bezpośrednio wiąże się problem bezrobocia. Bezrobocie jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym i jego indywidualne oraz społeczne skutki są bardzo szerokie. Negatywnymi skutkami bezrobocia dla samych bezrobotnych i ich rodzin są kłopoty finansowe, a często też ubóstwo, trudności z zagospodarowaniem wolnego czasu, izolacja społeczna, zależność od innych ludzi, upokorzenie, niepokój o przyszłość i poczucie napiętnowania. Bezrobocie wpływa na kondycję całej rodziny, wywołując często sytuacje konfliktowe, depresję, wpływa na uzależnienia. Brak pracy, a co za tym idzie wyżej wspomniane bezrobocie stanowiło podstawę przyznania wsparcia dla 1 383 rodzin. Liczba rodzin, dla których przesłanką

do przyznania pomocy był brak pracy pozostaje na podobnym poziomie jak w 2018 r. (1 417 rodzin).

Z powodu niepełnosprawności - szeroko rozumianej jako ograniczenie lub brak (wynikający z uszkodzenia) zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uznawanym za normalny dla człowieka, pomoc otrzymało 1 173 rodziny, co stanowi 40,25% wszystkich rodzin korzystających z pomocy Ośrodka. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego stanowiło podstawę do przyznania pomocy w przypadku 1 162 rodzin korzystających z pomocy MOPS w Rzeszowie, z czego 268 stanowiły rodziny niepełne, a 65 rodziny wielodzietne. Wysoka wartość wskaźników dotyczących niepełnosprawności, długotrwałej choroby i bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego wynika z tego, że są to także główne przesłanki przyznawania mieszkańcom miasta wsparcia w postaci usług opiekuńczych.

Potrzeba ochrony macierzyństwa była przesłanką przyznania pomocy dla 148 rodzin, w tym w przypadku 131 rodzin z uwagi na wielodzietność. Ponad dwukrotny spadek liczby rodzin pomiędzy rokiem 2018, a 2021 zaobserwowano w przypadku rodzin pobierających świadczenie z uwagi na okoliczność występującej przemocy, która rozumiana jest jako intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. W 2021 roku przesłanka ta była przyczyną udzielenia pomocy w 19 rodzinach, natomiast w 2018 roku była przesłanką w przypadku 44 rodzin.

Poza wyżej opisanymi okolicznościami przyznania pomocy, w większości przypadków możemy mówić o sprzężonych ze sobą problemach, którymi dotknięte są rodziny objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie. Należą do nich: alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego, jak również zdarzenia i sytuacje kryzysowe.

5.2 Dożywianie

Ubóstwo rodzin, problemy występujące w tych rodzinach i wysokie wydatki na żywność pogarszają standard życia rodzin, a tym samym ograniczają możliwość zabezpieczenia podstawowych potrzeb żywieniowych pozostających na ich utrzymaniu dzieci.

Od 1 stycznia 2019 r. wszedł w życie wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023, przyjęty Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r.

Głównym celem Programu jest zapewnienie pomocy zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Pomoc w ramach programu trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150 % kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej (Uchwałą Nr VI/111/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 roku podwyższono kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” do 150 %).

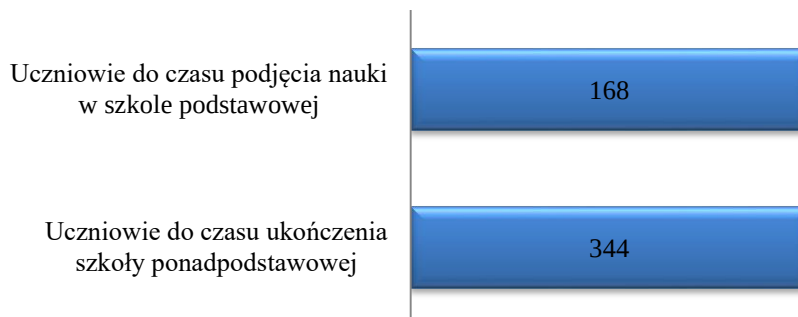
Istotnym elementem Programu jest zapewnienie młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Rozwiązanie takie umożliwia większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki oraz nad procesem ich przygotowywania.

Program przewiduje wsparcie finansowe w udzielaniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. W ramach Programu dofinansowane są posiłki wydawane w stołówkach oraz te dowożone osobom dorosłym, w tym nieopuszczającym domu (np. ze względu na podeszły wiek, czy niepełnosprawność), które nie są w stanie same przygotować sobie gorącego posiłku (w programie przeznaczono środki na dowóz posiłków).

W 2021 roku w Gminie Miasto Rzeszów z pomocy w formie pokrycia kosztów posiłku w szkołach w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 skorzystało łącznie 484 dzieci i młodzieży, w tym 168 dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej oraz 344 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej (Wykres 1). Suma wartości liczbowych obejmujących dzieci przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego oraz uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej, jest większa od łącznej liczby osób objętej pomocą, z uwagi na przejście uczniów pomiędzy różnymi szczeblami edukacji lub zmiany placówek oświatowych.

Wykres 1 Liczba dzieci i młodzieży korzystających z posiłków w szkołach w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

**Liczba dzieci i młodzieży korzystających z posiłków
w szkołach w ramach programu "Posiłek w szkole
i w domu" w 2021 r.**

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza potrzeb mieszkańców Gminy Miasta Rzeszów oraz systematyczne działania służb socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie w większości przypadków zabezpieczały potrzeby dzieci i młodzieży dotyczące dożywienia, które świadczone były w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Poza dziećmi i młodzieżą uczęszczającą do szkół, pomocą w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku objęci byli członkowie rodzin korzystających z pomocy MOPS w Rzeszowie. Pomocą w formie świadczenia pieniężnego – zasiłku celowego na zakup posiłku objęto 2 962 osoby w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Pomoc żywnościowa dla rodzin będących w trudnej sytuacji finansowej

W roku 2014 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie przystąpił do Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) i brał udział w kolejnych edycjach Podprogramu.

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, w okresie od miesiąca grudnia 2020 r. do miesiąca października 2021 r. w ramach ww. Programu Operacyjnego trwał Podprogram 2020, z kolei od grudnia 2021 r. do czerwca 2022 r. obowiązuje Podprogram 2021.

Pomoc w ramach programu skierowana jest do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spełniających okoliczności do przyznania pomocy określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz poziomem dochodów odniesionych do procentowej wartości odpowiedniego kryterium dochodowego określonego w tej ustawie - których dochód nie przekracza 220% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj. od 1 stycznia 2022 r. - 1707,20 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1320,00 zł dla osoby w rodzinie. Pomoc udzielana jest w postaci artykułów spożywczych lub posiłków, które są przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie.

Pomoc żywnościowa dystrybuowana jest przez Podkarpacki Bank Żywności (OPR) do Organizacji Partnerskiej Lokalnej (OPL) na terenie województwa podkarpackiego, która przekazuje żywność bezpośrednio do osób potrzebujących

Na terenie Miasta Rzeszowa dystrybucją zestawów artykułów spożywczych w formie paczek żywnościowych dla osób, którym skierowania wydawał MOPS w Rzeszowie, zajmuje się Oddział Regionalny Polskiego Czerwonego Krzyża w Rzeszowie oraz „Rodzina Rodzin” Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin Wielodzietnych. Paczka żywnościowa to minimum kilka artykułów spożywczych (co najmniej 3) z różnych grup towarowych wydawanych jednorazowo, obejmujących np. tłuszcze, cukier, artykuły mięsne, mleczne, skrobiowe, warzywne i owocowe. W uzasadnionych sytuacjach np. stan zdrowia lub indywidualne potrzeby żywnościowe można zmienić artykuł spożywczy na inny w odpowiedniej proporcji lub zwiększyć liczbę opakowań, a w przypadku rodzin z dziećmi dopuszcza się zwiększenie liczby opakowań artykułów spożywczych do potrzeb rodzin.

Tabela 9 Liczba osób objętych pomocą żywnościową w ramach POPŻ 2014-2020.

Podprogram 2020 (grudzień 2020 – październik 2021 r.)	
PCK	512 rodzin, w tym 952 osoby
„Rodzina Rodzin” Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin Wielodzietnych	676 rodzin, w tym 1320 osób

Źródło: Opracowanie własne.

Łącznie w 2021 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie w ramach Podprogramu 2020 skierował do skorzystania z pomocy w formie paczek żywnościowych wydawanych przez Oddział Regionalnego Polskiego Czerwonego Krzyża w Rzeszowie 512 rodzin, w tym 952 osoby. Takie skierowania wydano także dla 676 rodzin, w tym 1 320 osób, które otrzymywały pomoc żywnościową wydawaną przez „Rodzinę Rodzin” Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin Wielodzietnych. W okresie od grudnia 2020 do października 2021 r. do Podprogramu 2020 zgłoszono łącznie 1 188 rodzin, w tym 2 272 osoby.

Uzupełnieniem dystrybucji żywności w formie artykułów spożywczych, wydawanych w formie paczek żywnościowych są działania towarzyszące realizowane przez Bank Żywności na rzecz podopiecznych Organizacji Partnerskiej Lokalnej, przy współpracy z tą Organizacją i Ośrodkiem Pomocy Społecznej, jak: warsztaty kulinarne; warsztaty edukacji ekonomicznej; warsztaty dietetyczne; warsztaty niemarnowania żywności i inne działania o charakterze indywidualnym i zbiorowym charakterze akcyjnym lub cyklicznym, mające na celu włączenie społeczne najbardziej potrzebujących.

W ramach POPŻ Podprogram 2020 Rodzina Rodzin Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin Wielodzietnych przeprowadziło 12 warsztatów edukacyjnych w ramach działań towarzyszących, w których udział wzięło 300 uczestników.

Zarządzeniem nr VIII/1563/2021 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 29 listopada 2021 r. został ogłoszony otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie pomocy społecznej na 2022 rok, w zakresie „Zapewnienia dostaw żywności dla rodzin najuboższych”. Celem zadania jest zwiększenie dostępności pomocy żywnościowej dla osób zagrożonych ubóstwem i niedożywieniem poprzez pozyskiwanie, magazynowanie oraz redystrybucję żywności, w tym żywności pozyskanej w ramach Programu Operacyjnego Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym FEAD. Realizacją tego zadania w 2022 r. zajmuje się Podkarpacki Bank Żywności.

Formą dożywiania mieszkańców miasta Rzeszowa oprócz wskazanych powyżej programów jest także „Kuchnia dla ubogich” prowadzona przez Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta, na zlecenie Gminy Miasto Rzeszów. Skierowania na wydanie posiłku przez ww. kuchnię są wydawane m.in. przez pracowników Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych.

5.3 Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka

W związku z realizacją przez Gminę Miasto Rzeszów polityki prorodzinnej, Uchwała Nr LIV/47/2006 Rada Miasta Rzeszowa w dniu 28 lutego 2006 roku ustanowiła jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka. Zapomoga w wysokości 1 500 zł, przysługuje matce/ojcu/opiekunowi prawnemu dziecka żywo urodzonego, który posiada stałe zameldowanie i zamieszkuje na terenie Miasta Rzeszowa co najmniej rok przed złożeniem wniosku, wniosek został złożony nie później niż 3 miesiące od dnia narodzin dziecka, a dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 550 zł ustalonej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W 2021 roku tą formą pomocy objęto 40 osób, którym przyznano świadczenie na 41 dzieci. Łącznie wypłacono na ten cel kwotę 61 500 zł.

5.4 Specjalistyczne usługi opiekuńcze

Rodzinom, w których występuje niepełnosprawność lub choroba psychiczna członka rodziny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie umożliwia skorzystanie ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Działania terapeutyczne w środowisku mają prowadzić do zminimalizowania skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia

psychicznego, poprawienia jakości życia oraz nabycia umiejętności społecznego funkcjonowania w środowisku.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze obejmują następujący zakres:

1. Uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia.
2. Pielęgnację – jako wspieranie procesu leczenia.
3. Rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu.
4. Pomoc mieszkaniową.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Od 1 marca 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, zlecił realizację zadania w formie realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych podmiotowi zewnętrznemu, tj. firmie EDU-IT Augustyn, Pieprzycki sp. j. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie nadal pełni funkcję kontrolną, monitoruje i nadzoruje realizację specjalistycznych usług opiekuńczych.

Z danych zawartych w poniższej tabeli wynika, że w 2021 roku ze wsparcia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, w ramach zadań zleconych gminie, skorzystało łącznie 65 rodzin, w tym 34 osób dorosłych i 31 rodzin z dziećmi. Z ww. usług w ramach zadań własnych skorzystały 4 rodziny, w tym 1 osoba dorosła i 3 rodziny z dziećmi.

Tabela 10 Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2021 roku, w tym:	
W ramach zadań zleconych gminie	65 rodzin (w tym 34 rodziny – osoby dorosłe oraz 31 rodzin z dziećmi)
W ramach zadań własnych	4 rodziny (w tym 1 rodzina – osoba dorosła oraz 3 rodziny z dziećmi)

Źródło: Opracowanie własne.

Ponadto w 2021 r. pracownicy socjalni Zespołu Pracowników Socjalnych do Spraw Usług Opiekuńczo - Pielęgnacyjnych oraz Specjalistycznych Usług Opiekuńczych MOPS w Rzeszowie, przy ul. Poniatowskiego 14, objęli wsparciem w postaci usług opiekuńczych 891 rodzin (tym 926 osób) z terenu Miasta Rzeszowa. Usługi opiekuńcze były świadczone przez opiekunki lub terapeutów w domu Klienta na terenie Rzeszowa, osobom potrzebującym pomocy osoby drugiej, samotnym, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania ze względu na wiek lub stan zdrowia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2021 r. realizował także program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - edycja 2021”, finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Z pomocy asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej skorzystało 13 dorosłych i jedno dziecko w wieku do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Program zapewniał wprowadzenie usług asystenta jako formy wsparcia przy wykonywaniu

codziennych czynności, poprawie funkcjonowania w życiu społecznym, przeciwdziałaniu dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

5.5 System świadczeń socjalnych

Uzupełnieniem realizowanej przez pomoc społeczną pomocy finansowej dla osób i rodzin są systemy świadczeń rodzinnych, wychowawczych, dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a także programy rządowe. Wsparcie materialne w ramach tych systemów kierowane jest nie tylko do rodzin najuboższych, ale także do rodzin i osób średnio zamożnych. Realizacją powyższych form wsparcia rzeszowskich rodzin zajmuje się Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych, Dział Świadczeń Opiekuńczych, Dział Dodatków Mieszkaniowych oraz Dział Realizacji Świadczeń i Należności, zlokalizowany w siedzibie MOPS w Rzeszowie, ul. Jagiellońska 6 oraz Dział Obsługi Klienta i Spraw Administracyjno-Biurowych z siedzibą przy ul. Jagiellońskiej 4.

5.5.1 Świadczenia rodzinne

System świadczeń rodzinnych ma na celu materialne wsparcie rodzin z dziećmi w realizacji ich podstawowych funkcji, tj. opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej. Świadczenie rodzinne to przede wszystkim zasiłek rodzinny i powiązane z nim dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Wykres 2 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami.

Źródło: Opracowanie własne.

Ponadto zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego uzupełniają: świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy), zasiłek dla opiekuna – adresowane do dzieci i osób niepełnosprawnych oraz rodzin z dziećmi i osobami niepełnosprawnymi, a także jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,

świadczenie rodzicielskie, Rzeszowski Bon Żłobkowy, świadczenie przyznawane na podstawie przepisów ustawy o wsparciu dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2018 roku świadczenia rodzinne wraz z dodatkami przyznano 8 980 rodzinom, z kolei w 2021 r. 7 447 rodzinom.

Katalog świadczeń rodzinnych jest stale poszerzany. Od 1 stycznia 2016 roku można ubiegać się o świadczenie rodzicielskie, które wypłacane jest w wysokości 1 000 zł miesięcznie przez okres 1 roku od dnia porodu i kierowane jest do osób, którym urodziło się dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. Z tej formy wsparcia w 2021 roku skorzystało 620 rodzin z terenu Gminy Miasto Rzeszów, zgodnie z którą świadczenie rodzicielskie przyznano z tytułu sprawowania opieki nad liczbą 631 dzieci.

Uwzględniając jednocześnie zwiększone potrzeby rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne oraz rodzin wielodzietnych, w ramach realizowanej polityki prorodzinnej, na podstawie Uchwały Nr XXXI/674/2016 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 września 2016 r. oraz Uchwały Nr X/210/2011 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 kwietnia 2011 r., zostały podwyższone ustawowe kwoty dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu:

- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do kwoty 120 zł miesięcznie w przypadku dziecka w wieku do ukończenia 5 roku życia, i do kwoty 150 zł miesięcznie – w przypadku dziecka w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej do kwoty 120 zł miesięcznie na trzecie i następne dziecko uprawnione do zasiłku rodzinnego.

W 2021 r. dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego przyznano na 559 dzieci, natomiast dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej w 2021 r. wypłacono na 985 dzieci. Ponadto w ramach wsparcia rodzin z niepełnosprawnym członkiem rodziny udzielono pomocy finansowej w formie świadczenia pielęgnacyjnego 700 rodzinom, natomiast dla 3 903 osób niepełnosprawnych, w tym dla 1 581 dzieci, przyznany został zasiłek pielęgnacyjny. W 2021 roku przyznano również 1 118 rodzinom jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, którą objętych zostało 1 134 dzieci.

5.5.2 Realizacja programów rządowych

Ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci wprowadzony został program „Rodzina 500+”, w ramach którego można ubiegać się o świadczenie wychowawcze. Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi miesięcznie 500 zł na dziecko do ukończenia przez nie 18 roku życia. W 2021 roku świadczenie wychowawcze realizowane w ramach MOPS w Rzeszowie przyznano 25 634 rodzinom na 39 700 dzieci. Od stycznia 2022 r. obsługę programu rządowego przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Do lipca 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie, jako jednostka samorządowa, realizował rządowy program „Dobry Start”. Świadczenie w wysokości 300 zł przyznawane jest na dzieci do ukończenia przez nie 20 roku życia, bez względu na dochód

rodziny, jednorazowo na rozpoczynający się rok szkolny. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. W Gminie Miasto Rzeszów z wyżej oferowanej formy wsparcia w 2021 roku skorzystało 225 rodzin na 299 dzieci. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092), realizację programu podobnie jak w przypadku świadczenia wychowawczego 500+ przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawą z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2270) został wprowadzony nowy program rządowy skierowany do rodzin z dziećmi. Rodzinny Kapitał Opiekuńczy to nowe świadczenie dla rodziców dzieci w wieku od 12 do 35 miesiąca życia – w sumie 12 tys. zł na drugie i każde kolejne dziecko, przysługujące w kwocie 500 zł lub 1000 zł miesięcznie. Świadczenie przysługuje od 1 stycznia 2022 r. bez względu na dochód rodziny. Przyjmowaniem wniosków o Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, ich rozpatrywaniem oraz wypłatą tego świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

5.5.3 Fundusz alimentacyjny

Głównym celem tego systemu jest wspieranie osób, a w szczególności dzieci uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Wsparcie to realizowane jest poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Poza tym, wobec osób nie wywiązujących się z obowiązku alimentacyjnego (dłużników alimentacyjnych), zgodnie z uregulowaniami prawnymi, podejmowane są stosowne działania mające na celu wsparcie organów egzekucyjnych, tj. komorników sądowych w tym zakresie. Świadczeniami z funduszu alimentacyjnego objęto w 2021 roku 663 rodziny.

5.5.4 Dodatki mieszkaniowe i dodatki energetyczne

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, przyznawane i wypłacane są dodatki mieszkaniowe, a od 1 stycznia 2014 roku także ryczałtowane dodatki energetyczne.

W 2021 roku dodatek mieszkaniowy przyznano 2 136 rodzinom, a zryczałtowany dodatek energetyczny 660 rodzinom z terenu Miasta Rzeszowa.

Od stycznia 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie realizuje nowe zadanie dotowane z budżetu państwa jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej w postaci dodatku osłonowego. Świadczenie to jest formą wsparcia finansowego na rzecz gospodarstw domowych na pokrycie części kosztów energii oraz rosnących cen żywności. Dodatek ten, uchwalony ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1 z późn. zm.), przysługuje gospodarstwom domowym, które mają przeciętne miesięczne dochody - określone zgodnie z definicją zawartą w ustawie o świadczeniach rodzinnych - nieprzekraczające 2 100 zł w gospodarstwie jednoosobowym, bądź 1 500 zł na osobę w gospodarstwie wieloosobowym. Dodatek osłonowy przysługuje za okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r., a jego wysokość zależy od liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego (400 zł dla jednoosobowego

gospodarstwa domowego, 600 zł dla 2-3 osobowego, 850 zł dla 4-5 osobowego i 1 150 zł dla gospodarstwa składającego się minimum z 6 osób). W sytuacji gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest: kocioł, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, itp. na paliwo stałe zasilane węglem lub paliwami węglowodukowymi, wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków to wysokość dodatku osłonowego powiększona zostanie o 25 procent.

5.5.5 Rzeszowski Bon Żłobkowy

Uchwałą nr LI/1065/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia z 24 sierpnia 2021 r. w sprawie ustanowienia szczegółowych zasad przyznawania świadczenia na rzecz rodziny pod nazwą: „Rzeszowski Bon Żłobkowy” oraz jego wysokości, przyjęto nową formę wsparcia kierowaną do rodzin z dziećmi z ternu Miasta Rzeszowa, finansowaną ze środków budżetu gminy.

Rzeszowski Bon Żłobkowy ma na celu częściowe pokrycie opłaty za pobyt dziecka w żłobku niepublicznym i adresowane jest do osób zamieszkujących wraz z dziećmi na terenie miasta Rzeszowa (rodziców, opiekunów prawnych, opiekunów faktycznych – rodziców preadopcyjnych, rodzin zastępczych niezawodowych), podlegających właściwości rzeszowskiego urzędu skarbowego, którzy pracują lub prowadzą działalność gospodarczą. Ze świadczenia tego skorzystać mogą także studenci studiów dziennych, osoby uczące się w trybie stacjonarnym czy też osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne. Bon przysługuje w maksymalnej wysokości 300 zł miesięcznie, niemniej jednak w przypadku gdy opłata za pobyt dziecka w niepublicznym żłobku jest niższa niż 300 zł, kwotę ww. świadczenia ustala się w wysokości opłaty ponoszonej za pobyt dziecka w niepublicznym żłobku, z wyłączeniem kwoty opłaty za wyżywienie. Od wejścia w życie ww. uchwały do końca 2021 r. z pomocy w formie „Rzeszowskiego Bonu Żłobkowego” skorzystały 464 rodziny.

5.6 Miejski Zespół Interdyscyplinarny

Pojęcie interwencji kryzysowej w rodzinie łączy się niejednokrotnie z problemem przemocy. Uchwałą Nr VIII/173/2011 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 kwietnia 2011 roku powołano Miejski Zespół Interdyscyplinarny, działający w oparciu o zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, którego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2021 roku odbyło się po 11 posiedzeń Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego, w ramach których w 242 przypadkach MZI uznał za zasadne powołanie Grup Roboczych. Celem Grupy Roboczej jest opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

W 2021 roku w ramach działań interwencyjnych skierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie przeprowadzono 374 procedur „Niebieskiej Karty”, która obejmuje ogół

czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

5.7 Zespół Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zadania z zakresu wsparcia rodziny doświadczającej przemocy realizowane są w Gminie Miasto Rzeszów przez powołany Zarządzeniem Nr 20 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie z dnia 8 września 2015 r. – Zespół Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Celem działania Zespołu Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest kompleksowe wsparcie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie i określanie potrzeb w zakresie pomocy osobom i rodzinom w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) realizacja procedury „Niebieska Karta” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów, w tym w szczególności:
 - a) diagnozowanie sytuacji i potrzeb osób/rodzin, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie;
 - b) realizacja zadań w obszarze pracy z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie;
 - c) uruchamianie działań związanych z interwencją kryzysową;
 - d) udzielanie informacji o dostępie do pomocy w szczególności prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej oraz wsparcia, w tym w zakresie schronienia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
 - e) udzielanie informacji o instytucjach i podmiotach świadczących pomoc na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie i osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie;
 - f) organizowanie pomocy medycznej w przypadku konieczności pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
 - g) udział członków zespołu w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grupach roboczych;
- 4) realizacja pracy socjalnej w obszarze problemu przemocy z rodzinami jej doświadczającymi;
- 5) inicjowanie społecznej aktywności w tym aktywowanie środowisk, organizacji społecznych i charytatywnych do podejmowania działań samopomocowych i tworzenia systemu wsparcia;
- 6) współpraca z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Rzeszowa, innymi instytucjami, środowiskiem naukowym Rzeszowa, organizacjami pozarządowymi, środowiskiem lokalnym w zakresie inicjowania i realizacji zadań na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie;

7) udział w opracowywaniu i wdrażaniu projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2021 roku w Zespole Pracowników Socjalnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zatrudnionych było 13 pracowników socjalnych, w tym jeden pełnił funkcję Koordynatora. W 2021 r. pracownicy socjalni opracowali 385 kart diagnozy środowiska. W ramach podejmowanych działań profilaktycznych i interwencyjnych w sytuacji zgłoszenia zagrożenia dziecka kryzysem, pracownicy Zespołu przeprowadzili 88 interwencji w środowisku.

Ponadto w ramach współpracy z instytucjami i placówkami działającymi na rzecz pomocy rodzinom dotkniętym przemocą odbyło się 245 spotkań z pedagogami szkół znajdujących się na terenie Gminy Miasto Rzeszów oraz 55 spotkań z kuratorami Kuratorskiej Służby Sądowej działającej przy Sądzie Rejonowym w Rzeszowie, a także 653 posiedzeń w ramach prowadzonych Grup Roboczych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2021 r. koordynował działania kampanii pn. „Rzeszów przeciw przemocy”, w którą zaangażowali się przedstawiciele miejskich władz, organizacji pozarządowych, społecznicy i lokalni przedsiębiorcy. Głównym celem kampanii było zwrócenie uwagi mieszkańców Miasta Rzeszowa na problem przemocy, a w szczególności na pomoc ofiarom przemocy.

W ramach kampanii zrealizowano następujące działania:

1. Debatę społeczną pn. „Przemoc niejedno ma oblicze”, która odbyła się 6 grudnia 2021 r. w Urban Lab Rzeszów, w której uczestniczyli przedstawiciele samorządu, NGO, jak również społecznicy.
2. Bezpłatną pomoc prawną w punktach porad prawnych prowadzonych przez Gminę Miasto Rzeszów oraz wykłady tematyczne prowadzone przez radcę prawnego MOPS w Rzeszowie, przy ul. Skubisza 4. Wykłady tematyczne obejmowały następujące tematy:
 - Rozwód i separacja – bez orzekania o winie lub orzekanie o winie, rozstrzygnięcia Sądu w wyroku rozwodowym/o separacji dotyczące małoletnich dzieci, w tym dotyczące władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dzieci, alimentów kontaktów, przebieg postępowania.
 - Zasady spadkobrania – dziedziczenie ustawowe, kto jest uprawniony, dziedziczenie testamentowe, rodzaje testamentów, przeprowadzenie postępowania o nabycie spadku oraz dział spadku.
 - Ubezwłasnowolnienie – częściowe, całkowite – przesłanki, wnioski do sądu i wymagane dokumenty, prawa osób ubezwłasnowolnionych, obowiązki kuratora i opiekuna prawnego.
 - Umieszczenie i skierowanie do Domu Pomocy Społecznej – przesłanki, odpłatność za DPS.
 - Postępowanie sądowe dotyczące ustalenia alimentów, podwyższenia alimentów.
3. Dyżury przedstawicielek Rady Kobiet w rzeszowskim Ratuszu.
4. Otwarte grupy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie – spotkania prowadzone były przez certyfikowanego psychologa na terenie Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej MOPS w Rzeszowie
5. Kampanię „Rzeszów przeciwko przemocy” w Centrum Kulturalno – Handlowym Millenium Hall, w ramach której prowadzono punkty informacyjno-edukacyjne.

6. Zajęcia edukacyjne w szkołach o tematyce przemocy w okresie trwania Kampanii: Reaguję Na Przemoc - Nie Przemocy! oraz Reaguję Na Przemoc - Cyberprzemocy Mówię Nie!

6. „Uwolnij energię” - spotkanie w parku rozrywki Fly Park dla osób doświadczających przemocy.

5.8 Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Rzeszowie przy ul. Skubisza 4, wchodzi w strukturę organizacyjną MOPS w Rzeszowie, która udziela pomocy mieszkańcom Rzeszowa lub rodzinom znajdującym się w kryzysie, poprzez bezpłatną pomoc specjalistyczną (psychologiczną, prawną, socjalną, interwencję kryzysową) lub zapewnienie schronienia.

Interwencja kryzysowa polega na zapewnieniu wsparcia emocjonalnego, budowaniu poczucia bezpieczeństwa oraz redukowaniu lęku osobom, które np. mają myśli samobójcze, doświadczają sytuacji zagrażającej zdrowiu lub życiu, przeżywają żalobę, przeżywają gwałtowną, niekorzystną zmianę w życiu, z którą sobie nie radzą, doświadczają choroby, kalectwa, itd.

Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej udziela wsparcia w formie schronienia w pokojach interwencyjnych w okresie do 3 miesięcy osobom, które przeżyły głębokie, traumatyczne wydarzenia życiowe związane z przemocą w rodzinie, są w złym stanie psychicznym i z uwagi na swój stan i trudną sytuację rodzinną nie mogą czasowo przebywać w domu.

W ramach świadczonego poradnictwa specjalistycznego udzielane jest wsparcie w zakresie:

- rozwiązywania problemów prawnych (prawo rodzinne, ochrona praw lokatorów, zabezpieczenie społeczne),
- rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych,
- rozwiązywaniu problemów małżeńskich i partnerskich,
- rozwiązywania trudności w codziennym funkcjonowaniu społecznym i rodzinnym.

Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej zajmuje się ponadto:

- Pomocą w integracji ze środowiskiem osób mających trudności z przystosowaniem się do życia po opuszczeniu placówek opiekuńczo – wychowawczych lub rodzin zastępczych – poprzez udzielenie wsparcia w formie mieszkań chronionych i poradnictwa specjalistycznego, diagnozy obszarów problemowych i wyznaczania celów, rozmów wspierających itp.
- Opracowaniem i realizacją „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony ofiar Przemocy w Rodzinie”.
- Konsultacjami w sprawach problemów wychowawczych dzieci i młodzieży z innymi instytucjami działającymi w tym zakresie (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów, Szkoły i placówki opiekuńczo – wychowawcze).
- Obsługą administracyjną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz współpracą z różnymi instytucjami (policja, oświata, służba zdrowia, MKRPA, organizacje

pozarządowe działające na polu przeciwdziałania przemocy w rodzinie) w zakresie diagnozy i pomocy rodzinie, w której podejrzewana jest przemoc w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci.

- Prowadzeniem pomocy psychologicznej i poradnictwa prawnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Organizacją zajęć w grupach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
- Diagnozą psychologiczną, opiniowaniem i prowadzeniem szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.
- Wsparciem psychologicznym i pedagogicznym asystentów rodzin i koordynatorów rodzin oraz członków rodzin objętych ich działaniami w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W 2021 roku wsparciem w formie poradnictwa specjalistycznego zostało objętych 614 rodzin. Z uwagi na ogłoszony stan zagrożenia epidemiologicznego spotkania były dostosowane do potrzeb osób/rodzin i odbywały się osobiście, w formie teleporady lub online. Z poradnictwa psychologicznego i rodzinnego w 2021 roku skorzystały 253 rodziny, a ze wsparcia radcy prawnego skorzystało 369 rodzin.

W 2021 roku z pomocy w formie interwencji kryzysowej skorzystało 7 rodzin, z czego 2 rodziny skorzystały ze wsparcia w formie schronienia w pokojach interwencyjnych.

W 2021 roku zorganizowano 1 edycję programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, 4 z 8 zgłoszonych osób ukończyły program.

5.9 Organizacje pozarządowe

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 r. na terenie Polski aktywnie działało 95,2% rejestrowych organizacji non-profit (tj. mających osobowość prawną stowarzyszeń, organizacji społecznych, fundacji, organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego itp.). Najliczniejszą grupę spośród organizacji non-profit stanowiły stowarzyszenia i inne organizacje społeczne (66,8 tys., co stanowiło 70,1% ogółu), dalej fundacje (16,0 tys., co stanowiło 16,8% ogółu).

W 2021 r. wg Banku Danych Lokalnych na terenie Miasta Rzeszowa na 1 000 mieszkańców przypadało 5,36 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Jak wynika z danych, wspomnianego już w niniejszym opracowaniu Raportu „Europolis – Miasta Obywatelskie” opublikowanego w maju 2018 r., liderem wśród polskich miast pod względem aktywności obywateli jest Miasto Rzeszów. Aż 22% mieszkańców miasta działa w jakiejś organizacji. Najwięcej rzeszowian działa w organizacjach religijnych, związkach zawodowych oraz w organizacjach charytatywnych. Jako miasto powyżej 180 tys. mieszkańców Rzeszów osiągnął najlepszy wynik w kraju pod względem udziału mieszkańców w klubach, kołach i sekcjach finansowanych ze środków publicznych – aż 2,1%.

Ważnym elementem w budowaniu lokalnego systemu wsparcia dla osób wymagających pomocy jest współpraca miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi. W tym celu Rada Miasta Rzeszowa przyjmuje każdego roku uchwałą Program współpracy miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy

z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W programie określone są priorytetowe obszary współpracy, w ramach których Miasto Rzeszów zleca organizację zadań innym podmiotom. W obszarze pomocy społecznej (tj. przeciwdziałanie patologiom społecznym, ubóstwu i niedożywieniu; wspieranie dzieci, młodzieży i rodzin z grup najuboższych społecznie, zagrożonych ubóstwem i patologiami; wspomaganie osób zmagających się z chorobą, niepełnosprawnością, osób bezdomnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym) zleca się organizację następujących zadań:

- prowadzenie dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży realizujących programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne;
- zapewnienie miejsc w schroniskach dla bezdomnych kobiet i mężczyzn;
- prowadzenie kuchni dla najuboższych;
- prowadzenie noclegowni dla osób bezdomnych;
- prowadzenie reintegracji osób dotkniętych wykluczeniem społecznym;
- wspieranie działalności rehabilitacyjnej osób niepełnosprawnych, w tym dzieci oraz wspieranie wolontariatu;
- wspomaganie funkcjonowania i integracji rodzin ubogich, niewydolnych wychowawczo i patologicznych poprzez organizowanie spotkań okolicznościowych;
- zapewnienie dostaw żywności dla osób i rodzin najuboższych;
- prowadzenie działań aktywizujących na rzecz osób w wieku senioralnym;
- prowadzenie Ośrodka Wsparcia – Klubu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- zapewnienie miejsc w schroniskach dla bezdomnych kobiet i mężczyzn z usługami opiekuńczymi;
- zapewnienie wsparcia osobom będącym w kryzysie bezdomności poprzez wprowadzenie usług streetworkera wraz z pakietem usług socjalnych i medycznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie w oparciu o zapisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Rzeszowa ogłasza otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego w zakresie pomocy społecznej, w zakresie:

1. „Wspieranie działalności rehabilitacyjnej osób niepełnosprawnych w tym dzieci oraz wspieranie wolontariatu”,
2. „Wspomaganie funkcjonowania i integracji rodzin ubogich, niewydolnych wychowawczo i patologicznych poprzez organizowanie spotkań okolicznościowych”,

W 2021 roku Miasto za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie podpisano łącznie 14 umów z podmiotami zewnętrznymi z zakresu realizowania zadań w obszarze pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny. Umowy zostały zawarte z podmiotami prowadzącymi placówki wsparcia dziennego (9 umów) oraz łącznie 5 umów na realizację zadania w zakresie wspomagania funkcjonowania i integracji rodzin ubogich, niewydolnych wychowawczo i patologicznych poprzez organizowanie spotkań okolicznościowych, w tym: 3 z Caritas Diecezji Rzeszowskiej, na realizację działań: „Śniadanie Wielkanocne dla Ubogich”, „Spotkanie dzieci ze św. Mikołajem”, oraz „Wigilia dla Ubogich”; 1 umowę ze Stowarzyszeniem na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci,

Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka” na realizację zadania „Spotkanie Wigilijne 2021 r.” oraz 1 umowę z Fundacją Pomocy Młodzieży im. św. Jana Pawła II „WZRASTANIE”, na realizację działania „Razem możemy więcej”.

Zarządzeniem Nr VIII/1585/2021 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 14 grudnia 2021 r. został ogłoszony otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych w zakresie pomocy społecznej na 2022 rok. W zakresie wspierania działalności rehabilitacyjnej osób niepełnosprawnych w tym dzieci oraz wspierania wolontariatu wyłoniono 7 oferentów. Zadania w zakresie wspomagania funkcjonowania i integracji rodzin ubogich, niewydolnych wychowawczo i patologicznych poprzez organizowanie spotkań okolicznościowych, zlecono podobnie jak w latach poprzednich Caritas Diecezji Rzeszowskiej, na realizację działań: „Śniadanie Wielkanocne dla Ubogich”, „Spotkanie dzieci ze św. Mikołajem”, „Wigilia dla Ubogich” oraz „Dzień Ubogich”. Kolejnymi wybranymi oferentami są: Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka” na realizację zadania „Spotkanie Wigilijne 2022 r.” oraz Fundacja Pomocy Młodzieży im. św. Jana Pawła II „WZRASTANIE”, na realizację „Spotkania integracyjnego w 2022 r.”

Inicjatywy lokalne MOPS w Rzeszowie obejmujące rodziny z terenu Miasta Rzeszowa

MOPS w Rzeszowie w ramach prowadzonej działalności na rzecz dziecka i rodziny podejmuje szereg inicjatyw we współpracy z lokalnymi instytucjami publicznymi, jak również z lokalnym otoczeniem społecznym i obywatelskim.

Pomoc kierowana do rodzin z terenu Miasta Rzeszowa obejmuje trzy główne formy wsparcia: pomoc rzeczową, pomoc żywnościową oraz organizację letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Do najstarszej inicjatywy realizowanej przez Ośrodek wspólnie z Caritas Diecezji Rzeszowskiej należy akcja „Spotkanie dzieci ze Świętym Mikołajem”. Akcja adresowana jest do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, których rodzice zrzeszeni są w stowarzyszeniach działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz dzieci z rodzin najuboższych korzystających z pomocy MOPS w Rzeszowie. W 2021 roku pomocą rzeczową w formie paczek mikołajowych objęto 600 dzieci, z czego 175 dzieci w wieku od 3 do 10 roku życia, z rodzin będących pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz 426 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej zrzeszonych w różnych stowarzyszeniach działających na terenie Rzeszowa i okolic.

MOPS w Rzeszowie corocznie brał również udział w akcji pn. „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”, która była inicjatywą realizowaną przez Ośrodek wspólnie z Radiem Rzeszów od 1999 roku. W trakcie akcji odbywały się zbiórki odzieży, zabawek, żywności i środków czystości, które były kolejno wydawane rodzinom wielodzietnym i ubogim. Z uwagi na trwającą pandemię Covid-19, w 2020 oraz 2021 r. akcja we współpracy z Ośrodkiem nie była realizowana.

Od kilkunastu lat Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie organizuje letni wypoczynek oraz kolonię profilaktyczną dla dzieci i młodzieży z rodzin objętych wsparciem. Organizatorzy kolonii wybrani są w drodze postępowania przetargowego. Z uwagi na pandemię Covid-19 w 2021 r. nie zrealizowano tej formy wsparcia rodzin.

Dzieci i młodzież z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej wzięły jedynie udział w wypoczynku letnim organizowanym przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie. W 2021 r. 15 dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat, wzięły udział w wypoczynku letnim organizowanym przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie w Ustrzykach Dolnych.

Omawiając temat współpracy MOPS w Rzeszowie z organizacjami pozarządowymi należy podkreślić fakt, że na terenie Miasta Rzeszowa już po raz czwarty została powołana Rzeszowska Rada Działalności Pożytku Publicznego, która stanowi organ doradczy przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, działający na rzecz organizacji pozarządowych z terenu Miasta. Rzeszowska Rada Działalności Pożytku Publicznego realizuje zadania określone w art. 41i ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Rzeszowska Rada przyjęła sposób realizacji zadań określonych w art. 41i ust. 1 ww. ustawy, uchwałą Nr II/1/2019 z dnia 24 października 2019 r. Rzeszowskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Rzeszowska Rada aktywnie działa na rzecz organizacji non-profit z terenu miasta Rzeszowa organizując posiedzenia, spotkania czy dyżury dla organizacji pozarządowych m.in. w ramach Urban Lab Rzeszów. Czynnie prowadzi także konto na portalu społecznościowym Facebook.

6. Diagnoza sytuacji rodzin w wymiarze regionu i Miasta Rzeszowa

Z badań przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski przez Centrum Badania Opinii Społecznej przeprowadzonych w styczniu 2019 r. wynika, że rodzina niezmiennie pozostaje podstawową komórką życia społecznego, a szczęście rodzinne w opinii 80% badanych, uważane jest za jedną z podstawowych wartości i cel życiowy wielu Polaków. Należy pamiętać, że zmiany społeczno-kulturowe prowadzą do redefinicji pojęcia rodziny. Zdaniem badanych za rodzinę współcześnie uznaje się małżeństwo z dziećmi, samotnie wychowujących rodziców dziecka lub dzieci, osoby pozostające w nieformalnym związku (konkubincie) i wychowujące dzieci z tego związku, konkubinaty wychowujące dzieci z poprzednich związków, małżeństwa bez dzieci, czy też rodziny zastępcze (w których dzieci nie są wychowywane przez rodziców biologicznych).

6.1 Diagnoza społeczna rodziny z poziomu województwa

Aby określić odpowiednią formę wsparcia dla rzeszowskich rodzin, niezbędne jest przeprowadzenie diagnozy społecznej w skali województwa oraz miasta. W przypadku omawianego programu punktem wyjścia omówienia podkarpackiej rodziny są wyniki badań przeprowadzonych w 2019 r. ramach projektu pt. „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji”, zrealizowanego dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego i Partnerów: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i Uniwersytetu Rzeszowskiego. Odniesienie się do wyników badań realizowanych w kontekście województwa pozwoli uchwycić szerszą perspektywę problemu i umożliwi zrozumienie zmiennych obejmujących obszar samego miasta. W ramach prowadzonych badań wskazano następujące funkcje rodziny:

-
- a) funkcja prokreacyjna – określana jako dążenie do powiększenia rodziny o nowe pokolenie;
 - b) funkcja opiekuńczo-zabezpieczająca – polegająca na zapewnieniu opieki nad dziećmi aż do momentu ich usamodzielnienia, a także nad innymi członkami rodziny, którzy z racji wieku lub złego stanu zdrowia nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb;
 - c) funkcja socjalizacyjno-edukacyjna – polegająca na przygotowaniu nowych pokoleń do poprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, przekazywanie norm i wartości oraz wzorców zachowań ważnych z punktu widzenia społeczeństwa jako całości (budowanie systemu wartości), a także dostarczanie wiedzy na temat tradycji i kultury istotnych dla społeczności, w których młodzi ludzie będą żyć;
 - d) funkcja rekreacyjno-towarzyska – obejmująca szereg działań w życiu rodzinnym polegających na zaspokojeniu potrzeby wypoczynku i odprężenia po pracy czy szkole, zachowaniu w domu przyjaznej atmosfery, która będzie sprzyjać odpoczynkowi oraz nawiązywaniu kontaktów towarzyskich przez osoby wchodzące w skład rodziny;
 - e) funkcja emocjonalno-ekspresyjna – polegająca na zaspokajaniu potrzeby bezpieczeństwa członków rodziny oraz możliwości wyrażania własnych opinii i poglądów;
 - f) funkcja stratyfikacyjna – pozwalająca określić miejsce rodziny w społeczeństwie, a także nadaje każdemu z członków odpowiednie role i zadania (np. rola matki czy „głowy rodziny”).

Poniżej zaprezentowane zostaną te wyniki prowadzonych badań, które odnoszą się do zagadnień rodziny istotnych z punktu widzenia programu.

Pieczna zastępcza Jako problemy wskazano sformalizowaną współpracę międzyinstytucjonalną, braki informacyjne powodujące wydłużanie procedur. Istotną kwestią było wskazanie braku zainteresowania pełnieniem funkcji rodzin zastępczych, pomimo prowadzenia kampanii i akcji promocyjnych przez instytucje oraz brak diagnozy przyczyn braku zainteresowania nowych rodzin pełnieniem tej funkcji. Zdaniem badanych w obecnym pokoleniu brakuje osób/rodzin chętnych do tworzenia rodzin zastępczych na miejsce wygaszanych.

Zadowolenie z życia rodzinnego W przeprowadzonym w 2019 r. badaniu mieszkańców Podkarpacia (w formie bezpośrednich wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo CAPI przeprowadzonych z 1 359 gospodarstwami domowymi) zapytano o ocenę zadowolenia z życia rodzinnego. Ponad trzech na czterech ankietowanych zadeklarowała zadowolenie ze swojego życia rodzinnego, z czego wyższy poziom zadowolenia z życia rodzinnego wyraziły gospodarstwa domowe obejmujące dzieci. Podkreślić należy, że zadowolenie z życia rodzinnego silnie koreluje z poziomem zadowolenia z sytuacji ekonomicznej. Im mniejsze zadowolenie z sytuacji ekonomicznej własnego gospodarstwa domowego tym niższy średni poziom zadowolenia z życia rodzinnego. Uwzględniając podział na podregiony województwa podkarpackiego zauważyć można, że podregion rzeszowski cechuje wyższy niż pozostałe regiony poziom zadowolenia z życia rodzinnego, o czym świadczy blisko 40% wskazań na odpowiedź „jestem bardzo zadowolony/a” i tylko 5,1% wskazań na odpowiedzi negatywne.

Żłobki Liczba żłobków na Podkarpaciu zwiększyła się z 31 (w roku 2012) do 148 (w roku 2018). Analiza liczby dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 tys. dzieci w wieku do 3 lat w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego, wskazała, że relatywnie najlepsza

sytuacja w 2018 roku była w Rzeszowie (277), gdzie na jedno miejsce w żłobku przypadało średnio 3 dzieci.

Przedszkola Zgodnie z wynikami prowadzonych badań ponad 21% respondentów uznało liczbę miejsc w przedszkolach za wystarczającą, a prawie 43% respondentów posiadających dzieci wskazało na brak zapewnienia przez władze publiczne wystarczającej liczby miejsc w tego typu placówkach. Co ciekawe blisko 50% rodzin z dziećmi do 6 roku życia, oceniła dostępność do przedszkoli za wystarczającą.

Oferta zajęć pozalekcyjnych Ponad 60% respondentów biorących udział w badaniach CAPI, uznało obecną ofertę zajęć pozalekcyjnych za wystarczającą, natomiast co piąty respondent uważa, że oferta ta jest zbyt uboga, a jej zapewnienie powinno leżeć w obowiązku władz lokalnych.

Wykonywanie obowiązków domowych Analiza badania ilościowego CAPI wyraźnie wskazała, że to kobiety częściej niż mężczyźni wykonywały obowiązki związane z dziećmi. Zaangażowanie kobiet we wszystkie obowiązki związane z dziećmi wzrasta wraz ze wzrostem liczby dzieci w rodzinie, a maleje przy tym odsetek odpowiedzi wskazujących na równy podział obowiązków między kobietę i mężczyznę.

Wsparcie instytucji Uczestnicy badań zadeklarowali, że mogą liczyć na wsparcie instytucji publicznych, tj. pomocy z ośrodka pomocy społecznej, służby zdrowia oraz Policji. Jednak co ciekawe prawie 42% respondentów badania ilościowego CAPI nie wie czy mogłoby otrzymać wsparcie instytucji publicznych w przypadku problemów materialnych, wychowawczych lub innych, a ponad 33% respondentów uważa, że nie uzyskałoby wsparcia instytucji publicznych. Respondenci wskazali, że w momencie kryzysowym mogliby liczyć na pomoc najbliższych, a zwrócenie się do instytucji publicznych byłoby dla nich ostatecznością.

Aktywność społeczna Jak wynika z badania ilościowego CAPI można wywnioskować, że to rodziny z dziećmi częściej uczestniczą w imprezach plenerowych, czy praktykach religijnych, a członkowie gospodarstw domowych bez dzieci częściej angażują się w życie lokalnej społeczności, uczestnictwo w inicjatywach kulturalnych czy wolontariat.

Sposoby spędzania wolnego czasu Analiza badania ilościowego CAPI wskazała, że najczęstsza formą odpoczynku i spędzania wolnego czasu przez członków podkarpackich gospodarstw domowych jest oglądanie telewizji, wspólne jedzenie posiłków oraz rozmawianie i wymienianie poglądów. W gospodarstwach domowych z dziećmi znacznie częściej gra się wspólnie w gry, je się wspólne posiłki, częściej spędza się czas na rozmowach i częściej organizuje się wycieczki.

Postrzeganie rodzin wielodzietnych Ciekawie prezentują się wyniki badań w kontekście postrzegania rodzin wielodzietnych, bowiem respondenci badania ilościowego CAPI wskazywali na pozytywny sposób oceny rodzin wielodzietnych. Z kolei uczestnicy badania jakościowego IDI – przedstawiciele rodzin wielodzietnych – stwierdzili, że ich odbiór ze strony najbliższego otoczenia społecznego nie zawsze jest pozytywny i zdarza się, że stają się ofiarami żartów czy sugestii, że duża liczba dzieci wynika z chęci korzystania z dostępnych form wsparcia finansowego.

Pełnienie funkcji wychowawczych Rodzice, zwłaszcza w rodzinach w których obydwójce opiekunów pracuje, uważają, że funkcję wychowawczą rodziny powinny pełnić instytucje przedszkolne, a w późniejszym wieku także szkoły. Badani rodzice zwrócili uwagę, że starają się w wychowaniu dzieci kłaść nacisk na ich indywidualny rozwój, wzbudzenie w nich zainteresowań, wzmacnianie i wspieranie ich pasji, na uzyskanie odpowiedniej edukacji i samodzielności, budowanie poczucia ich własnej wartości i sprawczości. Respondenci zauważają, że następują zmiany w kwestiach

związanych z wychowaniem. Dzieci mają mniej obowiązków, za to szeroki dostęp do nowoczesnych technologii, dóbr materialnych czy zajęć dodatkowych. Rodzice wykazują coraz większe starania, aby ich dzieci rozwijały pasje, zainteresowania, lecz zauważają trudnościami w budowaniu relacji z rówieśnikami, konsumpcjonizm czy łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych.

Diagnoza warunków życia współczesnych rodzin w oparciu o prowadzone w ramach projektu badania:

Gospodarka mieszkaniowa Jak wynika z badań ilościowych i jakościowych, mieszkańcy województwa są w większości zadowoleni z własnych warunków mieszkaniowych. Problemem jest zapewnienie przez władze lokalne mieszkań komunalnych, socjalnych czy wspomaganych, gdyż standard oferowanych mieszkań często jest niski i niedostosowany do potrzeb przyszłych mieszkańców. Należy zwrócić tutaj uwagę na fakt, że mieszkania chronione są istotnie z punktu widzenia osób niepełnosprawnych lub opuszczających pieczę zastępczą czy rodzinny dom dziecka. Zapotrzebowanie na mieszkania wspomagane jest podejmowanie przy okazji takich aktów prawnych jak ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, gdzie jednym z elementów wsparcia są usługi mieszkalnictwa, jednak możliwości skorzystania w tej pomocy są ograniczone.

Źródła utrzymania i struktura wydatków Blisko 2/3 badanych wyraża zadowolenie z sytuacji ekonomicznej swojej rodziny. Z roku na rok są wyższe przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Jak wynika z analiz największym obciążeniem dla budżetu gospodarstw domowych jest żywność i napoje bezalkoholowe.

Stopień zaspokojenia podstawowych potrzeb gospodarstwa domowego Optymistycznie prezentuje się wskaźnik subiektywnej oceny zadowolenia z sytuacji materialnej gospodarstwa domowego. Jak wskazali badani żyje im się coraz lepiej, wzrasta liczba osób które określiły swoją sytuację materialną jako bardzo dobra (w porównaniu do badań z 2013 r. z 1,2 % do 15,2%) oraz spada liczba osób, które deklarowały, że ich sytuacja materialna jest przeciętna, zła lub bardzo zła. Respondenci utrzymujący się z pracy zarobkowej deklarowali, że posiadają mniejsze lub większe trudności finansowe (26,6% badanych). Odsetek ten ponad dwukrotnie wzrósł w przypadku osób utrzymujących się z ubezpieczeń społecznych (tj. emerytura, renta, świadczenia socjalne). W trakcie prowadzonych badań respondenci zostali też poproszeni o możliwość zaspokojenia wydatków w 4 kategoriach (możliwość pokrycia z własnych środków nieoczekiwanego wydatku w wysokości 1 200 zł, zapewnienie tygodniowego wypoczynku rodziny raz w roku, jedzenie mięsa lub ryb co drugi dzień, możliwość ogrzewania mieszkania stosownie do potrzeb). Na zaspokojenie wszystkich wydatków może pozwolić sobie 6,6% gospodarstw domowych województwa, z czego częściej gospodarstwa domowe bez dzieci lub jednoosobowe.

Pomoc społeczna Jak wynika z badań w porównaniu do 2011 r. spadła liczba osób na terenie Podkarpacia, które korzystały z pomocy społecznej - w 2018 roku wyniosła 7,5% mieszkańców Podkarpacia, lecz jest to nadal wyższy odsetek niż średnia krajowa (5,7%). Nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Stąd też niezwykle ważna staje się promocja rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów na zawodowych i niezawodowych rodziców zastępczych, a także kandydatów do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Przemoc Z danych statystycznych województwa wynika, że wzrosła liczba formularzy „Niebieska Karta” sporządzonych przez funkcjonariuszy Policji i pracowników innych jednostek w województwie podkarpackim. Niemal co 10 respondent badania CAPI zetknął się w swoim otoczeniu z problemem przemocy w rodzinie. Według badanych najczęściej ofiarami są kobiety, które doświadczają przemocy

ze strony swoich mężów czy partnerów oraz dzieci doświadczające przemocy ze strony swoich rodziców/opiekunów.

Rynek pracy W 2018 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podkarpackim w roku 2018 wyniosła 8,8%, a w kraju – 5,8%. Pomimo spadku stopy bezrobocia na przestrzeni lat województwo podkarpackie nadal zajmuje końcową pozycję w kraju. Największą grupę bezrobotnych zajmują osoby długotrwale bezrobotne (57% wszystkich osób bezrobotnych), osoby do 30 roku życia (29%) oraz osoby po 50 roku życia (24%). Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym jest o kilka punktów procentowych niższy niż w kraju i w 2018 r. wyniósł 69,0%. Respondenci wskazali, że na terenie województwa nie brakuje ofert pracy, jednak są mało atrakcyjne pod względem finansowym.

Dostępu do usług publicznych Uczestnicy badania zwrócili uwagę, że dla rodzin z dziećmi niezwykle istotny jest dostęp do przedszkoli oraz oferta zajęć pozalekcyjnych dopasowanych do oczekiwań dzieci, infrastruktura sportowa (basen, boiska sportowe, ale także ścieżki rowerowe) i funkcjonowanie instytucji kultury (kino, dom kultury).

Tendencje demograficzne w kontekście depopulacji Wskaźniki demograficzne wskazują, że województwo podkarpackie będzie się wyludniało. Główny Urząd Statystyczny wykazał, że do 2035 roku z terenu województwa ubędzie blisko 5% obecnych mieszkańców, a do 2050 roku – ponad 12%. Depopulacja będzie następowała szybciej w miastach niż na wsiach. Problemem Podkarpacia, podobnie jak reszty kraju, jest proces starzenia się populacji.

Realizacja programów rządowych Mieszkańcy województwa mają dostęp do wielu programów wspierających rodziny, lecz jak wykazano w raporcie działania realizowane przez administrację publiczną skierowane na rzecz wsparcia społeczeństwa są zbiurokratyzowane i niewłaściwie promowane. Promocja powinna uwzględniać grupę docelową, gdyż zdaniem badanych inaczej powinna ona wyglądać w przypadku osób niepełnosprawnych, osób starszych czy rodzin z dziećmi. W kontekście programów rządowych, projektów i działań na rzecz rodzin, podjęty został również temat niskich zarobków pracowników służb socjalnych. Eksperci biorący udział w badaniach zwrócili uwagę, że wynagrodzenie jest nieadekwatne do zaangażowania i obowiązków, a jego wysokość jest niejednokrotnie niższa niż dochody osób utrzymujących się ze świadczeń publicznych. Pokreślono, że spada zainteresowanie młodych osób pracą w sektorze usług socjalnych, co wpłynie w dalszej perspektywie na braki kadrowe.

Panel ekspertów

W ramach projektu „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji” w 2019 r. przeprowadzone zostały panele eksperckie, których celem było wszystkim sformułowanie wniosków i zaleceń dla polityk publicznych mających na celu wsparcie rodzin i przeciwdziałanie zjawisku depopulacji w analizowanych regionach. Na terenie Miasta Rzeszowa w dniu 16.09.2019 r. odbył się panel z udziałem ekspertów związanych ze środowiskiem akademickim – Uniwersytet Rzeszowski, jak też przedstawiciele jednostek administracji publicznej (Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, Urząd Statystyczny w Rzeszowie).

W ramach panelu eksperci zwrócili uwagę, na dwie grupy rodzin:

- rodziny z różnego rodzaju dysfunkcjami, które w sposób wyraźny nie radzą sobie z pełnieniem swoich zadań wobec dzieci (w tej grupie występują rodziny będące

w strukturach ośrodków pomocy społecznej, zagrożone dziedziczeniem wzorców zachowań kształtowanych przez kulturę biedy, takich jak uzależnienia od publicznych świadczeń finansowych, niskich aspiracji i szans edukacyjnych, niewłaściwy model socjalizacji);

- o rodziny relatywnie dobrze radzące sobie z pełnieniem podstawowych funkcji, jednak doświadczające trudności w pełnieniu funkcji wychowawczych czy emocjonalnych.

W przypadku pracy z rodzinami z dysfunkcjami eksperci uczestniczący w panelu w Rzeszowie zwrócili uwagę na istotę działań szkoły i asystentów rodziny, których ich zdaniem jest za mało, ich zatrudnienie ma często charakter czasowy, a wynagrodzenie jest nieadekwatne do zadań, kwalifikacji i odpowiedzialności.

Eksperti wskazali, że w odniesieniu do obydwu ww. grup rodzin należy podejmować działania, których celem jest podnoszenie świadomości rodziców i rozwijanie ich kompetencji rodzicielskich. Zaakcentowano rolę dotarcia z tego rodzaju ofertą nie tylko do rodzin już objętych tego typu wsparciem, czy też świadomych swoich braków kompetencyjnych, ale do szerokiego grona odbiorców. Podkreślono znaczenie profilaktyki uzależnień, przede wszystkim uzależnienia cyfrowego oraz bezpieczeństwa w sieci. Z uwagi na złożony charakter podejmowania decyzji o prokreacji, należy zdaniem ekspertów, podejmować działania w zakresie umacniania wartości rodziny i dziecka w świadomości społeczeństwa, promowania podziału ról kobiet i mężczyzn w rodzinie oraz wsparcia samodzielności ekonomicznej rodzin.

Eksperti biorący udział w panelach do priorytetów działań krajowych i regionalnych polityk publicznych skierowanych do rodzin zaliczyli:

„Działania wspierające rodziny z dziećmi muszą uwzględniać zarówno te gospodarstwa domowe, w których występują poważne trudności, jak i wzmacniać potencjał gospodarstw relatywnie dobrze sobie radzących. Wśród pożądanых kierunków interwencji można wskazać wczesne diagnozowanie problemów wychowawczych rodzin, zapobieganie, diagnozowanie i rozwiązywanie problemów zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, wspieranie profilaktyki uzależnień, w tym uzależnienia cyfrowego i cyberbezpieczeństwa, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich. Pożądane jest także dalsze rozwijanie oferty kształtującej aktywne spędzanie czasu wolnego rodzin (kultura, sport), zwłaszcza w ośrodkach, gdzie jest ona uboższa”.

(Raport ekspercki, Rzeszów – Kraków 2019 opracowany w ramach projektu „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji”, strona 22).

W ramach prowadzonej diagnozy rodziny w wymiarze województwa, odniesiono się także do opublikowanego w 2019 r. raportu z badań pt. „Diagnoza poziomu życia rodziny, której dziecko objęto rocznym obowiązkiem przygotowania przedszkolnego”, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie. Badaniem realizowanym na terenie województwa podkarpackiego objęto łącznie 281 rodziców dzieci objętych rocznym obowiązkiem przygotowania przedszkolnego, z czego do wyników badania ostatecznie zakwalifikowano 272 prawidłowo wypełnione ankiety z 32 przedszkoli i oddziałów przygotowania przedszkolnego. Respondenci zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii dotyczącej działań, jakie powinny podjąć władze rządowe oraz samorządowe w celu niesienia pomocy rodzinom z dziećmi. Jak wynika z badań władze powinny skupić się na zapewnieniu

bezpłatnej opieki nad dziećmi w godzinach dostosowanych do potrzeb rodziców. Ponadto rodzice oczekują pomocy w organizacji wyjazdów wakacyjnych, większej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, a także organizowania bezpłatnych zajęć dodatkowych, np. nauka języka obcego, darmowy basen, kino, bilety do muzeów. Do najczęstszych problemów dotyczących współczesną rodzinę badani zaliczyli: brak wolnego czasu oraz częsta nieobecność jednego z rodziców, problemy finansowe, bezrobocie czy też brak wsparcia ze strony rodziny. Zdecydowana większość rodzin określiła swoją sytuację jako dobrą, bardzo dobrą sytuację wskazało 15,1% badanych. Osoby, które oceniły sytuację swojej rodziny jako złą i bardzo złą, za przyczynę tego stanu rzeczy wskazały niskie dochody, brak pracy, chorobę w rodzinie, zadłużenie finansowe, rozpad rodziny i wielodzietność. Analizując sytuację podkarpackich rodzin pod względem realizowanych przez rodzinę funkcji należy uznać, że uczestnicy badania w ramach funkcji wychowawczej oczekują, że szkoła będzie rozwijać zainteresowania i zamiłowania dziecka oraz wpajać odpowiednie wzorce zachowań, a wsparcie pedagogiczne będzie realizowane poprzez zajęcia dodatkowe, zgodne z zainteresowaniami i potrzebami dziecka. Zdaniem badanych rodziców funkcja emocjonalna rodziny jest zaspokajana poprzez zabawy, wspólne wykonywanie zajęć domowych i częste rozmowy.

6.2 Diagnoza społeczna rodziny z poziomu Miasta Rzeszowa

Doktor Hubert Kotarski z Uniwersytetu Rzeszowskiego w pracy naukowej pn. „Trzy dekady Rzeszowa 1989–2018 – analiza społecznych przemian w mieście”, który ukazał się w czasopiśmie naukowym „Polityka i Społeczeństwo” 2(18)/2020, wskazał, że za początek systematycznych badań stolicy Podkarpacia można uznać pracę z 1979 r. pt. „Rzeszowianie o sobie i o swoim mieście: wybór pamiątek” autorstwa Henryka Jadama i Mariana Malikowskiego. Socjologowie z Uniwersytetu Rzeszowskiego kontynuowali studia nad stolicą województwa podkarpackiego w badaniach „Miasto w dwudziestoleciu 1989–2009 w świadomości mieszkańców Rzeszowa” (Hubert Kotarski, Krzysztof Malicki, 2013) i powtórzonym w roku 2018 – „Rzeszów 2009–2018 w świadomości jego mieszkańców”, a także badaniach pt. „Rzeszowska diagnoza społeczna” zapoczątkowanej w 2015 r. (Hubert Kotarski, Krzysztof Malicki, Mariusz Palak, Krzysztof Piróg, 2016) i mającej kontynuację w 2017 r. (Krzysztof Piróg, Hubert Kotarski, 2018).

Omawiany artykuł naukowy prezentuje wyniki pochodzące z dwóch badań: „Miasto w dwudziestoleciu 1989–2009 w świadomości mieszkańców Rzeszowa” oraz „Rzeszów 2009–2018 w świadomości jego mieszkańców”, zrealizowanych w 2009 i 2018 r. na reprezentatywnych próbach dorosłych mieszkańców Rzeszowa, odpowiednio w pierwszej edycji 494 badanych i w drugiej 660. Głównym problemem badawczym powyższych prac była analiza subiektywnych aspektów jakości życia, poziom zadowolenia z życia w mieście oraz poczucia możliwości zaspokajania określonych potrzeb mieszkańców Rzeszowa, warunków i możliwości stwarzanych przez miasto, poczucie bezpieczeństwa, ocenę jakości między innymi oferty kulturalnej, edukacyjnej, opieki medycznej, transportu publicznego.

Badania wyraźnie pokazały, że mieszkańcy Rzeszowa są bardzo zadowoleni z tego, iż mieszkają w tym mieście. Odsetek pozytywnych odpowiedzi w badaniu z 2009 r. wyniósł

90,1%, blisko dekadę później był jeszcze wyższy (94,5%). Pięciokrotnie zmniejszył się odsetek respondentów, którzy nie są zadowoleni z zamieszkiwania w stolicy województwa podkarpackiego – z 6,4% do 1,2%. Czynnikiem, który w bardzo silnym stopniu wpływał na pozytywną ocenę miasta i poziom zadowolenia z zamieszkiwania w nim zarówno w 2009, jak i 2018 r. była czystość i porządek. W 2018 r. był to najwyżej oceniany aspekt. Czynnikiem, które lepiej oceniano niż te z pierwszych dwóch dekad (1989–2009) były przede wszystkim: infrastruktura, drogi, chodniki (zmiana o 4,2%), optymalny, kompaktowy rozmiar miasta i dobra lokalizacja (4,7%) oraz rynek pracy (3,2%).

Powiększenie obszaru, napływ nowych mieszkańców oraz coraz bardziej metropolitarny charakter miasta sprawiły zaś, że mieszkańcy gorzej oceniają bezpieczeństwo i spokój w mieście (spadek o 9,3%) oraz czynniki związane z rodzinnymi korzeniami (-6,4). Dziewięciu na dziesięciu badanych stwierdziło, że w Rzeszowie w porównaniu do okresu sprzed dziesięciu lat żyje się lepiej. Badani lepiej oceniali również zmiany, które zaszły w okresie 2009–2018 niż wcześniejszym z lat 1989–2009 w przypadku następujących twierdzeń:

- mieszkańcy mają większe możliwości zaspokojenia swoich potrzeb;
- mieszkańcy Rzeszowa łatwiej mogą się czegoś dorobić;
- ludzie młodzi mają większe możliwości uzyskania własnego mieszkania;
- poprawiła się jakość obsługi mieszkańców przez miejskie urzędy;
- jakość usług komunalnych uległa widocznej poprawie;
- ludzie dobrze wykształceni mają większą szansę na dobrą pracę.

Na uwagę zasługuje szczególnie twierdzenie dotyczące poziomu biedy i ubóstwa w mieście. W opinii rzeszowian w okresie ostatnich lat zmniejszyła się skala tego zjawiska, w 2009 roku potwierdziło to 28,5 % badanych, a w 2018 r. 44,4%. W przypadku pozostałych obszarów ocena z 2018 r. była wyższa i wyraźnie wskazywała na poprawę możliwości zaspokojenia różnego rodzaju potrzeb związanych z usługami zdrowotnymi, kulturalnymi, edukacyjnooświatowymi, rozrywkowymi czy sportowymi.

Pierwszym i najbardziej ogólnym stwierdzeniem jest to, iż jakość życia w Rzeszowie w opinii badanych mieszkańców miasta uległa, na przestrzeni trzech dekad, wyraźnej poprawie. Pomiary z 2009 i 2018 r. dzieli zaledwie nieco ponad cztery punkty procentowe, pamiętać jednak należy, że pozytywna ocena zmian w Rzeszowie wynosi ponad 90%. Wzrósł ogólny poziom zadowolenia z bycia mieszkańcem Rzeszowa. Respondenci widzą i w sporej części doceniają zmiany i inwestycje, które pojawiły się w mieście. Można zatem stwierdzić, że poziom jakości życia w Rzeszowie jest oceniany bardzo pozytywnie przez mieszkańców miasta. Pozytywnie oceniane są również zmiany, które zaszły w mieście okresie trzech dekad, od momentu restytucji samorządu lokalnego.

W artykule naukowym pt. „Polityka miejska a jakość życia mieszkańców”, który ukazał się w Acta Politica Polonica nr 4/2018 (46), dr Hubert Kotarski odniósł się do prowadzonych w roku 2015 i 2017 badań pod nazwą „Rzeszowska diagnoza społeczna”. Badania zostały przeprowadzone na grupie 800 (2015 rok) i 618 (2017 rok) dorosłych mieszkańców Rzeszowa wybranych z udostępnionej przez Urząd Miasta Rzeszowa bazy ewidencji ludności. Cele badania zostały powiązane z obszarami badawczymi, którymi były:

1. Ruchy migracyjne mieszkańców Rzeszowa oraz ich przyczyny.

-
2. Zmiany zachodzące w Rzeszowie w latach 2010–2015.
 3. Przestrzeń symboliczna Rzeszowa (pomniki, miejsca magiczne, wizytówki miasta, postacie i wydarzenia historyczne związane z miastem).
 4. Jakość infrastruktury transportowej.
 5. Kwestie środowiskowe, ze szczególnym uwzględnieniem czystości wody i powietrza.
 6. Funkcjonowanie Urzędu Miasta.
 7. Kapitał społeczny mieszkańców Rzeszowa oraz bezpieczeństwo w mieście.
 8. Poczucie więzi mieszkańców z miastem.
 9. Wybrane aspekty warunków życia w mieście.
 10. Jakość własnego życia mieszkańców – poczucie dobrostanu.
 11. Zachowania żywieniowe rzeszowian oraz stan własnego zdrowia.
 12. Zaufanie do wybranych rzeszowskich polityków.
 13. Najważniejsze potrzeby inwestycyjne według mieszkańców.

W 2017 r. badaniem w ramach „Rzeszowskiej diagnozy społecznej” objętych zostało 618 mieszkańców Rzeszowa w wieku 18–75 lat. Średnia wieku badanych wyniosła 43,2 lata, dominowały w niej kobiety, które stanowiły 53,2% badanych. Dodatkowo respondenci byli zróżnicowani pod względem poziomu wykształcenia: wyższe (47,0%), średnie (38,8%), zasadnicze zawodowe (12,1%), a podstawowe i niższe (2,1%).

Głównym założeniem prowadzonych badań było poznanie opinii mieszkańców Rzeszowa na temat wybranych aspektów jakości życia w mieście, które mogłyby okazać się użyteczna dla władz miejskich podczas wdrażania polityki rozwoju miasta. Bezpieczeństwo było pierwszym z analizowanych wymiarów jakości życia w Rzeszowie. Jak wykazały badania prowadzone w ramach Rzeszowskiej diagnozy społecznej, mieszkańcy miasta czują się bezpieczni w swoim mieście (86,8% badanych). Przeprowadzone badania pozwoliły sformułować kilka postulatów, takich jak działania służące rozpoznawaniu dzielnicowych oraz znajomości Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, o której nie słyszało niemal 80% badanych. Warte podkreślenia jest to, że do determinant jakości życia mieszkańców Rzeszowa należy zaliczyć wiek, wykształcenie, sytuację materialną oraz wskaźnik masy ciała. Wraz z wiekiem pogarsza się jakość życia badanych, a osoby z wyższym wykształceniem lepiej oceniają swój dobrostan. Dostęp do takich atrybutów jakości życia jak zdrowie i opieka zdrowotna, możliwość uczestniczenia w rekreacji i wypoczynku, czy możliwości zdobywania nowych informacji i umiejętności, koreluje ze stanem majątkowym. Stąd też osoby lepiej sytuowane były bardziej zadowolone z jakości życia w mieście. Interesujące okazało się to, że osoby z nadwagą i otyłością gorzej oceniały stan zdrowia i jakość życia niż osoby z prawidłową masą ciała. Analizując z kolei zmienne opisujące poziom miejskiego dobrostanu, podkreślić należy, że komunikacja, estetyka i zarządzanie miastem było najlepiej ocenianymi wymiarami życia w mieście. Respondenci najslabiej ocenili dostęp do lekarzy specjalistów, dostępność parkingów w centrum miasta, liczbę policyjnych patroli w miejscu zamieszkania badanych oraz kwestie związane z rynkiem pracy. Ponadto 3/4 badanych pozytywnie oceniło także łatwość przemieszczania się pieszo po Rzeszowie (85%), jakość dostępnej oferty gastronomicznej (77%), oraz ogólnie oceniło Rzeszów jako miasto, w którym żyje się dobrze (również 76%).

W omawianym wyżej artykule dr Hubert Kotarski odwołał się do koncepcji rozwoju lokalnego i polityki lokalnej Terry’ego Nicholasa Clarka „miasto jako maszyna rozrywki”,

która zakłada, że pracownicy przedsiębiorstw z nowoczesnych sektorów gospodarki mają wysokie wymagania co do jakości życia, a wybierając miejsce zamieszkania, kierują się często względami estetycznymi. Stąd też władze miasta, chcąc zapewnić mu rozwój, muszą przede wszystkim troszczyć się o jakość życia mieszkańców.

Trzecia edycja badań w ramach Rzeszowskiej Diagnozy Społecznej została przeprowadzona przez dr Krzysztofa Piróga i dr Huberta Kotarskiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2021 r. pod nazwą „Miasto młodych. Miasto rodzin”, a jej wyniki zostały omówione podczas spotkania w ramach Urban Lab Rzeszów. Głównym celem prowadzonego badania było zbadanie postaw wobec miasta z perspektywy młodzieży szkół ponadpodstawowych, studentów oraz rodziców/opiekunów. Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety internetowej CAWI, dzięki wsparciu Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa. Imponująca okazała się grupa docelowa w łącznej liczbie 4 319 osób, na którą składali się: rodzice uczniów rzeszowskich szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych w liczbie 2 230, uczniowie szkół ponadpodstawowych w liczbie 1 193 oraz studenci (Uniwersytetu Rzeszowskiego i Politechniki Rzeszowskiej), w łącznej liczbie 896 badanych.

W ramach prowadzonych badań wyodrębniono następujące obszary badawcze: wiedza o Rzeszowie/zainteresowanie miastem; emocje wobec Rzeszowa/wieź z miastem; ocena warunków życia w Rzeszowie; potrzeby inwestycyjne; poszerzenie granic; przemieszczanie się po mieście oraz silne i słabe strony Rzeszowa.

Analizując wyniki badań pod kątem tego jakie wywołuje emocje Rzeszów wśród badanych należy wskazać, że ze stwierdzeniem „podziwiam to, jak Rzeszów się rozwija” zgodziło się 50,0% uczniów 58,9% badanych studentów Politechniki Rzeszowskiej, 65,0% Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz 74,7% rodziców. Największą wieź z miastem wykazali rodzice. Stwierdzenie „Odczuwam wieź z Rzeszowem” zadeklarowało pozytywnie 52,6% studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, 53,7% uczniów, kolejno 57,9% badanych studentów Politechniki Rzeszowskiej oraz 77,5% rodziców.

Oceniając warunki życia w mieście w ramach prowadzonych badań podkreślano, że miasto jest czyste, bezpieczne i przyjazne. Interesującą kwestią było to, że duża część respondentów uznała Rzeszów za miasto dbające o środowisko i miasto zielone. Z drugiej strony mieszkańcy krytycznie wskazywali, że miasto jest przede wszystkim zakorkowane, małe i prowincjonalne.

Respondenci wskazali, że Rzeszów jest dobrym miastem do życia dla dzieci – odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” zadeklarowało 68,5% rodziców, 60,9% studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, 59,8% studentów Politechniki Rzeszowskiej, 55,8% uczniów. Zdaniem 79,9% studentów z Politechniki Rzeszowskiej Rzeszów, jest dobrym miastem do życia dla młodzieży, podobną opinię wskazało 79,7% badanych studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, 71,6% rodziców oraz 68,4% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Rzeszów jako miasto dla rodzin z dziećmi wskazało 76,6% badanych studentów Politechniki Rzeszowskiej, 74,4% rodziców, 71,5% studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz 66,8% uczniów.

Wyniki badań wskazują, że ankietowani rodzice szkół podstawowych i ponadpodstawowych odczuwają braki w dostępie do takich miejsc jak: aquapark (81,7%),

odpowiedniej jakości kąpielisko (80,8%), czy zagospodarowane tereny wzdłuż Wisłoka (78,9%). Ankietowani rodzice wskazali także na brak lodowiska (77,6%), parków/terenów zielonych (73,1%) oraz basenów (72,4%). Zwrócenie uwagi rodziców na braki w dostępie do terenów związanych z rekreacją, mogą wynikać z chęci spędzania wolnego czasu z dziećmi, czy też dbania o sprawność fizyczną swoich rodzin.

Zdaniem respondentów do życia w stolicy Podkarpacia zachęcają relacje z przyjaciółmi, znajomymi, co potwierdziło 73,5% studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, 71,6% studentów Politechniki Rzeszowskiej, 69% uczniów oraz 67,6% rodziców.

Kolejną zmienną, która jest postrzegana jako mocna strona miasta jest estetyka i jakość przestrzeni publicznych. Jest ona ważna zwłaszcza dla badanych rodziców (66,9%). Na podobnym poziomie przedstawiają się deklaracje studentów: Politechnika Rzeszowska (64,5%) i Uniwersytet Rzeszowski 63,0%, z kolei najmniejsze znaczenie ma to dla uczniów (54,0%). Możliwość kontynuowania nauki zostało najlepiej ocenione przez studentów: 74,2% Politechniki i 72% Uniwersytetu, a najgorzej przez rodziców (41,6%).

Bezpieczeństwo w mieście zostało najlepiej ocenione przez rodziców (67,8%). Około 60% studentów obydwu uczelni i nieco mniej niż połowa badanych uczniów szkół ponadpodstawowych.

Więzi rodzinne zachęcają do życia w Rzeszowie w większości rodziców (66,7%) oraz uczniów (58,8%). Podobnych odpowiedzi udzieliła mniej niż połowa studentów.

Żadna z badanych grup nie wskazała, że atrakcyjność terenów rekreacyjnych jest mocną stroną miasta i zachęca do życia w nim. Tereny rekreacyjne zostały najlepiej ocenione przez studentów (48,5%), a najgorzej przez rodziców (39,2%), co potwierdza odpowiedzi w zakresie deklarowanych przez nich braków w mieście pod kątem infrastruktury rekreacyjnej.

W ocenie rodziców komunikacja w mieście i możliwość znalezienia pracy „ani zachęca, ani zniechęca” do życia w mieście. Ciekawe, że znalezienie pracy zachęca do pozostania w mieście większą liczbę studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego (48,7%), niż Politechniki (37,5%).

Dostępność i jakość mieszkań do wynajęcia oraz oferta kulturalna, rozrywkowa i sportowa została najlepiej oceniona przez studentów. W ocenie rodziców nie jest ani zachęcająca, ani zniechęcająca.

Wszystkie badane grupy docelowe wskazały pozytywnie lub neutralnie skomunikowanie z innymi miastami, jakość powietrza, dostępność i jakość mieszkań do zakupu, aktywność społeczną i współdziałanie mieszkańców, warunki do prowadzenia i otwarcia własnej firmy. Ponad połowa badanych rodziców za czynnik zachęcający do kontynuowania życia w Rzeszowie, wskazała relacje z sąsiadami.

Respondenci za najbardziej zniechęcającą zmienną uznali wysokość zarobków. Najslabiej ocenili ją rodzice (38,5% uznało ją za zniechęcającą i 49,56 nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi) oraz studenci Politechniki Rzeszowskiej (37,5% uznało ją za zniechęcającą, a 48,5% nie wskazało jednoznacznej odpowiedzi).

6.3 Diagnoza rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych wsparciem MOPS w Rzeszowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie celem przeprowadzenia szczegółowej diagnozy rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, przeprowadził w dniach od 9 do 14 marca 2022 r. anonimowe badania ankietowe, wśród 60 rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego lub asystenta rodziny. Pracownicy socjalni w 2021 r. objęli wsparciem 74 rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, z czego 45 rodzin pozostawało we współpracy z asystentami rodzinnymi. Badania z wykorzystaniem papierowego kwestionariusza ankiety zostały przeprowadzone zatem wśród 81% rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Kwestionariusz ankiety zawierał 5 pytań dotyczących danych socjodemograficznych (tj. płeć, wiek, wykształcenie, status zawodowy, stan cywilny), oraz łącznie 22 pytania, w tym 20 pytań zamkniętych i 2 pytania otwarte. Pytania ankietowe były odczytywane respondentom bezpośrednio lub telefonicznie, a pracownicy nanosili prawidłowe odpowiedzi w kwestionariuszu.

Sytuacja socjodemograficzna badanych rodzin:

W badaniach wzięło udział 60 respondentów, w tym 53 kobiety i 7 mężczyzn.

Przeważająca grupa, bo aż 55% badanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym między 36-45 lat (33 osoby). Drugą grupę stanowiły osoby młodsze w wieku 26-35 lat (17 osób), kolejno 5 osób w przedziale wiekowym pomiędzy 46-55 lat, 3 osoby poniżej 25 roku życia i 2 osoby w wieku 56-65 lat.

Z analizy danych pod kątem wykształcenia wynika, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (25 osób), kolejno z wykształceniem średnim (17 osób), z wykształceniem podstawowym (13 osób), gimnazjalnym (2 osoby) oraz wyższym (3 osoby). Wynika zatem, że poniżej wykształcenia średniego było 40 respondentów, co stanowi 66,67% ogółu badanych.

Przeważająca liczba badanych, bo aż 38 osób to osoby bezrobotne. Aktywnych zawodowo było 15 osób, 6 korzystało ze świadczeń emerytalno-rentowych, a jedna osoba wskazała status zawodowy jako inny, gdyż korzystała ze świadczenia pielęgnacyjnego.

Nieco mniej niż połowa badanych to osoby pozostające w związku małżeńskim (28 osób). Osób rozwiedzionych było 13, a stanu wolnego (kawaler/panna) 10. Osiem osób pozostawało w nieformalnym związku, a jedna była wdową/wdowcem.

Odpowiedzi na pytania kwestionariuszowe:

Analiza odpowiedzi ankietowanych na temat liczby osób, z których składa się ich gospodarstwo domowe wskazała, że niemal połowa (27 wskazań) to gospodarstwa domowe w liczbie od 1 do 3 osób. Drugą grupę stanowiły gospodarstwa od 4 do 6 osób (24 wskazania), kolejno w skład 8 gospodarstw wchodziło od 7 do 9 osób, a w jednym powyżej 10 osób.

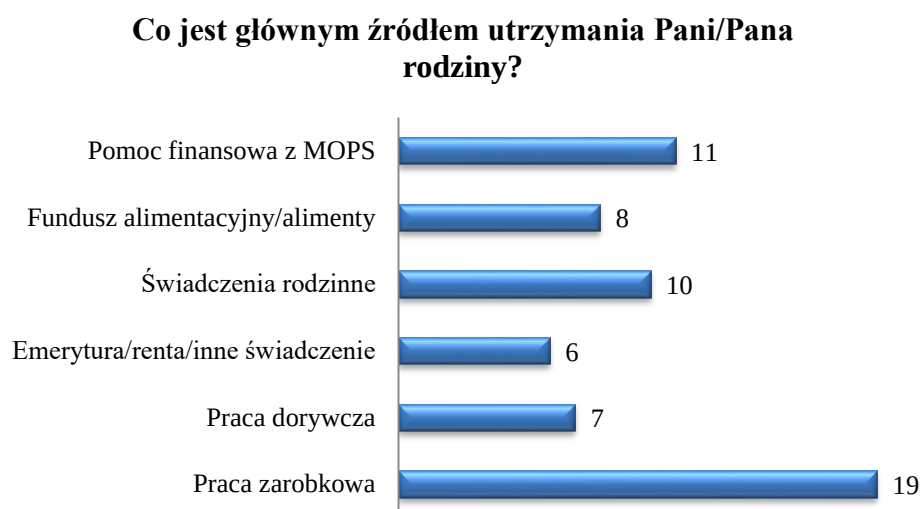
Badanie rodzin pod kątem liczby dzieci w rodzinie wykazało, że większość to rodziny z jednym (17 osób) lub dwojgiem dzieci (15 osób). Rodzinę wielodzietną, a zatem rodziną z co najmniej trojgiem dzieci stanowiło 28 badanych.

Ankietowanym, którzy wskazali, że w skład ich rodziny wchodzi co najmniej troje dzieci, zadano dodatkowe pytanie o to z jakim odbiorem spotykają się jako rodzina

wielodzielna przez środowisko lokalne, znajomych, sąsiadów. Żadna z badanych rodzin nie zadeklarowała, że jest odbierana negatywnie. Połowa ankietowanych wskazała, że ich odbiór jest neutralny, a druga połowa że pozytywny (po 14 z 28 osób).

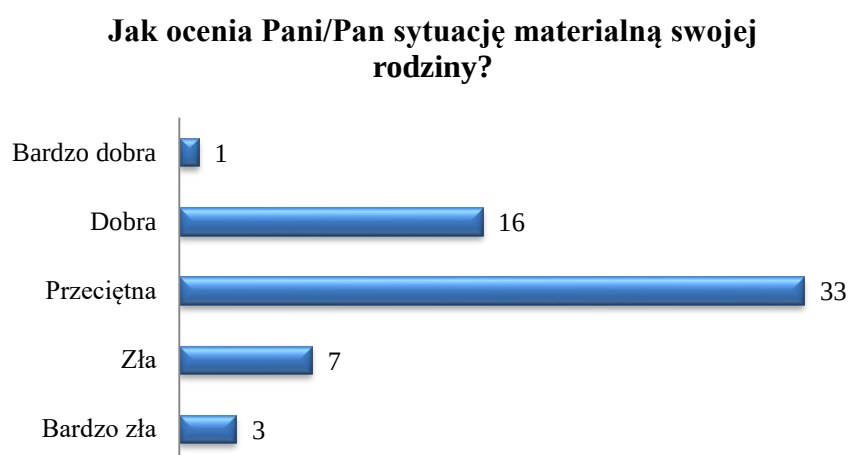
Jak wynika z poniższego wykresu respondenci biorący udział w badaniu w większości utrzymywali się z pracy zarobkowej (19 osób) lub dorywczej (7 osób). Przeważająca grupa za główne źródło utrzymania rodziny traktowała pomoc finansową z MOPS (11 osób), pomoc z systemu świadczeń socjalnych jak: fundusz alimentacyjny czy alimenty (8 osób), świadczeń rodzinnych (10 osób) oraz z systemu ubezpieczeń społecznych jak emerytura, renta czy inne świadczenie.

Wykres 3 Co jest głównym źródłem utrzymania Pani/Pana rodziny?

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objęte wsparciem MOPS w Rzeszowie pozytywnie oceniły sytuację materialną swojej rodziny. Bardzo dobrze ocenił ją jeden badany, a dobrze 16 osób. Zdecydowana większość (33 osoby) określiła swoją sytuację jako przeciętną. W złej sytuacji materialnej było 7, a w bardzo złej 3 badanych.

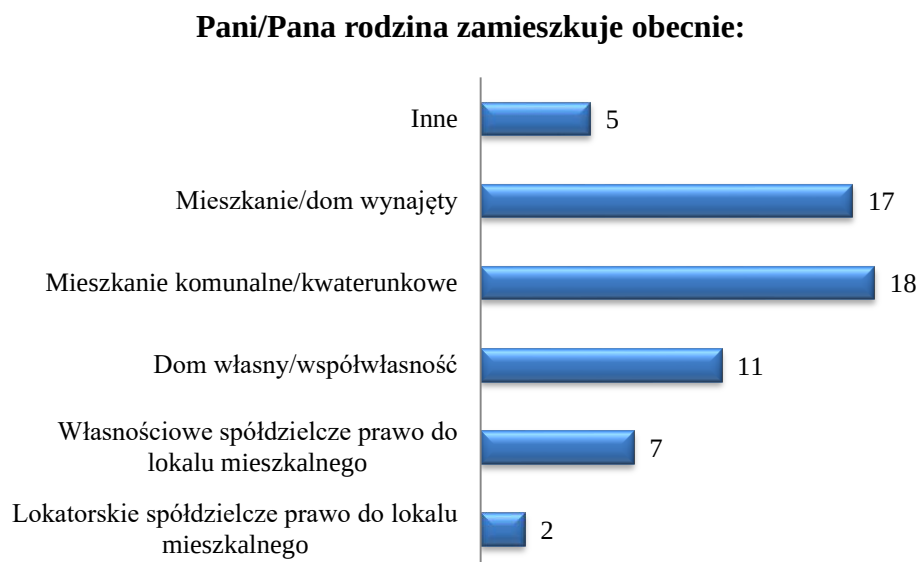
Wykres 4 Jak ocenia Pani/Pan sytuację materialną swojej rodziny?

Większość osób biorących udział w badaniu nie posiada własnego lokalu mieszkalnego. Jak wynika z poniższego wykresu najwięcej spośród ankietowanych osób zajmuje mieszkanie

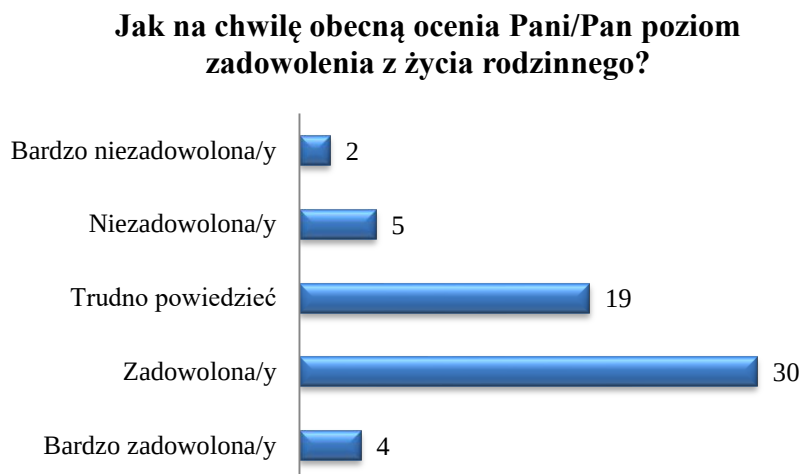
komunalne/kwaterunkowe (18 osób), a w wynajętym domu/mieszkanie przebywa 17 rodzin. Dom własnościowy lub pozostający ze współwłasności zajmuje 11 osób, własnościowe mieszkanie spółdzielcze miało 7 badanych, a lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu 2 badanych. Pięciu badanych wskazało inne miejsce zamieszkania, jako lokal służbowy wojskowy, dom/mieszkanie będący własnością rodziny czy zamieszkiwanie u osoby obcej.

Wykres 5 Miejsce zamieszkania badanych.

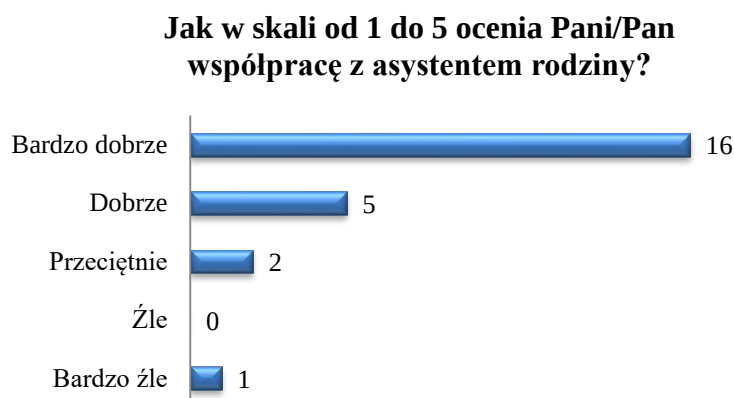
Ciekawie prezentują się odpowiedzi udzielone na pytanie: Jak na chwilę obecną ocenia Pani/Pan poziom zadowolenia z życia rodzinnego? Przeważająca większość ankietowanych jest obecnie zadowolona z życia rodzinnego (30 osób), lub bardzo zadowolona (4 osoby). Bardzo niezadowolone były 2 osoby, a 5 osób było niezadowolonych. Jednoznacznej odpowiedzi nie udzieliło 19 badanych. Pozytywne odpowiedzi są zaskakujące z uwagi na fakt, że rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi znajdują się często w kryzysie, a wśród badanych znajdowały się osoby, których dzieci przebywają w zinstytucjonalizowanej lub rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 6 Jak na chwilę obecną ocenia Pani/Pan poziom zadowolenia z życia rodzinnego?

Wśród badanych rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi znalazły się także 24 rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny. Podkreślić należy fakt, że kilka rodzin nie zadeklarowało współpracy, pomimo prowadzonego monitoringu po zakończeniu współpracy z asystą rodzinną. Jak można zauważyć na poniższym wykresie przeważająca większość, bo aż 87,5% ankietowanych rodzin bardzo dobrze ocenia poziom współpracy z asystentem rodziny (16 osób) oraz dobrze (5 osób). Dwie osoby określiły poziom współpracy jako przeciętny, a jedynie jedna osoba była bardzo niezadowolona ze współpracy.

Wykres 7 Jak w skali od 1 do 5 ocenia Pani/Pan współpracę z asystentem rodziny?

Ankietowani zostali poproszeni w trakcie prowadzonych badań o określenie, czy ich zdaniem liczba żłobków/przedszkoli na terenie Miasta Rzeszowa oraz oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach jest wystarczająca czy też nie. Trudno określić, czy liczba żłobków/przedszkoli na terenie miasta zadowala badanych, gdyż udzielili oni w większości niejednoznacznej odpowiedzi. Poziom zadowolenia z oferty wyraziło 12 badanych, a dwie osoby więcej stwierdziły, że ich liczba jest niewystarczająca.

Zdaniem 23 badanych oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach jest wystarczająca, a zdaniem 12 nie. Ponad 1/3 ankietowanych miała problem z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 11 Ocena zasobów i oferty Miasta Rzeszowa.

	Czy Pani/Pana zdaniem liczba na terenie Miasta żłobków/przedszkoli jest?	Czy Pani/Pana zdaniem oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach jest?
Wystarczająca	12	23
Trudno powiedzieć	34	25
Niewystarczająca	14	12

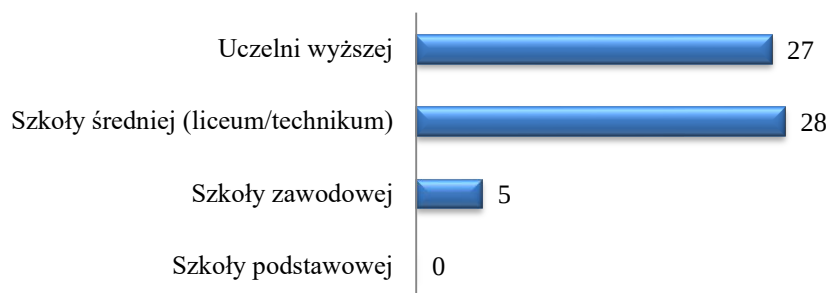
Uczestnicy badań zostali zapytani czy ich dzieci uczestniczą w zajęciach oferowanych przez Rzeszowski Dom Kultury? Jedynie dwoje spośród 60 badanych respondentów wskazało, że ich dzieci korzystają ze wsparcia RDK. Ankietowanych zapytano także, czy ich

dzieci uczestniczą w zajęciach placówek wsparcia dziennego i pozytywnej odpowiedzi udzieliło 17 osób.

Kolejne pytanie skierowane do badanych rodzin dotyczyło oczekiwań rodziców względem poziomu zakończenia edukacji przez ich dzieci. Łącznie ponad 90% badanych chciałoby, aby ich dzieci zakończyły edukację na poziomie szkoły średniej lub uczelni wyżej. Z zakończenia edukacji na poziomie szkoły zawodowej zadowolonych byłoby 5 badanych. Oznacza to, że większość ankietowanych oczekuje, że ich potomstwo osiągnie wyższy poziom edukacji niż ich własny, gdyż jak wynika z ukazanych wcześniej danych socjodemograficznych większość badanych ukończyła edukację na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły zasadniczej zawodowej.

Wykres 8 Oczekiwania odnośnie poziomu zakończenia edukacji przez dzieci badanych.

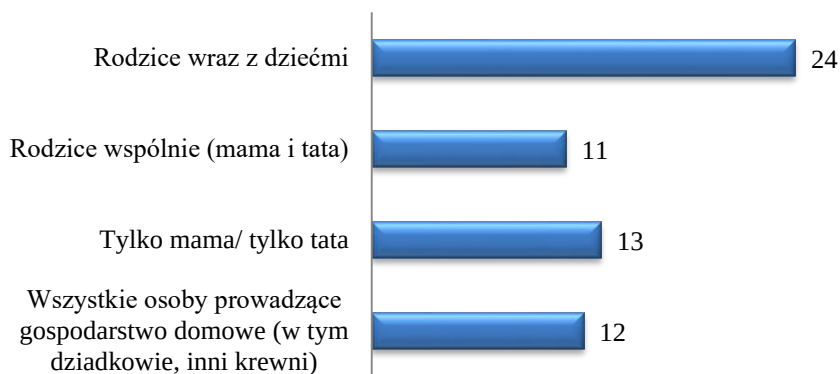
Pani/Pana oczekiwaniem jest, aby Pani/Pana dziecko/dzieci ukończyło/y edukację na poziomie?

Ankietowani poproszeni zostali o zaangażowanie członków ich rodzin w wykonywanie obowiązków domowych. Jak widać na poniższym wykresie w dbanie o gospodarstwo domowe zaangażowani są w większości rodzice z dziećmi (24 wskazana) lub wszystkie osoby prowadzące gospodarstwo domowe (w tym dziadkowie, inni krewni) – 12 wskazań. Samodzielnie, w rozumieniu tylko mama lub tata, obowiązki domowe pełni 13 rodziców, a jako rodzice wspólnie 11 rodzin.

Wykres 9 Kto w Pani/Pana rodzinie angażuje się w wykonywanie obowiązków domowych?

Kto w Pani/Pana rodzinie angażuje się w wykonywanie obowiązków domowych?

W trakcie prowadzonych badań diagnozowano co w opinii rodziców z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowi dla nich główny problem. Anketowani mieli możliwość udzielenia maksymalnie 3 odpowiedzi. Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli największym kłopotem badanych rodziców jest egzekwowanie prawidłowych zachowań, stawianie adekwatnych granic (22 wskazania). Respondenci wykazali trudność w prawidłowej komunikacji z członkami rodzin (15 wskazań) oraz wskazali na występujące problemy emocjonalne (15 wskazań). Kolejnymi istotnymi problemami w opinii badanych jest pełnienie ról rodzicielskich, wypełnianie obowiązków domowych przez członków rodziny oraz umiejętność rozwiązywania problemów/konfliktów, wszystkie odpowiedzi po 11 wskazań. Dla części badanych kłopotem jest brak wsparcia ze strony rodziny, bliskich (10 wskazań) oraz profilaktyka zdrowotna (9 wskazań). Najmniejszy problem dla badanych rodziców stanowi dbanie o higienę własną i dzieci, organizowanie czasu wolnego oraz utrzymywanie pozytywnych relacji z otoczeniem.

Tabela 12 Główne kłopoty w opiece i wychowaniu dzieci wskazane przez respondentów.

Co jest kłopotem w opiece i wychowaniu dziecka w Pani/Pana rodzinie? (Wskazać maksymalne 3 najważniejsze odpowiedzi)	
Pełnienie ról rodzicielskich	11
Utrzymywanie pozytywnych relacji z otoczeniem	4
Prowadzenie gospodarstwa domowego	7
Umiejętne gospodarowanie budżetem	6
Profilaktyka zdrowotna	9
Dbanie o higienę własną i dzieci	1
Utrzymanie trzeźwego stylu życia	4
Prawidłowa komunikacja z członkami rodzin	15
Egzekwowanie prawidłowych zachowań, stawianie adekwatnych granic	22
Wypełnianie obowiązków domowych przez członków rodziny	11
Problemy emocjonalne	15
Umiejętność rozwiązywania problemów/konfliktów	11
Umiejętność organizowania czasu wolnego	3
Brak wsparcia ze strony rodziny, bliskich	10

Współpraca pracowników socjalnych czy asystentów rodziny z rodzinami zmagającymi się z problemem opiekuńczo-wychowawczym opiera się na działaniach interdyscyplinarnych. Rodzina dotknięta problemami lub kryzysem otrzymuje wsparcie ze strony wielu specjalistów. Poniżej zaprezentowano odpowiedzi na pytanie o to kto wspiera/ł badanych w rozwiązywaniu ich problemów opiekuńczo-wychowawczych najbardziej. Poza pracownikami służb socjalnych, tj. pracownikiem socjalnym (35 wskazań) oraz asystentem rodziny (24 wskazania), ankietowani największe wsparcie otrzymywali od rodziny i znajomych (23 odpowiedzi). Wychodząc zatem z założenia, że rodziny wspierające powinny być w pierwszej kolejności rekrutowane z grona najbliższych, widać tutaj możliwość do podjęcia działań promowania tej formy wsparcia wśród badanych. Kolejnym specjalistą ważnym w procesie rozwiązywania problemów rodzin okazał się kurator zawodowy/społeczny (17 wskazań). Ankietowani korzystali także ze wsparcia terapeuty

czy psychologa, a osoby które wybrały odpowiedź inny, wskazały że otrzymali pomoc od psychiatry czy partnera życiowego. Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi otrzymywały także wsparcie w placówkach oświatowych, jak wynika z badań wsparcia udzielał im wychowawca klasy oraz pedagog szkolny.

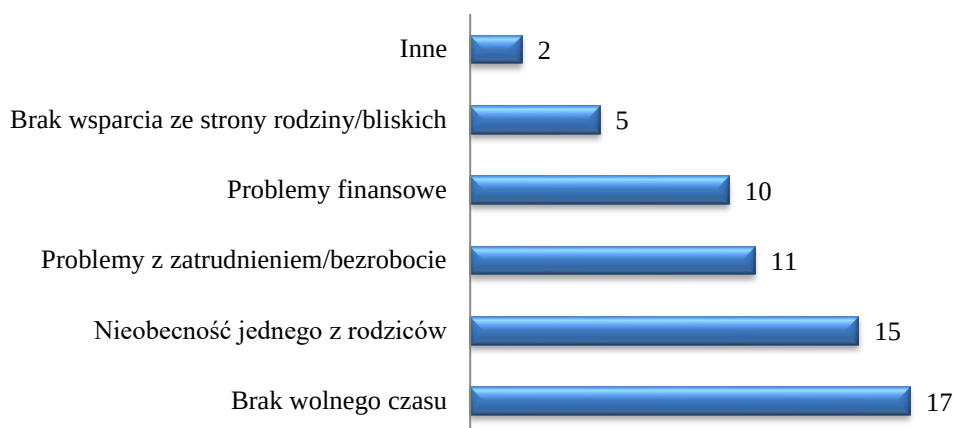
Tabela 13 Kto wspiera/ł Panią/Pana w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych najbardziej?

Kto wspiera/ł Panią/Pana w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo- wychowawczych najbardziej?	
Pracownik socjalny	35
Asystent rodziny	24
Kurator zawodowy/społeczny	17
Pedagog szkolny	11
Policjant/dzielnicowy	0
Wychowawca klasy	11
Rodzina/znajomi	23
Rodzina wspierająca	0
Terapeuta/psycholog	13
Inny	6

Rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi z terenu Miasta Rzeszowa, podobnie jak badane rodziny z terenu całego województwa wskazały, że głównym problemem współczesnej rodziny brak wolnego czasu (17 osób). Na drugim miejscu wskazali nieobecność jednego z rodziców (15 osób), co może wynikać z faktu, że 40% badanych to osoby rozwiedzione lub samotni rodzice. Na podobnym poziomie badani określili problemy finansowe (10 wskazań) i problemy z zatrudnieniem/bezrobociem (11 wskazań). Brak wsparcia ze strony rodziny, bliskich jest problemem współczesnej rodziny dla 5 badanych.

Tabela 14 Główny problem współczesnej rodziny w opinii badanych.

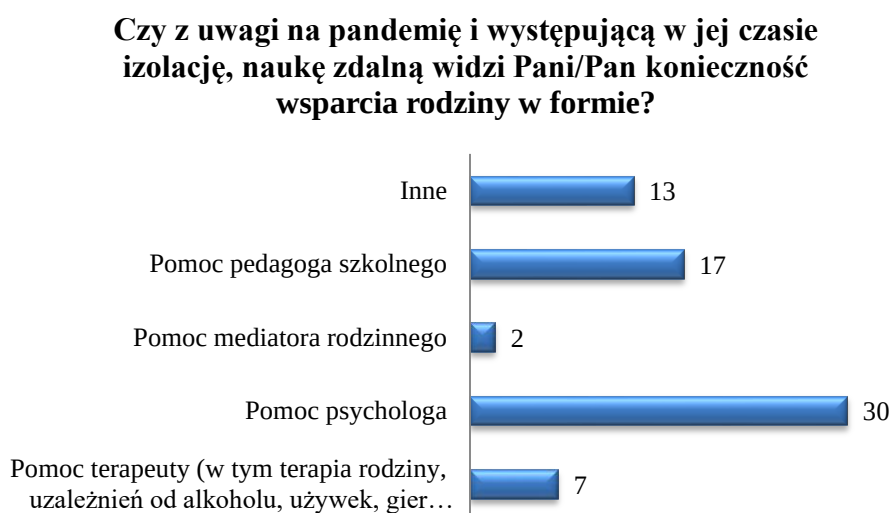
**Gdyby Pani/Pan miał/a wskazać główny problem
współczesnej rodziny, to byłoby to:**

Badani zapytani zostali o to, czy korzystają ze wsparcia organizacji pozarządowych. Jedyne 17 osób z 60 biorących udział w badaniu potwierdziło, że są objęci tą formą wsparcia.

Przedstawiciele służb społecznych pracujący na co dzień z rodzinami, zwracali uwagę na problem wynikający z izolacji społecznej i nauki zdalnej spowodowanej pandemią koronawirusa. Stałe obcowanie ze sobą w trakcie izolacji mogło eskalować napięcia i problemy, z którymi rodziny się zmagają na codzień. W trakcie prowadzonych badań zapytano zatem ankietowanych, czy z uwagi na powyższe widzą konieczność objęcia ich dodatkową formą wsparcia. Niemal 80% badanych potwierdziło konieczność wsparcia rodziny poprzez pomoc specjalistów. Najbardziej pożądana przez rodziców jest pomoc psychologiczna (30 wskazań) oraz pedagoga szkolnego (17 wskazań). Z pomocy terapeuty, w tym z terapii rodzinnej, uzależnień od alkoholu, gier komputerowych chętnie skorzystałoby 7 rodzin, a z pomocy mediatora dwie.

Wykres 10 Czy z uwagi na pandemię i występującą w jej czasie izolację, naukę zdalną widzi Pani/Pan konieczność wsparcia rodziny w formie?

Respondenci zostali zapytani również o to czy ich rodzina uczestniczy w życiu społeczności lokalnej (np. festynach organizowanych przez szkoły, kościoły, domy kultury, itd.). Niemal połowa osób uczestniczących w badaniu nie bierze udziału w tego rodzaju działaniach, z kolei 31 osób odpowiedziało na to pytanie twierdząco.

Ankietowani zostali poproszeni w pytaniu otwartym o wskazanie najczęstszego sposobu spędzania wolnego czasu z dziećmi. Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami rzeszowskie rodziny doświadczające problemów opiekuńczo-wychowawczych wolny czas organizują najczęściej poprzez: spacer; oglądanie tv; odwiedziny rodziny; wyjście do kina; odrabianie lekcji; wyjścia na zakupy; gry planszowe; prace plastyczne; rozmowy; wyjazdy poza miejsce zamieszkania; zabawy w ogrodzie, na działce rekreacyjnej; wyjście na place zabaw; czytanie bajek; wspólne pieczenie, gotowanie; układanie puzzli; kolorowanie, rysowanie, wycinanie; sport (piłka nożna, rower, basen, łyżwy) i oglądanie meczu z udziałem dziecka; wyjścia do sal zabaw dla dzieci; wyjście do restauracji.

W drugim otwartym pytaniu badani zostali poproszeni o wskazanie jakiego wsparcia, poza finansowym powinno udzielać Miasto Rzeszów rodzinom z dziećmi. Ankietowani wskazali, że miasto powinno ich wspierać poprzez: organizację spotkań integracyjnych dla społeczności lokalnej i dzieci; imprez dla dzieci na świeżym powietrzu; organizację pikników rodzinnych; organizowanie czasu wolnego podczas wakacji i dni wolnych; pomoc rzeczową dla dzieci, np. w formie paczek; dostęp do bezpłatnych rozrywek; zwiększenie ilości placów zabaw; organizowanie czasu wolnego i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, dodatkowych zajęć z przedmiotów ścisłych i językowych; darmowe żłobki i przedszkola; większą pomoc w uzyskaniu mieszkania socjalnego; powstanie ośrodka wypoczynkowo-sportowego dla dzieci; stworzenie aquaparku oraz zajęcia rehabilitacyjne dla dzieci; spotkania terapeutyczne dla rodzin; łatwiejszy dostęp do terapii dla dzieci (głównie psychoterapii) i wsparcia psychologicznego; lepszy dostęp do lekarzy; pomoc prawną i darmowe przejazdy.

Miasto Rzeszów realizuje większość wskazanych działań poprzez np. działalność Rzeszowskich Domów Kultury, z pomocy których jak wynika z badań, ankietowani nie korzystają. Wskazane działania są realizowane także przez inne jednostki budżetowe oraz organizacje pozarządowe, należy zatem rozszerzyć działania edukacyjne, akcje promocyjne i informacyjne wśród podopiecznych Ośrodka.

7. Wspieranie rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi z poziomu Gminy Miasta Rzeszowa

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od dnia 1 stycznia 2012 roku wobec rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, gmina podejmuje działania zmierzające do zapewnienia im wsparcia, które polegają w szczególności na:

- 1) obowiązku opracowywania oraz realizacji lokalnych 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzeniu możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez asystentów rodziny,
- 3) tworzeniu oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) prowadzeniu monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Rola pracownika socjalnego we wspieraniu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze z terenu Gminy Miasta Rzeszowa.

Jednym z najważniejszych działań współczesnej polityki społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz pomoc rodzinom, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Niezwyczajnie ważną rolę, oddziałującą bezpośrednio na środowisko zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym odgrywa praca socjalna, która świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, jak również na rzecz zapobiegania pogorszeniu się ich sytuacji. Głównym celem pracy socjalnej jest umożliwienie, wspieranie oraz wywoływanie zmiany sposobu funkcjonowania osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmacnianie potencjału ww. osób do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych. Do podstawowych wartości pracy socjalnej należą: godność, wolność, równość osób i rodzin oraz prawo do ich samostanowienia.

Osobami, które świadczą pracę socjalną są pracownicy socjalni. W 2021 roku pracą socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych, Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku oraz pracowników OPSiIK, zostało objętych 685 rodzin w tym 1 348 osób z terenu Miasta Rzeszowa.

Najważniejszym zadaniem pracownika socjalnego jest pomoc w stworzeniu odpowiednich warunków życia osobom, które zostały tego pozbawione oraz zapobieganie wszelkim dysfunkcjom w społeczeństwie. Pracownik socjalny pomaga w organizowaniu pomocy materialnej (żywność, ubrania, wyprawki szkolne dla dzieci, leki, pomoc finansowa), w znalezieniu pracy oraz oferuje pomoc specjalistyczną. W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka pracownik socjalny w konsultacji z przełożonymi podejmuje niezwłoczne działania mające na celu zabezpieczenie dobra dziecka.

W praktycznej działalności zawodowej, pracownik socjalny powinien przyczyniać się do realizacji następujących szczegółowych celów pracy socjalnej, tj.:

- zapewnienia podstawowych warunków życia tym, którzy są ich pozbawieni;
- zaspokajania potrzeb osób, których one same nie mogą samodzielnie zabezpieczyć lub w ramach pomocy innych instytucji;
- osiągnięcia przez osoby wymagające wsparcia bardziej satysfakcjonującego poziomu i jakości życia poprzez wspomaganie tych osób w rozwiązywaniu problemów, w pokonywaniu trudności;
- wzmacniania zdolności grup i społeczności lokalnych do samodzielnego rozwoju i rozwiązywania własnych problemów;
- efektywnego organizowania zróżnicowanych form pomocy oraz zarządzania nimi.

Wymienione powyżej cele realizowane są w codziennej pracy pracownika socjalnego, a wyrażone są w podejmowaniu takich działań jak:

- dokonywanie analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej;
- udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych jednostkom i grupom tego potrzebującym;
- pobudzanie aktywności społecznej i inspirowanie do zadań samopomocowych;
- współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowywaniu, wdrażaniu oraz rozwijaniu programów społecznych;

-
- o ujawnianie, analizowanie i interpretowanie potrzeb oraz problemów społecznych mających wpływ na kształtowanie właściwych stosunków międzyludzkich;
 - o współpraca z innymi profesjonalistami, instytucjami i organizacjami mającymi na celu doskonalenie istniejących już rozwiązań w dziedzinie pracy socjalnej;
 - o uczestniczenie w różnego rodzaju formach doskonalenia i doksztalcania podnoszących poziom kwalifikacji zawodowych;
 - o inicjowanie nowych form udzielania pomocy;
 - o inicjowanie oraz uczestniczenie w badaniach problemów społecznych.

Właściwe realizowanie tych zadań wymaga określonych umiejętności zawodowych i osobistych, a ich głównymi cechami są: bezinteresowność i uczciwość, poszanowanie godności drugiego człowieka, postawa niesienia pomocy, zdolność do samokontroli, krytyczna ocena swojego postępowania, komunikatywność, empatia, obiektywizm.

Pracownik socjalny w swojej pracy kieruje się kompleksowością i interdyscyplinarnością działań. Jako pracownik służb społecznych współpracuje z placówkami oświatowymi, kuratorami z Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, dzielnicowymi z Komendy Miejskiej Policji czy innymi podmiotami, zaangażowanymi w pomoc rodzinie znajdującej się w kryzysie.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2021 roku w 9 Rejonowych Zespołach Pracowników Socjalnych zatrudnionych było 87 pracowników socjalnych. Na podstawie analizy danych Ośrodka wynika, że najczęstszymi przesłankami przyznania pomocy społecznej w 2021 było: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Ta ostatnia grupa beneficjentów objęta jest szczególnym wsparciem ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

W 2021 roku pracownicy socjalni Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych sporządzili 271 kart diagnozy środowiska oraz 57 kart rodzin z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi. W ramach zgłoszonych zagrożeń dotyczących funkcjonowania dziecka w rodzinie, rzeszowscy pracownicy socjalni przeprowadzili 59 interwencji w środowisku zamieszkania małoletnich.

Ponadto w ramach współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz Sądu Rejonowego w Rzeszowie III Wydział Rodzinny i Nietletnich jako instytucji zaangażowanych w pomoc rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze, odbyły się 29 spotkania z kuratorami Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej.

7.1 Asystentura rodzinna

Zgodnie z art. 8 ust. 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wobec rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze gmina podejmuje działania zmierzające do zapewnienia wsparcia, które w szczególności polegają na:

- o analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- o wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- o rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;

-
- pomocy w integracji rodziny;
 - przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
 - dążeniu do reintegracji rodziny.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny posługując się podstawowym narzędziem pracy w postaci „rodzinnego wywiadu środowiskowego” dokonuje diagnozy sytuacji i wnioskuje o przyznanie rodzinie dodatkowego wsparcia w postaci asystenta rodziny.

Praca asystenta polega na wspieraniu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny pełni rolę pomocnika, mediatora i doradcy, wspiera i aktywizuje rodzinę, podejmuje działania zmierzające do zmiany wzajemnych stosunków w rodzinie, do budowania pozytywnej motywacji do zmiany, a także poczucia własnej sprawczości, czy też możliwości wpływu na swoje życie. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań wyjścia z trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych.

Asystent rodziny to osoba wspierająca, stojąca po stronie rodziny, motywująca do zmian poprzez wzmacnianie pozytywne, czyli chwalenie konstruktywnych działań lub nawet myślenia o ich podjęciu. Wspiera i asystuje członkom rodziny w osiągnięciu wypracowanych celów. Do warunków koniecznych asystentury należy nawiązanie relacji z rodziną, długofalowość pracy, dostosowanie stylu komunikacji i metod działania do fazy procesu zmiany. Działania asystenta rodziny obejmują rozpoznanie potrzeb klientów i ocenę sytuacji rodziny z perspektywy jej członków oraz obiektywną diagnozę potrzeb i potencjalnych możliwości rodziny. Efektem tych działań jest stworzenie planu pracy z rodziną. Stopniowa realizacja zadań wynikających z planu pracy z rodziną prowadzi z czasem do jej usamodzielnienia się i minimalizowania roli asystenta. Wówczas asystent monitoruje działania poszczególnych osób w rodzinie dokonując ich okresowej oceny, aż do bezpiecznego poziomu usamodzielnienia się rodziny. Na podstawie analizy dokumentacji z prowadzonej pracy z rodzinami wymagającymi wsparcia w 2021 r. przeciętny czas pracy asystenta rodziny z rodziną wyniósł 41 miesięcy.

Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego przez rodziców lub opiekunów dzieci. Asystent przeprowadza pogłębioną analizę występujących w rodzinie problemów oraz tworzy tak zwany łańcuch przyczynowo-skutkowy tych problemów, jak również ustala kolejność oraz sposób ich rozwiązania. Zaplanowane działania, służące rozwiązaniu trudnej sytuacji powinny być dostosowane do możliwości i motywacji klienta. Efektem podjętych działań powinno być odzyskanie przez osoby korzystające z pomocy kontroli nad własnym życiem, która pozwoli im być samodzielnymi oraz umożliwi wypełnianie roli rodzica tak, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Praca z rodziną ma na celu także motywowanie do działania, przygotowanie do pełnienia ról społecznych odpowiednich do wieku, w tym także podnoszenia kwalifikacji oraz podejmowania pracy. Są to działania zmierzające do uniknięcia umieszczenia dziecka poza rodziną, w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Celem działań w sytuacji, kiedy dziecko zostało

umieszczone w pieczy zastępczej jest jak najszybszy jego powrót do rodziny. W tym kontekście ważna jest także partnerska współpraca z przedstawicielami innych instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, a także aktywizacja środowiska lokalnego w pracy na rzecz rodziny. Ważną rolę pełnią tu organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe oraz kościoły.

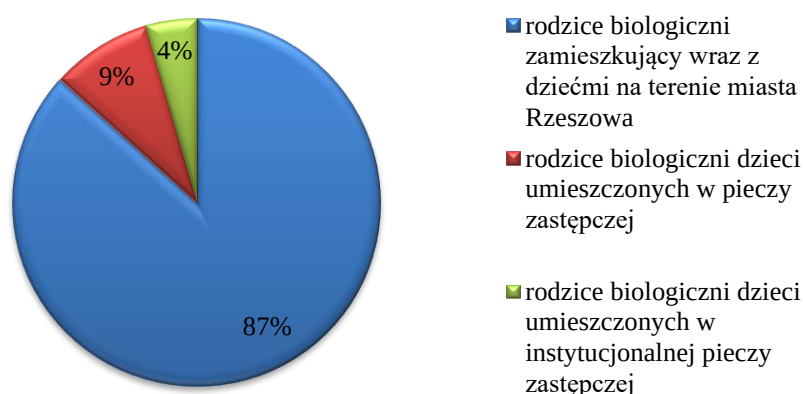
Zadania z zakresu wsparcia rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo - wychowawcze realizowane są w Gminie Rzeszów przez pracowników Zespołu do Spraw Asysty Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, z siedzibą przy ul. Poniatowskiego 14. Zgodnie z zapisem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Zespół przyjął założenie, że najważniejszym elementem w pracy na rzecz rodziny jest zabezpieczenie dobra dziecka. Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psycho - edukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W Zespole ds. Asysty Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie zatrudnionych było w 2021 roku 10 asystentów rodziny, w tym jeden pełniący funkcję koordynatora Zespołu.

Wykres 11 Typy rodzin, z którymi współpracowali asystenci rodziny w 2021 r.

Typy rodzin, z którymi współpracowali asystenci rodziny w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Rodziny, z którymi pracują asystenci dzielą się na 4 grupy. Są to: rodzice biologiczni zamieszkujący wraz z dziećmi na terenie miasta Rzeszowa (w 2021 r., w liczbie 39), rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (w 2021 r., w liczbie 4), rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej (w 2021 r., w liczbie 2) oraz rodzice dzieci niepełnosprawnych, wspierani w ramach ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (w 2021 r. nie podejmowano współpracy z tymi rodzicami).

Asystent rodziny koncentruje się na rodzinie jako systemie, stąd też pod bezpośrednim wpływem pracy asystentów rodziny znalazło się w 2021 roku łącznie 45 rodzin, w tym 118 osób i 112 dzieci. Byli to rodzice biologiczni, ich dzieci, dziadkowie oraz najbliżsi krewni.

Do najczęstszych problemów występujących w rodzinach, z którymi pracują asystenci rodziny należą:

- niski poziom umiejętności wychowawczych;
- niepełnosprawności rodzica i dzieci;
- przewlekłe choroby i uzależnienia;
- dysfunkcyjny przekaz międzypokoleniowy;
- doświadczanie w przeszłości i/lub teraźniejszości przemocy w rodzinie;
- konflikty z prawem;
- problemy emocjonalne (w tym znacząco zaniżone poczucie własnej wartości);
- niski poziom umiejętności załatwiania spraw urzędowych (nabyta bezradność);
- brak wiary w możliwości poprawy (negatywne doświadczenia w procesie zmiany);
- niskie poczucie sprawczości oraz swojej kompetencji;
- zerwane więzi rodzinne.

Zespół ds. Asysty Rodzinnej realizuje ustawowe działania ukierunkowane na kompleksowe wsparcie rodziny w procesie opiekuńczo-wychowawczym, przy założeniu stałej współpracy z pracownikami socjalnymi, koordynatorami pieczy zastępczej, placówkami oświatowymi, specjalistycznymi świetlicami i innymi służbami z terenu Miasta Rzeszowa.

W ramach pracy Zespołu do Spraw Asysty Rodzinnej odbywają się cykliczne spotkania w formie zespołów profesjonalnych służb, w których udział biorą przedstawiciele placówek bezpośrednio zaangażowanych w pomoc rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze, m.in. przedstawiciele placówek oświatowych (pedagog, wychowawca klasy, do której uczęszcza dziecko rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi), kuratorzy sądowi z Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, dzielnicowi Komendy Miejskiej Policji, pracownicy świetlicy środowiskowej, socjoterapeutycznej lub szkolnej, psycholog Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej, przedstawiciele służby zdrowia (pielęgniarka środowiskowa, lekarz pediatra, psychiatra), pracownicy socjalni, a także rodzice biologiczni objęci wsparciem asystenta. Celem działania zespołu jest omówienie aktualnej sytuacji rodziny i wypracowanie wspólnych kierunków działań służb zaangażowanych w pracę z rodziną. Posiedzenia zespołów do spraw kompleksowej pomocy rodzinie organizowane są cyklicznie do czasu zakończenia współpracy asystenta z rodziną, co wiąże się jednoznacznie ze zrealizowaniem planu pracy i przywróceniem bezpiecznej sytuacji opiekuńczo - wychowawczej w rodzinie. Ponadto Zespół ds. Asysty Rodzinnej w 2021 r. nawiązał współpracę z 3 wolontariuszami Parafii św. Józefa Kalasancjusza, Zakonu Pijarów w Rzeszowie.

Tabela 15 Rozwiązania w pracy na rzecz dziecka i rodziny podejmowane przez asystentów rodziny.

Rozwiązania w pracy na rzecz dziecka i rodziny podejmowane przez rzeszowski Zespół ds. Asysty Rodzinnej	Rok 2018	Rok 2021
Zespół ds. kompleksowej pomocy rodzinie	26 posiedzeń	6 posiedzeń
Narady Grupy Rodzinnej	2 spotkania	brak spotkań
Grupa Wymiany Doświadczeń	4 spotkania	brak spotkania
Warsztaty „Rodzicem Być”	30 warsztatów, w których wzięło udział 27 rodzin	13 warsztatów, w których wzięły udział 33 rodziny

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach pracy Zespołu do Spraw Asysty Rodzinnej w 2021 roku zorganizowano 13 warsztatów kompetencji rodzicielskich „Rodzicem być”, w których udział wzięło 33 rodziców.

W ramach szeroko rozumianej współpracy przedstawicieli służb i placówek bezpośrednio zaangażowanych w pomoc rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze w 2021 roku odbyło się 6 posiedzeń zespołu ds. kompleksowej pomocy rodzinie. Ponadto asystenci rodziny zatrudnieni w Ośrodku opracowali w 2021 roku 61 planów pomocy rodzinie oraz brali udział w 12 posiedzeniach zespołu w celu zasadności przyznania rodzinie asystenta. W 2021 r. prowadzona była praca z 33 rodzinami, którym został przyznany asystent rodziny na podstawie postanowienia sądu. W ramach wykonywanej pracy, asystenci rodziny w 2021 r. dokonali 81 okresowych ocen sytuacji rodziny.

W 2021 r. asystenci rodziny prowadzili pracę z 4 rodzinami biologicznymi, dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, z czego z 3 udało się opracować plan pracy oraz dwoma rodzinami biologicznymi, których dzieci są umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z którymi opracowano plan pracy.

Po zakończeniu pracy z rodziną asystent rodziny zgodnie z zadaniami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma obowiązek monitorowania rodziny, z którą został zrealizowany plan pracy. W 2021 roku tego rodzaju formą wsparcia objętych zostało 7 rodzin z terenu Miasta Rzeszowa.

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pracownicy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej stale podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i superwizji. W 2021 r. asystenci rodzinny MOPS w Rzeszowie wzięli udział w następujących szkoleniach:

- 13 maja 2021 r. szkolenie online „Praca z rodziną biologiczną w celu odzyskania dzieci przebywających w pieczy zastępczej” (5 godzin)
- 14 maja 2021 r. szkolenie online „Praca z rodziną - główne zadania samorządu gminy” (4 godziny)
- 20 maja 2021 r. szkolenie online „Motywowanie klientów do współpracy z asystentem rodziny” (5 godzin)
- 26 sierpnia 2021 r. szkolenie online „Praca z dzieckiem skoncentrowana na zadaniach rozwojowych i rozwiązaniach” (3 godziny)
- 24 listopada 2021 r. szkolenie online „Profesjonalna praca asystenta rodziny – od trafnej diagnozy do asertywnej oceny” (4,5 godziny)

Ponadto w 2021 r. pracownicy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej wzięli udział w 5 superwizjach pracy (14 h 20 minut).

Asystenci rodziny prowadzą działania edukacyjne dla rodzin będących pod ich opieką. Udzielają pomocy doraźnej, pomagają rodzinom pisać prośby czy pisma do właściwych instytucji. Informują o podmiotach realizujących profesjonalne wsparcie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie podpisał w 2020 r. porozumienie z Podkarpackim Ośrodkiem Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Rzeszowie, w ramach którego do końca 2021 r. rodziny objęte wsparciem MOPS w Rzeszowie były informowane o działaniach realizowanych przez partnera tj. bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej, materialnej dla osób pokrzywdzonych przestępstwem i osób ich najbliższych, bezpłatnej pomocy psychologicznej dla świadków przestępstw i osób im najbliższych. W ramach tego porozumienia, asystenci rodzinni realizowali poradnictwo specjalistyczne wśród rodzin objętych ich wsparciem.

Rodziny objęte wsparciem MOPS w Rzeszowie w sytuacji konieczności wsparcia ze strony mediatora korzystają z listy stałych mediatorów dla obszaru właściwości Sądu Okręgowego w Rzeszowie (dostępnej na stronie internetowej <https://rzeszow.so.gov.pl/lista-stalych-mediatorow.html>), bądź wsparcia mediatorów w ramach organizacji pozarządowych czy podmiotów zewnętrznych.

Zespół ds. Asysty Rodzinnej w ramach realizowanych działań prowadzi Narady Grupy Rodzinnej, której celem jest odbudowanie i uregulowanie zasad kontaktu z dziećmi, ustalenie zasad przepływu informacji dotyczących spraw dzieci pomiędzy rodzinami, poprawa komunikacji w rodzinie oraz przeniesienie uwagi dorosłych z wzajemnego własnego

konfliktu na potrzeby dzieci. Asystent rodziny jest moderatorem spotkania, który reaguje na emocje jego uczestników oraz stwarza przestrzeń do bezpiecznego komunikowania potrzeb. Efektem Narady Grupy Rodzinnej jest opracowanie planu działania dostosowanego do aktualnych potrzeb rodziny.

Zadania asystenta rodziny wynikające z założeń ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2017 r. poszerzyła zakres odbiorców usług asystenta rodziny, poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) kobiet w okresie ciąży i porodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, posiadających dokument potwierdzający ciążę. Do tej grupy zaliczono:
 - każdą kobietę w ciąży i jej rodzinę (pomoc w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę), w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko, oznacza to ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu;
 - kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu;
 - kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych;
 - kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami;
- 2) rodziny z dzieckiem posiadające zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
- 3) rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczej (standardowe zadania asystenta rodziny realizowane w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny),
- 4) rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczej oraz dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz dzieckiem i młodzieżą posiadającą odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w przepisach ustawy o systemie oświaty.

Zadania asystenta rodziny wynikające z realizacji ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” zostały wpisane do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jako głównej ustawy wyznaczającej zakres działań i pracę asystentów rodziny.

Do przykładowych zadań asystenta rodziny w ramach realizacji programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” należą:

- doradztwo w zakresie form i miejsc wsparcia;
- poradnictwo oferowane kobietom w ciąży i ich rodzinom;
- poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem;
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu;
- nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych;
- doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym;
- informowanie, jak działają urzędy, placówki wsparcia rodziny i dziecka;
- pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji;
- pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy.

Celem oddziaływań asystenta rodziny w ramach realizacji ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” jest lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, w szczególności ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem, poprzez koordynację poradnictwa w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością oraz kwestii prawnych czy pomocy psychologicznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Ponadto asystent prowadzi działania koordynujące wobec rodziny oczekującej dziecka, które może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu.

Jednorazowe świadczenie przyznawane na podstawie przepisów ustawy o wsparciu dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 r. z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, przysługuje prawo do jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł, przyznawanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Jednorazowe świadczenie przysługuje bez względu na osiągnięte dochody.

Podstawą do skorzystania z uprawnień jest zaświadczenie, które potwierdza ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Zaświadczenie o upośledzeniu/chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu powinien wystawić lekarz ubezpieczenia zdrowotnego, który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej. Ponadto wraz z wnioskiem o przyznanie świadczenia należy przedłożyć zaświadczenie wydane przez lekarza lub położną, informujące, że matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną najpóźniej od 10 tygodnia ciąży do porodu. Wniosek o przyznanie i wypłatę świadczenia należy złożyć do 12 miesięcy od dnia narodzin żywego dziecka.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2021 roku jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości 4 000 zł zostało przyznane 35 rodzinom.

Dodatkowe działania podejmowane przez Zespół ds. Asysty Rodzinnej

Rzeszowscy asystenci w ramach pracy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej realizują co roku programy i projekty na rzecz rodzin z dziećmi objętych ich wsparciem.

W 2021 r. odbyło się 13 warsztatów kompetencji rodzicielskich z cyklu „Rodzicem być” mających na celu podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych.

Zorganizowany został warsztat „Tata ma moc!”, gdzie w męskim gronie rozmawiano na temat pozytywnych aspektów bycia ojcem, wpływem pozytywnej relacji z dzieckiem na jego rozwój i budowanie więzi rodzicielskiej. Spotkanie poprowadził doświadczony pedagog, terapeuta, ojciec. Uczestnicy spotkania nabyli wiedzy o roli ojca w życiu dziecka, o procesie wychowawczym jak też o sposobach funkcjonowania i dzielenia czasu wypełniając różne role.

W ramach modelowania wykorzystania czasu wolnego w sposób atrakcyjny i jakościowy zapraszano całe rodziny na szereg atrakcji zarówno zaplanowanych dla mieszkańców miasta Rzeszowa w ramach Festiwalu Fascynacji organizowanego przez Stowarzyszenie Inspiracji i Rozwoju PERSPEKTYWA w różnych częściach miasta jak też spotkaniach dedykowanych dla małej grupy odbiorców. W trakcie prowadzonych warsztatów rodzice mieli stworzoną okazję do obserwowania swojego dziecka na tle grupy rówieśniczej a przede wszystkim do aktywnego udziału w zabawach integracyjnych. Rodzice nabyli wiedzy z obszaru rywalizacji, zaznajomili się z ofertą kulturalną miasta. Dzięki przychylności właścicieli lodziarni „Myszka” uczestnicy zabaw zostali zaproszeni na lodowy poczęstunek co pozwoliło dzieciom realizować dziecięce marzenia naszych najmłodszych beneficjentów.

Z uwagi na deficyty w obszarze umiejętności z obszaru kompetencji opiekuńczych związanych z prawidłowym żywieniem dzieci zorganizowano spotkanie w formie warsztatu pt.: „Witaminki dla Rodzinki” z zakresu zdrowego żywienia w celu nabycia przez rodziców i dzieci wiedzy oraz umiejętności doboru diety optymalnej dla rozwoju. Warsztat poprowadził coach zdrowia i żywienia, który zawodowo edukuje, że zdrowe jedzenie jest smaczne, proste i szybkie w przygotowaniu. Uczestnicy spotkania wspólnie przygotowywali pożywne przekąski, koktajle, sałatki a następnie degustowali i rozmawiali o potrzebach zdrowotnych.

W ramach podnoszenia umiejętności społecznych podjęto współpracę z:

- Centrum Zabaw Fantazja przy ul. Podpromie, pozyskano bezpłatne wejściówki dla rodziców i dzieci przez co rodziny miały stworzoną okazję do integracji, rozwijania nowych umiejętności a dzieci do bez trosk zabawy.
- Muzeum Dobranoczek ze zbiorów Wojciecha Jamy, odbiorcy spotkania zapoznali się z postaciami bajek i żmudnym procesem powstawania filmów animowanych.
- Urban Lab, gdzie uczestnicy warsztatu spotkali się z przedstawicielami Urzędu Miasta Wiceprezydent i Skarbnikiem Miasta, mieli też możliwość współpracy przy budowie elementu urbanistycznego naszego miasta w oparciu o edukacyjną grę Minecraft.
- Polskim Radiem Rzeszów, wykorzystano 70 - lecie lokalnej rozgłośni aby ukazać wartości, wzorce wspólnego rodzinnego świętowania. Uczestnicy spotkania wzięli udział w nagraniu reportażu radiowego przez Panią redaktor „Urodzinowo czyli z szacunkiem”, wyemitowanego na antenie Radia Rzeszów. Uroczystość odbyła się z głośnym odśpiewaniem Sto lat i dmuchaniem symbolicznej świeczki na torcie.

Uroczystość została uświetniona wieloma zabawami, konkursami, quizami oraz wspólną konsumpcją słodczy, owoców, soków.

Rodzice współpracujący z asystentem rodziny mierzą się z różnymi trudnościami z obszaru wychowania swoich dzieci, wychodząc naprzeciw potrzebom zorganizowano warsztat pt.: „Stresy i stresiki” w celu dostarczenia wiedzy w temacie stawiania granic dzieciom dla jego prawidłowego rozwoju. Spotkanie poprowadziła psycholog na co dzień pracująca z dziećmi niepełnosprawnymi i ich rodzinami w Ośrodku Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym INA w Rzeszowie.

W warsztatach przez okres wakacji wzięło udział 28 rodzin na co dzień współpracujących z asystentem rodziny.

W ramach podpisanego porozumienia o współpracy partnerskiej z Podkarpackim Ośrodkiem Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Rzeszowie przy ul. Fredry 4/58 zainteresowane rodziny korzystały z bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej i materialnej.

Dzięki wsparciu psychologa-terapeuty współpracującego z Zespołem ds. Asysty Rodzinnej udało się zorganizować bezpłatne konsultacje psychologiczne dla rodzin objętych jego wsparciem, przez okres 8 miesięcy w ilości 3 godzin w miesiącu, począwszy od listopada 2020 r. do czerwca 2021 r.

W ramach nawiązanej współpracy z Fundacją im. Dobrego Pasterza z Sosnowca i organizowanej przez nich akcji „Uśmiech Dziecka na Dzień Dziecka” pozyskano nieodpłatnie słodycze dla 80 dzieci z 35 rodzin współpracujących z asystentem rodziny.

Ponadto w okresie mikołajkowym 25 dzieci z 14 rodzin współpracujących z asystentem rodziny otrzymało prezenty w ramach akcji „Spotkanie dzieci ze św. Mikołajem” prowadzonej przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej.

Działania pracownika socjalnego połączone z pogłębioną pracą asystenta rodziny pozwalają rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo - wychowawcze wzmocnić poczucie własnej wartości, sprawczości, samodzielności życiowej, a także nabyć umiejętności znajdowania rozwiązań problemów dnia codziennego. Dzięki zaangażowaniu pracowników socjalnych, którzy jako pierwsi nawiązują kontakt z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, a także asystentów, rodziny znajdujące się w kryzysie często osiągają samodzielność życiową, a dzieci znajdujące się w ich strukturze mają szansę rozwijać się prawidłowo w otoczeniu dbających o ich dobro rodziców i bliskich.

Realizacja zadań pracownika socjalnego i asystenta rodziny w okresie trwania poprzednio realizowanego gminnego programu zbiegła się z pandemią Covid-19. Należy mieć na uwadze fakt, że izolacja społeczna, zdalna nauka i obostrzenia pandemiczne zaostrzały problemy rodzin w ich codziennym funkcjonowaniu. Ograniczone możliwości bezpośrednich kontaktów społecznych, z tym kontaktów z pracownikami wspierającymi rodzinę w kryzysie, całodobowa opieka nad dziećmi w zamkniętej przestrzeni mieszkaniowej, zagęszczenie osób w lokalu, towarzyszący strach przed zakażeniem mogły eskalować zachowania impulsywne, przemocowe, zaburzenia depresyjno-lękowe, konflikty w rodzinach czy zwiększać częstotliwość sięgania po substancje psychoaktywne, zwłaszcza wśród rodzin dotkniętych trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Nałożone na pracowników

socjalnych i asystentów rodzinnych obostrzenia zamieniły bezpośredni kontakt z rodziną, na kontakt telefoniczny. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny musieli realizować swoje dotychczasowe zadania zdalnie, co utrudniało egzekwowanie pożądaných zachowań lub działań ze strony rodzin. Okres pandemii odbił się negatywnie na rodzinach o czym świadczą wyniki prowadzonych w ramach diagnozy badań ankietowych. Potrzebę wsparcia ze strony specjalistów, takich jak psycholog, pedagog szkolny, czy terapeuta zadeklarowała przeważająca większość badanych. Uczestnicy badań wykazali ze strony miasta oczekują wsparcia m.in. w formie w spotkań terapeutycznych dla rodzin, łatwiejszego dostępu do terapii dla dzieci (głównie psychoterapii) i wsparcia psychologicznego.

7.2 Rodziny wspierające

Zgodnie z zapisami art. 29 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Jak wynika z zapisów art. 30 ww. ustawy pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych, wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę (art. 31), która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Wójt może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów.

Rodzina wspierająca powinna pomóc rodzinie przeżywającej trudności poprzez wzmacnianie, udzielanie wskazówek, czy też poprzez metodę modelowania, czyli oddziaływania, uczenia przez obserwację. Wiele badań socjologicznych czy też psychologicznych potwierdza, że poprzez obserwację, a kolejno naśladowanie, można wprowadzać jednostkę czy grupę w świat norm i wartości. Jest to pożądane w przypadku omawianych rodzin.

Głównym zadaniem rodziny wspierającej jest pomoc, która może dotyczyć różnych aspektów życia całego środowiska rodzinnego. Rodzina wspierająca powinna wspierać rodzinę z trudnościami, jak radzić sobie z problemami dnia codziennego, m.in.: jak racjonalnie gospodarować budżetem, oszczędnie korzystać z mediów, utrzymać porządek w domu, racjonalnie przygotować posiłki, utrzymać czystość w domu czy też jak dbać o higienę osobistą. Rodzina wspierająca może ponadto uczyć zdrowego trybu życia, zdrowego odżywiania czy komunikacji i budowania prawidłowych więzi pomiędzy członkami rodziny, bez krzyku i przemocy. Rodzice wspierający mogą pokazać jak należy wypełniać rolę matki/ojca, żony/męża. Uczą jak należy być wzorem dla dzieci, jak

organizować i spędzać czas z dziećmi, czy też jak zwracać uwagę na problemy edukacyjne, emocjonalne, czy zdrowotne dzieci. Z uwagi na to, że rodzina wspierająca przekazuje pożądane wzorce zachowań, powinna wykazywać odpowiednie predyspozycje, wiedzę, doświadczenie życiowe, kulturę osobistą, czy odpowiedzialność. Powinna wykazywać również takie cechy jak łatwość nawiązywania kontaktów, otwartość, komunikatywność, cierpliwość, opanowanie oraz umiejętnie stawianie granic.

Należy jednak pamiętać, że rodzina wspierająca, podobnie jak asystent rodziny, nie wyręcza czy zastępuje rodziców w pełnieniu przez nich określonych ról. Może rodzinę wspierać, motywować do zmian, czy przezwyciężenia trudności. Ważne jest, aby to właśnie rodzina z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi dzięki otrzymanej pomocy mogła nabyć odpowiednie umiejętności, które spowodują zmianę i poprawią jakość rodzicielstwa.

Niezwykle istotne jest zbudowanie zaufania wśród rodzin wspieranych już na etapie ustalania zadań i planu działania rodziny wspierającej. Traktowanie rodziny wspieranej jako istotnego podmiotu, może skutkować efektywniejszym wsparciem.

Jak wynika z danym zawartych w Informacji Rady Ministrów o realizacji w 2020 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z lipca 2021 r., umieszczonej na stronie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, w 2020 r. na terenie całego kraju funkcjonowało 67 rodzin wspierających, z pomocy których skorzystały 72 rodziny. Biorąc pod uwagę skalę rodzin, które w 2020 r. były objęte w Polsce wsparciem asystenta rodziny w liczbie 41 906, widać, że pomoc w formie rodziny wspierającej jest nadal za mało promowana i upowszechniania.

W 2021 r. w Gminie Miasto Rzeszów nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z uwagi na to w niniejszym programie zaplanowano realizację działań, które będą promować wśród mieszkańców miasta tę formę wsparcia.

7.3 Piecza zastępcza

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie zgodnie z Zarządzeniem Nr 109/2011 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 27 grudnia 2011 roku jest organizatorem pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Rzeszowa. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie realizuje zadania gminy i powiatu z zakresu pomocy społecznej, w tym pieczy zastępczej.

Artykuł 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 t. j.), określa, że do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:

-
- a) (uchylona)
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
 - 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
 - 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Dodatkowo zgodnie z zapisami ww. ustawy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie pieczę zastępczą zajmuje się Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku, mający siedzibę w Rzeszowie, przy ul. Skubisza 4, który realizuje zadania powiatu z zakresu pieczy zastępczej. Podobnie jak przypadku gminy, do zadań własnych powiatu należy, zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2022 r., poz. 447 t. j.), opracowywanie i realizacja trzyletnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Uchwałą Nr XLIII/904/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 lutego 2021 r. został przyjęty do realizacji Powiatowy Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023. Zawiera on szczegółowy opis zasobów pieczy zastępczej, stąd też aby nie powielać zapisów, niniejszy program gminny odniesie się do ogólnego przedstawienia działań pieczy zastępczej.

Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku składa się z kierownika, koordynatorów, pedagoga, psychologa oraz pracowników socjalnych. W 2021 roku w MOPS w Rzeszowie zatrudnionych było 7 koordynatorów pieczy zastępczej.

Do zadań pracowników Zespołu należy m. in.:

- prowadzenie naboru kandydatów do prowadzenia pieczy zastępczej,
- kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub rodzinnego domu dziecka,
- wydawanie opinii o spełnieniu warunków i oceny predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej,
- prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- zgłaszanie do diagnozy psychofizycznej dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej,

-
- gromadzenie i przekazywanie niezbędnej dokumentacji dotyczącej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej rodzicom zastępczym,
 - gromadzenie i przekazywanie dokumentacji dotyczącej dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie Oddział Ośrodek Adopcyjny, celem poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
 - zorganizowanie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą poprzez prowadzenie szkoleń dla osób pełniących funkcję rodzin zastępczych, prowadzenie grup wsparcia, grup socjoterapeutycznych oraz wsparcie wolontariuszy,
 - współpraca ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, sądami, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi,
 - organizacja posiedzeń zespołów dokonujących oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej – w 2021 roku odbyło się 25 posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, na których dokonano 182 oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
 - prowadzenie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
 - dokonywanie oceny rodziny zastępczej,
 - przygotowanie wspólnie z asystentem rodziny i rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka planu pomocy dziecku oraz sporządzanie monitoringu realizacji tego planu,
 - zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy (psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej) dla dzieci i rodziców zastępczych,
 - udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, pełnienie funkcji opiekuna usamodzielnienia,
 - udział w zespołach ds. okresowej oceny dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Rzeszowa – w 2021 r. odbyło się 18 takich posiedzeń zespołu.

System rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzina jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, zapewniającym dziecku bezpieczeństwo emocjonalne oraz prawidłowy rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny. W sytuacjach kiedy rodzina boryka się z problemami, zachodzi konieczność udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji. System wsparcia dziecka i rodziny powinien wykorzystywać wszystkie możliwości, by wyeliminować zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. W sytuacji, w której dalsze utrzymanie dziecka w jego naturalnym środowisku nie jest możliwe, organizowana jest piecza zastępcza w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

Na terenie Miasta Rzeszowa funkcjonują następujące typy rodzin zastępczych: rodziny zawodowe, niezawodowe, spokrewnione i rodzinny dom dziecka. Łączna liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w 2021 roku wyniosła 103 rodziny.

W 2021 roku w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych było łącznie 149 dzieci. Najczęstszymi przyczynami umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Rzeszowa były uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,

pólsieroctwo lub sieroctwo oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba rodziców biologicznych.

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Rzeszowa mogą korzystać z pomocy w formie grup wsparcia dla rodziców zastępczych, grup socjoterapeutycznych czy grup młodzieżowych dla wychowanków i dzieci własnych rodziców zastępczych.

W ramach promowania działań na rzecz integracji rodzin oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu Zespół organizuje cyklicznie imprezy, jak np. zabawę Mikołajkową dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, w której w 2021 r. wzięło udział 61 dzieci. Organizuje także spotkania integrujące rodziny i dzieci z rodzin zastępczych, prowadzi grupy wymiany doświadczeń dla rodziców zastępczych, organizuje ferie i półkolonie dla dzieci z rodzin zastępczych, konkursy, gry edukacyjne i wycieczki. Dotychczas organizowany Piknik z okazji obchodów Dnia rodzicielstwa zastępczego w 2021 r. nie odbył się z uwagi na obostrzenia związane z pandemią Covid-19.

Ponadto w celu upowszechniania informacji o instytucjach, organizacjach świadczących pomoc na rzecz dziecka i rodziny, promowania rodzicielstwa zastępczego Zespół publikuje bieżące informacje na temat pieczy zastępczej na stronie internetowej, prowadzi fanpage na portalu społecznościowym Facebook oraz uczestniczy w lokalnych audycjach radiowych.

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie rozpoczął realizację projektu pt. „Po stronie rodziny”. Projekt o nr RPPK.08.09.00-18-0001/20, realizowany jest przez Gminę Miasto Rzeszów – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja Społeczna, Działanie 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne i jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków dotacji celowej budżetu państwa.

Projekt realizowany jest w okresie od 01.08.2021 r. do 31.07.2022 r., a jego celem jest zwiększenie dostępności usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę funkcjonowania 25 rodzin zastępczych oraz członków tych rodzin, w tym 39 dzieci przebywających w pieczy zastępczej zamieszkujących na terenie miasta Rzeszowa. Projekt przyczyni się do realizacji celu poprzez zastosowanie dla każdego uczestnika zindywidualizowanego wsparcia wynikającego z diagnozy potrzeb.

Projekt zakłada realizację działań wspierających rodziny zastępcze, dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb, tj.:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz terapii (np. logopeda, dietetyk, coach) oraz zajęć rewalidacyjnych,
- warsztatów z zakresu kompetencji rodzicielskich (w tym modułu zajęć plenerowych poświęconych tematyce organizacji czasu wolnego dla rodziny i dzieci), superwizji oraz grupy wsparcia.

W projekcie biorą udział osoby, które:

1. pełnią funkcję rodziny zastępczej na terenie miasta Rzeszowa,
2. zamieszkują wraz z rodziną zastępczą na terenie miasta Rzeszowa,

-
3. nie korzystały dotychczas z rodzajowo tożsamego wsparcia w ramach innych projektów współfinansowanych ze środków EFS w ramach RPO WP 2014-2020.

W ramach realizowanego projektu „Po stronie rodziny” prowadzone są następujące działania:

- Zajęcia rewalidacyjne arteterapii w ramach zadania „Zajęcia rewalidacyjne – arteterapia”.
- Usługa logopedy dla 10 osób realizowana w ramach zadania „Konsultacje, poradnictwo specjalistyczne oraz terapia-logopeda”.
- Usługi coacha w ramach zadania „Konsultacje, poradnictwo specjalistyczne oraz terapia- coach”.
- Usługi dietetyka w ramach zadania „Konsultacje poradnictwo specjalistyczne oraz terapia - dietetyk”.
- Warsztaty rodzicielskie w ramach zadania „Warsztaty z zakresu kompetencji społecznych - Elementarz świadomego rodzica”.

Ponadto w projekcie realizowana jest grupa wsparcia dla 10 rodziców zastępczych, a także superwizja dla 8 rodziców zastępczych.

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

W przypadku braku możliwości umieszczenia dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej, zostają one kierowane do instytucjonalnych form pieczy. Według danych z 2021 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczonych było 73 dzieci.

Na terenie miasta Rzeszowa działają placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

- interwencyjno – socjalizacyjnego: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza (ul. Unii Lubelskiej 4), która zapewnia dzieciom i młodzieży całodobową opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny biologicznej, przysposobienia lub umieszczenia w pieczy zastępczej. W 2021 roku w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej im. dr. Henryka Hanasiewicza przebywało łącznie 34 dzieci i młodzieży, w tym przyjęto 23 wychowanków.
- W związku ze zmianą standardów dotyczących liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na podstawie Uchwały Nr VI/110/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza została przekształcona w ten sposób, że od dnia 1 kwietnia 2019 r. wydzielona została Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz, nad którą obsługę administracyjną, finansową, w tym rachunkową, sprawozdawczą i organizacyjną pełni Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza, jako jednostka obsługująca. W 2021 roku w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej im. Marii Hanasiewicz przebywało łącznie 14 dzieci i młodzieży, w tym przyjęto 2 nowych wychowanków.

W placówkach im. dr. Henryka i Marii Hanasiewicz oprócz corocznie planowanych i systematycznie prowadzonych zajęć terapeutycznych, wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych prowadzona jest równolegle współpraca z różnymi organizacjami pozarządowymi w celu organizacji ciekawych i pożytecznych form spędzania czasu wolnego. Należą do nich: Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych im Bł. Karoliny w Rzeszowie, Fundacja „Świat bez barier” w Przemyślu, Forum

„Podkarpackie dwa kółka” oraz Fundacja „Polski Fundusz Rozwoju” w Warszawie. Dotychczas prowadzona współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia dziecka i rodziny dotyczyła organizacji wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci, sfinansowania kursu jazdy konnej, kursu prawa jazdy, organizacji imprez z okazji Dnia Dziecka, Dnia sportu, wizyty św. Mikołaja, Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia, wycieczek autokarowych oraz pomocy wychowankom w usamodzielnieniu (6 wychowanków). Podkreślić należy również, że wychowankowie objęci są pomocą specjalistyczną także poza placówką: logopeda (3 dzieci), psychiatra (4 dzieci) i terapeuta środowiskowy (4 dzieci). Ponadto, dzieci i młodzież cyklicznie uczestniczą w zajęciach pozalekcyjnych, do których należą zajęcia sportowo-rekreacyjne: pływanie (4 dzieci); tenis stołowy (3 dzieci); zajęcia taneczne (3 dzieci); siłownia-fitness (4 dzieci).

- socjalizacyjno – interwencyjnego: Dom dla Dzieci „Mieszko” (typ socjalizacyjno – interwencyjny) oraz Dom dla Dzieci „Dobrawa” (typ socjalizacyjny), nad którymi obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną pełni Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (ul. Nizinna 30/1). W 2021 roku w Domu dla Dzieci „Mieszko” przebywało 19 wychowanków, z czego przyjęto 5, w Domu dla Dzieci „Dobrawa” przebywało 15 wychowanków, z czego przyjętych zostało 2, z kolei w Domu dla Dzieci „Bolesław” przebywało 13 wychowanków.

Z uwagi na fakt, że Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Dom dla Dzieci „Mieszko” nie spełniała standardów dotyczących liczby przebywających w niej dzieci, Uchwałą LXVI/1572/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 16 października 2018 r. placówka została przekształcona w ten sposób, że od dnia 1 stycznia 2019 r. wydzielono z niej placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom dla Dzieci „Bolesław” z siedzibą w Rzeszowie, przy ul. Nizinnej 30/2B. W 2021 r. w Domu dla Dzieci „Bolesław” przebywało 13 dzieci.

Tabela 16 Liczba dzieci przebywających i przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych w 2021 r.

Nazwa placówki opiekuńczo-wychowawczej	Liczba dzieci przebywających w 2021 r.	Liczba dzieci przyjętych w 2021 r.
Dom dla Dzieci „Mieszko”	19	5
Dom dla Dzieci „Dobrawa”	15	2
Dom dla Dzieci „Bolesław”	13	0

Źródło: Opracowanie własne.

Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze Dom dla Dzieci „Mieszko”, Dom dla Dzieci „Dobrawa” oraz Dom dla Dzieci „Bolesław” w 2021 r. podejmowały szereg działań adresowanych do dzieci i rodziców, mających na celu dostarczenie wiedzy i umiejętności społecznych umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji rodziny. W ramach realizowanych działań przez ww. placówki w 2021 r. przeprowadzono 2 spotkania dla rodziców, a 24 dzieci przebywających w placówkach zostało objętych stałą opieką psychologiczną. W zajęciach wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych wzięło udział 27 dzieci, w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne wzięło udział 7 dzieci, natomiast w profilaktyczno-edukacyjny programie przeciwdziałania agresji u dzieci 6 dzieci. W zajęciach relaksacyjnych wzięło 4 dzieci. Taka sama liczba dzieci, tj. 4, została objęta opieką logopedyczną oraz terapią indywidualną i grupową poza placówką. Ponadto w 2021 r. 9 dzieci wzięło udział w programie usamodzielniania, a 7 dzieci wzięło udział

łącznie w 33 lekcjach nauki doskonalenia pływania, realizowanych we współpracy ze Stowarzyszeniem Swim Tri.

Przez cały okres pobytu dziecka w placówce zindywidualizowane podejście wychowawcze ukierunkowane jest na wzmacnianie mocnych stron dziecka oraz równoczesną pracę nad deficytami. Jedną z podstaw pracy wychowawczej jest wyposażenie wychowanka w kompetencje niezbędne do skutecznego i etycznego wypełniania ról społecznych i zawodowych oraz znalezienia szczęścia na wybranej drodze życia. Jednym podstawowym celem procesu usamodzielnienia jest integracja wychowanków ze środowiskiem i przygotowanie do samodzielnego życia. W placówkach realizowany jest program usamodzielnienia, spotkania i zajęcia z młodzieżą organizowane są przez wychowawców, psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, pielęgniarkę oraz dietetyczkę i odbywają się zarówno na terenie placówki jak i poza nią.

W roku szkolnym 2021/22 programem objęto 10 wychowanków Domów dla Dzieci „Dobrawa”, „Mieszko” i „Bolesław” w Rzeszowie w wieku od 15 do 18 roku życia.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w ramach promowania działań na rzecz integracji rodzin oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu, corocznie organizowały spotkania Opłatkowo-Noworoczne z rodzicami (Jasieńka) oraz spotkania z seniorami w Ośrodku Wsparcia z okazji Dnia Babci i Dziadka. W 2021 r. z uwagi na ogłoszony stan zagrożenia epidemiologicznego w związku z pandemią Covid-19, nie zorganizowano spotkań.

7.4 Placówki wsparcia dziennego

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie na podstawie Zarządzeń Prezydenta Miasta Rzeszowa zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzi otwarte konkursy ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie pomocy społecznej. Wsparcie wykonania zadania następuje w szczególności z zastosowaniem przepisów: wspomnianej już ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych. Rodzajem zadania w tym przypadku jest prowadzenie dziennych placówek opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci i młodzieży realizujących programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne. Celem zadania jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej w procesie opieki i wychowania dzieci i młodzieży, a adresatami są dzieci i młodzież uczęszczająca do placówek oświatowych lub oświatowo-wychowawczych na terenie Miasta Rzeszowa w wieku od 6 do 18 roku życia lub do ukończenia szkoły, w której kontynuowana jest nauka po uzyskaniu pełnoletności (uczestnictwo w zajęciach po osiągnięciu przez podopiecznego pełnoletności możliwe pod warunkiem pozytywnej opinii odpowiednio: wychowawcy, dyrektora placówki, zespołu kwalifikacyjnego).

Podmioty prowadzące dzienną placówkę opiekuńczo-wychowawczą zobowiązane są do prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań

na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych, poprzez:

- 1) prowadzenie placówki wsparcia dziennego zgodnie z obowiązującymi przepisami, ze szczególnym uwzględnieniem ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie funkcjonowania placówki przez minimum 4 godz. dziennie we wszystkie dni robocze,
- 3) zapewnienie dzieciom uczęszczającym do placówki opieki i wychowania, pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego, zabawy i zajęć sportowych oraz rozwoju zainteresowań,
- 4) prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych zgodnie z programem przygotowanym dla całej grupy i diagnozą indywidualną każdego dziecka: pracę ze stałymi grupami dzieci, pracę z dziećmi w kontakcie indywidualnym (jeśli dziecko tego wymaga),
- 5) zapewnienie przynajmniej jednego posiłku dziennie dostosowanego do pory dnia i czasu przebywania,
- 6) zapewnienie zatrudnienia w placówce w wymiarze umożliwiającym realizację zapisu art. 28 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej tj. zachowania warunku, że pod pieką 1 wychowawcy w tym samym czasie nie może przebywać więcej niż 15 dzieci.

Pobyt dzieci w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki skieruje sąd. Placówka wsparcia dziennego jest prowadzona przez podmiot któremu gmina zleci realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi i innymi podmiotami pomagającymi dziecku i rodzinie na terenie Miasta Rzeszowa.

Prowadzenie placówki wsparcia dziennego powinno odbywać się zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, w tym szczególnie w zakresie:

- 1) posiadania odpowiedniej bazy lokalowej,
- 2) zatrudnionej kadry do realizacji zadania,
- 3) prowadzonej dokumentacji,
- 4) liczby dzieci przebywających jednocześnie w placówce oraz pod opieką jednego wychowawcy.

Zgodnie z powyższymi zapisami aktów prawnych placówka musi być zlokalizowana na terenie Miasta Rzeszowa, a podmiot prowadzący placówkę powinien posiadać zasoby w postaci bazy materialno-technicznej lub dostęp do takiej bazy.

Placówką wsparcia dziennego kieruje kierownik. Kierownikiem podmiotu, któremu zlecono realizację obsługi placówki wsparcia dziennego, może być osoba, która spełnia wymagania określone w art. 25 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej. Ustawa określiła również wytyczne odnośnie kadry pracującej w placówkach wsparcia dziennego, zgodnie z którym do obsługi placówek wsparcia dziennego, w zakresie

wykonywanych zadań, o których mowa w art. 24 ust. 2-4, można zatrudniać osoby, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2-5 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,

Poniższa tabela prezentuje wykaz podmiotów, realizujących zadanie publiczne pn.: „Prowadzenie dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży realizujących programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne” w roku 2021.

Tabela 17 Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego w 2021 r.

Lp.	Nazwa i adres placówki organizacji prowadzącej placówkę wsparcia dziennego	Nazwa i adres placówki wsparcia dziennego	Liczba osób objętych pomocą placówki
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka” ul. Wita Stwosza 31	Świetlica opiekuńczo-wychowawcza „Nasza Arka” - ul. Bohaterów 7, Rzeszów	38 osób
2.	Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci , Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka”, ul. Wita Stwosza 31	Klub wsparcia dla młodzieży „Paladyn” - ul. Bohaterów 7, Rzeszów	23 osób
3.	Stowarzyszenie „Pomoc” ul. PCK 2 lok. 10, Rzeszów	„Świetlica profilaktyczno – wychowawcza „Tęcza”, ul. Słocińska 4, Rzeszów	36 osób
4.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „Wzrastanie” Świetlica z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Świetlica profilaktyczno - wychowawcza dla dzieci – ul. Podwisłocze 6”, Rzeszów	15 osób
5.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „Wzrastanie” z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Świetlica profilaktyczno - wychowawcza dla dzieci – ul. Hoffmanowej 23”, Rzeszów	30 osób
6.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „Wzrastanie” z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Klub Wsparcia dla młodzieży – ul. Hoffmanowej 23”, Rzeszów	15 osób
7.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Podkarpacki Oddział Regionalny ul. 3 Maja 9, Rzeszów	„Świetlica profilaktyczno – wychowawcza dla dzieci- ul. Leska 1/5LU”, Rzeszów	38 osób
8.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Rzeszowskiej z siedzibą ul. Krakowska 18, Rzeszów	„Świetlica profilaktyczno – wychowawcza dla dzieci – ul. Krakowska 18”, Rzeszów	45 osób
9.	Stowarzyszenie „SIEMACHA” z siedzibą w Krakowie, ul. Długa 42	„Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży SIEMACHA Spot Millenium Hall w Rzeszowie”, ul. Kopisto 1, Rzeszów	176 osób
Łącznie:			416 osób

Poniżej zaprezentowano wykaz podmiotów, którym przyznano dotację na wsparcie realizacji zadania publicznego pn.: „Prowadzenie dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży realizujących programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne” na lata 2022-2024.

Tabela 18 Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego na lata 2022-2024.

Lp.	Nazwa oferenta	Nazwa zadania	Liczba dzieci uczęszczających do placówki
1.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Rzeszowskiej, ul. Krakowska 18, Rzeszów	„Prowadzenie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej dla dzieci z rodzin potrzebujących wsparcia”, ul. Krakowska 18, Rzeszów	45
2.	Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka”, ul. Wita Stwosza 31, Rzeszów	„Świetlica opiekuńczo-wychowawcza Nasza Arka” ul. Bohaterów 7, Rzeszów	42
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka”, ul. Wita Stwosza 31, Rzeszów	„Klub wsparcia dla Młodzieży Paladyn” ul. Bohaterów 7, Rzeszów	25
4.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „WZRASTANIE”, z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Świetlica Profilaktyczno-wychowawcza dla dzieci ul. Hoffmanowej 23 w Rzeszowie”	30
5.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „WZRASTANIE” z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Świetlica Profilaktyczno-wychowawcza dla dzieci ul. Podwisłocze 6 w Rzeszowie”	15
6.	Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „WZRASTANIE” z siedzibą w Przeworsku, ul. Kasztanowa 1	„Klub wsparcia dla młodzieży ul. Hoffmanowej 23 w Rzeszowie”	15
7.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Podkarpacki Oddział Regionalny w Rzeszowie, ul. 3-go Maja 9	„Prowadzenie dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży realizujących programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne”, ul. Leska 1/5LU	38
Łącznie:			210

Kwota dotacji przeznaczona na realizację tego zadania w 2020 r. wyniosła 647 019,98 zł, a w 2021 r. i 2022 r. po 733 100,00 zł.

Wykres 12 Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego.

Źródło: Opracowanie własne.

Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W placówkach tych realizowane są programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne. Dzieci mają możliwość skorzystania z szerokiej oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych, pomocy w nauce, dożywiania, wyjazdów, wyjść do kina, oraz pomocy specjalistów (m.in. pedagogów, psychologów, logopedów).

W 2021 roku ze wsparcia placówek skorzystało 416, a w 2018 roku 611 dzieci i młodzieży z terenu Miasta Rzeszowa. Ze specjalistycznego wsparcia (np. pedagogicznego, psychologicznego, prawnego) świetlic socjoterapeutycznych w 2018 r. skorzystało 264 dzieci, a w 2021 r. 317 dzieci. Widać zatem, że zmniejsza się liczba dzieci uczestniczących w zajęciach placówek wsparcia dziennego, a wzrasta liczba dzieci objętych specjalistycznym wsparciem.

Placówka Wsparcia Dziennego „Przystań”

Celem rozszerzenia oferty wsparcia rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych, Gmina Miasto Rzeszów – MOPS w Rzeszowie rozpoczęła w 2021 r. realizację projektu pn.: „Utworzenie placówki wsparcia dziennego „Przystań” w Rzeszowie”. Projekt o nr RPPK.08.09.00-18-0005/20, realizowany jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja Społeczna, Działanie 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach projektu powstała placówka wsparcia dziennego „Przystań”, która została uruchomiona w dniu 1.08.2021 r. jako nowa komórka organizacyjna Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie z siedzibą przy Placu Wolności 4. Celem jej funkcjonowania jest wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz kształtowanie właściwych postaw społecznych u dzieci poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami edukacyjnymi. W okresie trwania projektu tj. od 01.08.2021 r. do 31.07.2023 r. z oferty placówki skorzysta minimum 35 dzieci i młodzieży z Gminy Miasto Rzeszów, będących w wieku od 6 do 16 roku życia, pochodzących z rodzin objętych pomocą społeczną z powodu trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówka wsparcia dziennego prowadzona jest w formach:

- opiekuńczej – stacjonarnej;
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje:

1. Uruchomienie i prowadzenie placówki wsparcia dziennego „Przystań” w tym diagnoza sytuacji dzieci oraz realizacja zajęć opiekuńczo-wychowawczych i pracy podwórkowej.
2. Wsparcie dzieci w zakresie zdiagnozowanych dysfunkcji, trudności, deficytów obejmujące organizację grupowego wsparcia specjalistycznego.
3. Program podnoszenia kompetencji kluczowych, w tym:
 - o organizacja zajęć w programie podnoszenia kompetencji kluczowych,

-
- o realizacja warsztatów umiejętności uczenia się oraz kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych,
 - o realizacja teoretycznych warsztatów edukacyjnych z zakresu świadomości i ekspresji kulturalnej (warsztaty: kanon kultury, sztuka dziś, warsztaty artystyczne: teatralne, tańca współczesnego),
 - o wyjścia i wyjazdy kulturalno-edukacyjne.

W wyniku realizacji projektu nastąpi:

- o zwiększenie dostępności usług społecznych w zakresie wsparcia rodziny w formie nowo utworzonej placówki wsparcia dziennego,
- o poprawa dysfunkcji, trudności, deficytów u minimum 25 dzieci,
- o wzrost kompetencji kluczowych u minimum 22 dzieci.

W 2021 r. placówka wsparcia dziennego „Przystań” w ramach realizowanego projektu przeprowadziła następujące działania:

Rozwój kompetencji kluczowych z zakresu umiejętności uczenia się, który obejmował tematy:

- „Kształtowanie umiejętności posługiwania się mapą i atlasem z wykorzystaniem tablicy interaktywnej”, po 1 h dla każdej z grup (2 grupy).
- „Bezpieczeństwo w sieci”.
- „Wyjście do parku-kształtowanie umiejętności uczenia się. Odpowiednie dopasowanie zebranych liści do gatunku drzew/roślin”.
- „Metody i techniki skutecznego zapamiętywania”.
- „Zagadki logiczne na tablicy interaktywnej”.
- „Zajęcia komputerowe – wykonywanie kartek Bożonarodzeniowych”.
- „Procedury wzywania pomocy w razie wypadku” – każdy z tematów był realizowany po 1 h dla każdej z grup (2 grupy).

Rozwój kompetencji kluczowych z zakresu świadomości i ekspresji kulturalnej, który obejmował tematy:

- „Zajęcia plastyczne inspirowanie porami roku – jesień „1 h I grupa i 1 h II grupa.
- „Zajęcia z czytelnictwa w formie przedstawienia ulubionej pozycji literackiej” 1 h dla I grupy i 1 h dla II grupy.
- „Ćwiczenia w wyszukiwaniu ciekawych miejsc w Polsce i na świecie” 1 h dla I grupy i 1 h dla II grupy.
- „Europejski tydzień Regionów i Miast – prezentacji wybranych miast europejskich i ciekawych turystycznie miejsc”.
- „Zajęcia muzyczne inspirowane porami roku”.
- „Dzień Zaduszny – historia i zwyczaje”.
- „Światowe dni origami – wykonywanie origami wg inwencji twórczej uczestników”.
- „Omówienie wybranych bajek i baśni – ćwiczenia w budowaniu narracji”.
- „Co się wydarzyło 2000 lat temu – przybliżenie historii bożonarodzeniowej”.
- „Poznanie tradycji świątecznych w krajach Unii Europejskiej”.
- „Wykonywanie ozdób bożonarodzeniowych i kartek świątecznych” - każdy z tematów był realizowany po 1 h dla każdej z grup (2 grupy).

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo – techniczne, w ramach których zrealizowano zajęcia z robotyki: dla dwóch grup zostały przeprowadzone po 4 zajęcia (każde trwające 2 x 45 min.) z kształtowania kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych.

Ponadto w ramach działań projektowych został zorganizowany jeden wyjazd kulturalno – edukacyjny do Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej oraz jedno wyjście do Kina „Zorza”.

Realizacja codziennych zajęć opiekuńczo-wychowawczych i pracy podwórkowej: Realizowane były działania edukacyjne (w tym odrabianie lekcji oraz wyrównywanie braków szkolnych), organizujące czas wolny (gry i zabawy), wspierające rozwój zainteresowań i zdolności (plastyczne, taneczne, muzyczne), zajęcia sportowe i rekreacyjne.

Prowadzenie grupowego wsparcia specjalistycznego:
Zgodnie z harmonogramem w miesiącu grudniu 2021 r. zrealizowano grupowe wsparcie specjalistyczne prowadzone przez psychologa.

8. Analiza SWOT

W tej części przedstawiono analizę SWOT jednostek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie, które w największym zakresie realizują zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	Rejonowe Zespoły Pracowników Socjalnych	
Czynniki wewnętrzne	1. Wykwalifikowana kadra pracowników. 2. Dobre rozeznanie środowiska lokalnego – diagnoza rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. 3. Możliwość uzyskania wsparcia asystenta rodziny. 4. Udzielanie rodzinom wsparcia finansowego. 5. Możliwość współpracy z Zespołem Pracowników Socjalnych do Spraw Przemocy w Rodzinie, Zespołu ds. Asysty Rodzinnej, OPSiIK, Zespołem do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku. 6. Współpraca z instytucjami z terenu Miasta Rzeszowa działającymi na rzecz rodziny. 7. Stała współpraca z MKRPA - zwiększająca się liczba wniosków kierowana przez pracowników socjalnych o leczenie odwykowe (dobre rozeznanie środowiska z zakresu problemów alkoholowych). 8. Wykorzystanie kontraktu socjalnego jako narzędzia w pracy socjalnej (zwiększająca się liczba kontraktów socjalnych z Klientami ośrodka).	1. Rotacja kadry pracowniczej, braki kadrowe. 2. Duże obciążenie emocjonalne wynikające ze specyfiki miejsca pracy. 3. Brak wystarczających środków finansowych do modelowania np. atrakcyjnego spędzania czasu wolnego dla rodziny z dziećmi. 4. Nieatrakcyjne wynagrodzenie za wykonywaną pracę. 5. Brak systemu motywującego pracowników. 6. Niski prestiż zawodu pracownika socjalnego. 7. Nadmierna biurokracja kosztem czasu pracy bezpośrednio z rodziną. 8. Braki dotyczące podopiecznych odnoszące się do: a) Niewielkiego zaangażowania rodziców w proces wychowania dzieci. b) Występowanie uzależnień, ryzyko marginalizacji. c) Braku możliwości spędzania wolnego czasu w sposób atrakcyjny i ciekawy. d) Niewystarczającego poziom integracji społeczności lokalnej. e) Braku wiedzy i umiejętności w zakresie wychowania dziecka. f) Braku chęci do współpracy w celu poprawy sytuacji materialno-bytowej. 9. Mała aktywność rodzin do samoorganizacji „grup wsparcia” lub „grup samopomocowych”. 10. Duża rotacja kadrowa wśród pracowników nowozatrudnionych.

	11. Brak wolontariuszy. 12. Mały dostęp do systemowej bezpłatnej psychoterapii dla rodzin. 13. Brak kandydatów na rodziny wspierające.
Placówki wsparcia dziennego	
1. Możliwość zlecania realizacji zadań organizacjom pozarządowym. 2. Możliwość wyboru oferentów realizujących zadania publiczne na rzecz dziecka i rodziny.	1. Brak wystarczającego finansowania placówek wsparcia dziennego spowodowana ograniczeniem wysokości środków przeznaczonych na dotacje.
Zespół ds. Asysty Rodzinnej	
1. Współpraca interdyscyplinarna na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. 2. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji zatrudnionych asystentów rodziny poprzez udział w szkoleniach oraz superwizji. 3. Organizowanie warsztatów kompetencji rodzicielskich z cyklu „Rodzicem być” na tematy wynikające z bieżących potrzeb w rodzinach.	1. Brak rodzin wspierających. 2. Niski poziom motywacji rodzin do wprowadzania zmiany. 3. Małe zainteresowanie rodziców udziałem w organizowanych warsztatach z cyklu „Rodzicem być”. 4. Niski poziom aktywności podopiecznych w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych. 5. Transgeneracyjny przekaz negatywnych wzorców zachowań – postaw rodzicielskich. 6. Niezadowalający poziom wynagradzania asystentów rodziny.
Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej	
1. Profesjonalne przygotowanie merytoryczne pracowników. 2. Podnoszenie kompetencji kadry. 3. Efektywna współpraca pomiędzy członkami zespołu. 4. Infrastruktura umożliwiająca wykonywanie powierzonych zadań. 5. Inicjatywa i zaangażowanie w wykonywaniu zadań zleconych oraz w inicjowaniu nowych sposobów realizacji założonych celów. 6. Korzystanie z superwizji zespołu. 7. Korzystanie z superwizji koleżeńskej. 8. Otwartość na współpracę z innymi działami oraz instytucjami.	1. Niewystarczającej infrastruktury zapewniającej komfortowe warunki pracy. 2. Rotacja kadry pracowniczej. 3. Organizacja czasowa pracy utrudniająca wymianę informacji zwrotnych pomiędzy pracownikami z innych działów. 4. Duże obciążenie emocjonalnego wynikające ze specyfiki miejsca pracy.
Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku	
1. Funkcjonowanie na terenie Rzeszowa rodzin zastępczych zawodowych, pogotowi rodzinnych. 2. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych. 3. Zapewnianie specjalistycznego wsparcia dla rodziców zastępczych w postaci wsparcia koordynatora, psychologa (OPSiK), pedagoga, radcy prawnego, grupy wymiany doświadczeń, rodzin pomocowych. 4. Podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku poprzez udział w szkoleniach. 5. Opracowany i realizowany przez pracowników MOPS program szkolenia kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej „Podziel się domem”, zatwierdzony przez Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. 6. Organizowanie imprez okolicznościowych (np. Mikołajki, integrujących rodziny zastępcze. 7. Promowanie pieczy zastępczej (fanpage na portalu społecznościowym Facebook, Katolickiego Radio VIA. 8. Zapewnienie środków finansowych w budżecie Miasta	1. Ograniczona ilość miejsc dla dzieci w funkcjonujących rodzinach zastępczych. 2. Spadek motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w chwili narastania problemów opiekuńczo – wychowawczych. 3. Umieszczanie dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych z uwagi na brak miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej. 4. Niechęć rodziców biologicznych do spójnej i systematycznej pracy z placówką na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy oraz jego powrotem do rodziny.

	Rzeszowa na realizację zadań fakultatywnych (np. środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego i remont, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, dofinansowanie do wypoczynku dziecka). 9. Funkcjonowanie na terenie miasta 5 instytucjonalnych placówek opiekuńczo - wychowawczych spełniających standardy opieki i wychowania. 10. Systematyczna współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie. 11. Funkcjonowanie w strukturach MOPS mieszkań chronionych dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych. 12. Doświadczenie w realizacji projektów na rzecz rodzin z dziećmi.	
	Zespół Pracowników Socjalnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
	1. Wysoki poziom wiedzy i kompetencji pracowników socjalnych. 2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry. 3. Wypracowane standardy pracy z rodziną dotkniętą przemocą. 4. Efektywna współpraca pomiędzy członkami Zespołu. 5. Infrastruktura umożliwiająca wykonywanie powierzonych zadań. 6. Gotowość do współpracy z instytucjami działającymi na rzecz wspierania rodziny.	1. Niskie wynagrodzenie za wykonywaną pracę. 2. Niski prestiż zawodu pracownika socjalnego. 3. Brak systemu motywującego pracowników. 4. Duże obciążenie emocjonalne wynikające ze specyfiki miejsca pracy. 5. Nadmierna biurokracja kosztem czasu pracy bezpośrednio z rodziną.
	Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych; Dział Świadczeń Opiekuńczych; Dział Dodatków Mieszkaniowych	
	1. Wysoki poziom wiedzy pracowników w zakresie stosowania przepisów prawa przy realizacji powierzonych zadań. 2. Pracownicy cechują się wysokim poziomem norm etycznych i kultury osobistej. 3. Promowanie rozwoju osobistego pracowników i organizacja regularnych szkoleń podnoszących kompetencje pracowników. 4. Chęć aktywnego podnoszenia przez pracowników kompetencji i aktualizacja wiedzy związanej z wykonywanymi zadaniami. 5. Realizacja programów rządowych kierowanych do rodzin z dziećmi.	1. Stereotypowy wizerunek MOPS i świadczeń realizowanych w pionie świadczeń socjalnych. 2. Występujące braki w zatrudnieniu spowodowane absencją chorobową i macierzyńską.
	SZANSE	ZAGROŻENIA
	Rejonowe Zespoły Pracowników Socjalnych	
Czynniki zewnętrzne	1. Pozyskanie wolontariuszy do współpracy na rzecz rodzin współpracujących z asystentem rodziny. 2. Gotowość do podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych. 3. Zwiększenie świadomości rodziców w kwestii możliwości uzyskania pomocy. 4. Rozwój systemu i tworzenie nowych form wsparcia rodziny. 5. Współpraca z instytucjami z terenu miasta działającymi na rzecz wspierania rodzin, dzieci. 6. Możliwość korzystania z warsztatów, treningów organizowanych przez MOPS dla rodzin z trudnościami.	1. Wypalenie zawodowe pracowników służb socjalnych, spowodowane obciążeniem psychicznym z uwagi na wykonywany zawód. 2. Opór przed wprowadzaniem zmiany w rodzinach. 3. Niski poziom świadomości potrzeb rozwojowych dziecka u rodziców. 4. Złożoność i zawartość przepisów, a przez to ich niezrozumienie dla potencjalnych świadczeniobiorców. 5. Marnotrawienie przyznanych świadczeń. 6. Wzrost liczby dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania i emocji. 7. Wzrost liczby rodzin, które nieprawidłowo realizują

7. Stała współpraca ze specjalistami różnych instytucji na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz występowania sytuacji kryzysowych w rodzinach. 8. Zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych. 9. Nawiązanie współpracy z zewnętrznymi jednostkami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 10. Tworzenie partnerstw działających na rzecz rodziny. 11. Współpraca pomocy społecznej z mediami celem propagowania informacji prorodzinnych i prospołecznych. 12. Wzrost świadomości dotyczących korzyści z podjęcia przez rodziny współpracy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych - udzielenie rodzinom poradnictwa i wsparcia. 13. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny 14. Możliwość poprawy sytuacji finansowej poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego. 15. Prospołeczna polityka państwa.	funkcje opiekuńczo-wychowawcze. 8. Zmiany zachodzące wewnątrz struktury rodziny, osłabienie/zanik więzi, tradycji rodzinnych. 9. Brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych. 10. Niechęć rodzin do współpracy z pracownikiem socjalnym. 11. Brak pozytywnych wzorców ze strony rodziny, brak wsparcia z jej strony. 12. Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne. 13. Problem z uzależnieniem od alkoholu lub substancji psychoaktywnych rodziców, czy członków rodzin.
Placówki wsparcia dziennego	
1. Nabywanie wiedzy, doświadczenia przez organizacje poprzez wieloletnie prowadzenie placówek wsparcia dziennego, profesjonalizacja placówek. 2. Konkurencja wśród organizacji pozarządowych. 3. Działalność placówek wsparcia dziennego w różnych częściach miasta, co umożliwi objęcie pomocą wszystkich zainteresowanych. 4. Zwiększenie środków przeznaczonych na finansowanie działalności placówek, co może mieć wpływ na ilość powstających placówek i jakość ich funkcjonowania. 5. Pozyskiwanie przez podmioty realizujące zadania środków finansowych z innych źródeł, co spowoduje poszerzenie i rozwinięcie działalności.	1. Brak mocnej stabilizacji placówek prowadzonych przez organizacje pozarządowe (problemy z bazą lokalową, ograniczoność środków finansowych, niepewność finansowania w dłuższej perspektywie, itp.). 2. Wzrost liczby rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze, spowodowane między innymi: trudną sytuacją ekonomiczną, bezrobociem, różnego rodzaju uzależnieniami, itp. 3. Negatywny wpływ pandemii koronawirusa SARS-COV-2, izolacji społecznej, nauki zdalnej na funkcjonowanie dzieci i ich rodzin.
Zespół ds. Asysty Rodzinnej	
1. Wzrost zaangażowania rodziców biologicznych w podnoszenie swoich umiejętności rodzicielskich. 2. Rozwój wolontariatu. 3. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi rodzinę.	1. Fluktuacja kadry w zawodzie asystenta rodziny. 2. Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. 3. Uzależnienie rodzin od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. 4. Niski poziom zainteresowania rodziców problemami dziecka i aktywnymi formami spędzania czasu wolnego z dzieckiem. 5. Występowanie zjawiska przerzucania odpowiedzialności za rozwój i wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje. 6. Konsekwencje – skutki – zagrożenia wynikające z izolacji i długotrwałej nauki zdalnej wśród dzieci i młodzieży. 7. Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych przez rodziców, długotrwały proces wprowadzania zmian w rodzinie – zdolności do prawidłowego funkcjonowania.
Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej	
1. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań dodatkowych i poprawę infrastruktury. 2. Udział w formach doskonalenia zawodowego	1. Ryzyko zachowań agresywnych lub utrudniających pracę ze strony klientów. 2. Rosnąca ilość świadczonych usług przy braku

finansowanych przez pracodawcę. 3. Współpraca innych instytucji w realizacji powierzonych zadań.	rozwaju infrastruktury. 3. Presja związana z ujawnianiem informacji objętych tajemnicą zawodową instytucjom zewnętrznym (pracownicy socjalni, policja, sąd, itp.).
Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku	
1. Systematyczne promowanie rodzicielstwa zastępczego (fanpage, spoty informacyjne, ulotki). 2. Podnoszenie prestiżu oraz zmiana stereotypów dotyczących rodziny zastępczej (ukazywanie pozytywnych aspektów funkcjonowania rodzin zastępczych przez np. relacje z wydarzeń organizowanych dla rodzin zastępczych w środowisku lokalnym). 3. Zwrócenie uwagi na potrzeby pracowników oraz podnoszenie ich kwalifikacji. 4. Realizowanie projektów, programów dedykowanych rodzinom zastępczym itp. 5. Pozyskiwanie do współpracy organizacji pozarządowych oraz lokalnie działających grup mieszkańców, możliwość pozyskiwania środków finansowych z nowych źródeł (sponsorów). 6. Szeroka oferta pomocowa dla rodzin zastępczych (udział w projektach, programach, organizowanie szkoleń, grupy wymiany doświadczeń, podnoszenie kompetencji itp.). 7. Współpraca ze stowarzyszeniami i fundacjami prowadzonymi działania na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. 8. Prowadzenie przez placówki kampanii na rzecz poszukiwania rodzin wspierających proces usamodzielnienia wychowanków placówek.	1. Niewystarczająca ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 2. Długi czas oczekiwania na wizyty w poradniach specjalistycznych. 3. Pandemia COVID – 19 i wynikające z niej obostrzenia wpływające na funkcjonowanie rodziny zastępczej (zaprzymanie terapii, kontakt dziecka z rodziną biologiczną, ograniczona współpraca z MOPS, nauka zdalna, izolacja). 4. Długotrwały proces uregulowania sytuacji prawnej dziecka (przedłużające się postępowania o pozbawienie władzy rodzicielskiej, wyznaczenie opiekuna prawnego itp.). 5. Długi okres oczekiwania na przyznanie mieszkania socjalnego. 6. Utrata przyznanego mieszkania socjalnego bądź skreślenie z listy oczekujących z powodu przekroczenia progu dochodowego przez wychowanka pieczy zastępczej.
Zespół Pracowników Socjalnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
1. Rozwinięta sieć wsparcia instytucji działających na rzecz rodziny. 2. Możliwość podnoszenia kompetencji zawodowych, udział w szkoleniach, konferencjach, wykładach. 3. Współpraca innych instytucji w realizacji powierzonych zadań. 4. Obowiązujące przepisy prawne.	1. Wypalenie zawodowe spowodowane obciążeniem psychicznym z uwagi na wykonywany zawód. 2. Niewystarczający system ochrony pracowników w sytuacji zagrożenia i niebezpieczeństwa. 3. Ryzyko utraty zdrowia w związku z pracą z „trudnym klientem”. 4. Negatywny wpływ pracy zawodowej na życie prywatne. 5. Rosnąca ilość wykonywanych zadań. 6. Narażenie zdrowia w związku z pracą w terenie.
Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych; Dział Świadczeń Opiekuńczych; Dział Dodatków Mieszkaniowych	
1. Potencjał demograficzny – wzrost liczby świadczeniobiorców m.in. poprzez wzrost liczby urodzeń, napływ ludności i poszerzanie granic miasta. 2. Rozwój systemu i tworzenie nowych form wsparcia rodziny. 3. Współpraca z instytucjami z terenu miasta działającymi na rzecz wspierania rodzin, dzieci.	1. Marnotrawienie przyznaných świadczeń. 2. Rotacja pracowników spowodowana absencją chorobową i macierzyńską. 3. Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia pozwalającego na korzystanie ze świadczeń socjalnych przez osoby posiadające w rzeczywistości wysokie dochody. 4. Zjawisko fikcyjnych konkubinatów, tworzonych dla celów uzyskania świadczeń na dzieci.

9. Odbiorcy Programu

Odbiorcami programu są:

- 1) Mieszkańcy miasta Rzeszowa;
- 2) Rodziny z terenu miasta Rzeszowa;
- 3) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 4) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki;
- 5) Realizatorzy i partnerzy programu;
- 6) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin

10. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024

W oparciu o sprawozdanie z realizacji poprzedniego gminnego programu wspierania rodziny, przeprowadzoną diagnozę oraz zebrane opinie i sugestie ze strony realizatorów, zakłada się zadania, na których należy się skupić realizując Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024:

- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego adresowanego do rodzin z dziećmi, zwłaszcza rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych.
- Zapobieganie szeroko rozumianym skutkom emocjonalno-społecznym powstałym w wyniku pandemii Covid-19 wśród rodzin z dziećmi z terenu Miasta Rzeszowa.
- Wskazanie potrzeby terapii, w tym terapii dzieci, rodzinom zmagającym się z problemami psychologiczno-emocjonalnymi, lękowymi, przemocy i uzależnień.
- Zwiększenie dostępności psychoterapii dla dzieci i młodzieży nie tylko z rodzin dysfunkcyjnych, lecz również z rodzin o prawidłowych postawach wychowawczych, w których dzieci także chorują na depresję, mają myśli samobójcze, są zagrożone uzależnieniami od substancji lub czynności, bądź mają problem z akceptacją przez grupę rówieśniczą.
- Zaangażowanie rodzin z dziećmi w aktywne spędzanie wolnego czasu i aktywizację społeczną.
- Budowanie oparcia społecznego dla rodzin z dziećmi i promowanie idei wolontariatu dla rodzin.
- Rozszerzenie działań monitorujących sytuację rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Upowszechnianie założeń ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
- Zachęcanie organizacji pozarządowych i podmiotów zewnętrznych do realizowania zadań w postaci prowadzenia placówki wsparcia dziennego.
- Promowanie rodziny wspierającej jako oparcia dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Podejmowanie działań w celu pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

-
- Nabycie przez rodziny z dziećmi z terenu miasta Rzeszowa wiedzy na temat ofertowanego wsparcia ze strony jednostek samorządu terytorialnego świadczących zadania na rzecz rodzin z dziećmi.
 - Prowadzenie kampanii i akcji edukacyjno-profilaktycznych wśród rzeszowskich rodzin.
 - Prowadzenie działań zaradczych w tematyce zagrożenia epidemiologicznego z uwagi na wciąż trwającą pandemię Covid-19.

Trwający obecnie konflikt zbrojny w Ukrainie, nałożył na Gminę Miasto Rzeszów kolejne zadania związane z zabezpieczeniem pomocy uchodźcom, wśród których przeważającą grupę stanowią kobiety z dziećmi. Realizacja założeń programu winna zatem zakładać realizację działań z uwzględnieniem ukraińskich rodzin. Wszyscy realizatorzy programu powinni dołożyć wszelkich starań, aby zabezpieczyć potrzeby rodzin i dzieci z Ukrainy, by zapewnić im poczucie bezpieczeństwa i wsparcia ze strony Miasta Rzeszowa i jego mieszkańców.

W oparciu o wyartykułowane wyżej zadania sprecyzowano cel główny i cele szczegółowe nowego programu.

Celem głównym Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 jest: Rozwój systemu wsparcia rodzin z terenu Gminy Miasta Rzeszowa skoncentrowanego na realizacji działań profilaktycznych oraz skutecznej interwencji w okresie od 2022 r. do 2024 r.

Cele szczegółowe to:

1. Wsparcie materialne i rzeczowe rodzin poprzez udzielenie im pomocy finansowej, usługowej i realizację programów samorządowych i rządowych.
2. Wsparcie rodzin poprzez udzielenie pomocy z systemu świadczeń socjalnych.
3. Wzmocnienie lub odzyskanie zdolności rodzin do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez świadczenie na ich rzecz pracy socjalnej.
4. Nabycie przez rodziny zdolności do pełnienia ról rodzicielskich poprzez wsparcie pracownika socjalnego i asystenta rodziny.
5. Udzielenie pomocy kobietom i rodzinom przeżywającym kryzys lub trudności, w tym opiekuńczo-wychowawcze zgodnie z ustawą o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w latach 2022-2024.
6. Ochrona dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej poprzez prowadzenie współpracy z rodzicem biologicznym i współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych.
7. Zbudowanie sieci wsparcia dla rodzin z terenu Miasta Rzeszowa, w tym rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w latach 2022-2024.
8. Zapewnienie rodzinom z terenu gminy Miasta Rzeszowa dostępu do specjalistycznych usług i specjalistycznego poradnictwa.
9. Podniesienie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny, pracowników socjalnych i specjalistów współpracujących z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze.
10. Rozwój systemu opieki nad dziećmi poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

-
11. Stworzenie warunków do działania rodzin wspierających poprzez promowanie, upowszechnianie tej formy wsparcia wśród mieszkańców Miasta Rzeszowa.
 12. Kreowanie i upowszechnianie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa poprzez udzielone rodzinom wsparcie ze strony Gminy Miasta Rzeszowa.
 13. Profilaktyka występowania sytuacji kryzysowych i zagrożeń z powodu trudności opiekuńczo-wychowawczych, przemocy oraz uzależnień wśród mieszkańców Gminy Miasta Rzeszów.

Powyższe cele zostały opracowane w oparciu o zdiagnozowane problemy rodzin z terenu Miasta Rzeszowa, zwłaszcza rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, zadania gminy zmierzające do wspierania rodzin, zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także obszary działania (ochrona, interwencja, profilaktyka i wsparcie).

Tabela 19 Cele, działania i wskaźniki Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024

Lp.	Działanie	Termin realizacji	Przewidywane efekty	Wskaźniki	Realizatorzy/partnerzy
CEL GŁÓWNY: ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA RODZIN Z TERENU GMINY MIASTA RZESZOWA SKONCENTROWANEGO NA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH ORAZ SKUTECZNEJ INTERWENCJI W OKRESIE OD 2022 DO 2024 R.					
Cel szczegółowy nr 1: Wsparcie materialne i rzeczowe rodzin poprzez udzielenie im pomocy finansowej, usługowej i realizację programów samorządowych i rządowych.					
1.	Objęcie rodzin dożywianiem w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa lub innych programów samorządowych lub rządowych obejmujących pomoc żywnościową.	Lata 2022-2024	Poprawa sytuacji materialnej rzeszowskich rodzin poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 1 w okresie trwania gminnego programu.	Liczba rodzin korzystających z pomocy w ramach programów obejmujących pomoc żywnościową.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe
2.	Objęcie rodzin pomocą w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” lub innego aktualnie obowiązującego samorządowego lub rządowego programu wsparcia rodzin w zakresie dożywiania.			Liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” lub innego samorządowego lub rządowego programu wsparcia rodzin w zakresie dożywiania.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin, którym przyznano pomoc finansową w formie zasiłku celowego na zakup posiłku w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” innego aktualnie obowiązującego samorządowego lub rządowego programu wsparcia rodzin w zakresie dożywiania.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie pieniężne.	MOPS w Rzeszowie
3.	Przyznanie pomocy finansowej w ramach świadczeń z pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.			Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie pieniężne.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wydanych skierowań na posiłki w kuchni Rzeszowskiego Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta przez pracowników socjalnych.	Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta MOPS w Rzeszowie
5.	Przyznanie pomocy usługowej w ramach świadczeń z pomocy społecznej rodzinom z terenu Gminy Miasta Rzeszowa.			Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie niepieniężne.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie niepieniężne.	MOPS w Rzeszowie
6.	Objęcie młodych rodziców z terenu Gminy Miasta Rzeszowa wsparciem finansowym w postaci jednorazowej pomocy z tytułu urodzenia dziecka (zgodnie z Uchwałą Nr LIV/47/2006 Rady Miasta Rzeszowa).			Liczba rodzin, którym przyznano decyzją pomoc w formie jednorazowej pomocy z tytułu urodzenia dziecka.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba dzieci, na które przyznano decyzją pomoc w formie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.	
7.	Zorganizowanie akcji mającej na celu zebranie np. żywności, artykułów szkolnych, zabawek, itp., które można przekazać rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej.			Liczba zorganizowanych akcji.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Lokalne media Partnerzy zewnętrzni
				Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w ramach akcji.	
8.	Przyznanie pomocy rzeczowej dzieciom z rzeszowskich rodzin, np. w postaci paczek Mikołajowych lub innych.				Liczba dzieci, które otrzymają pomoc rzeczową.

					Organizacje pozarządowe Partnerzy zewnętrzni
9.	Objęcie pomocą finansową uczniów z terenu Gminy Miasta Rzeszowa.			Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano stypendium szkolne. Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano zasiłek szkolny. Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano pomoc w formie rządowego programu „Wyprawka szkolna” lub innego aktualnie obowiązującego programu dofinansowania do zakupu podręczników i materiałów szkolnych.	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa
Cel szczegółowy nr 2: Wsparcie rodzin poprzez udzielenie pomocy z sytemu świadczeń socjalnych.					
10.	Przyznanie rzeszowskim rodzinom wsparcia w postaci świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami.	Lata 2022-2024	Poprawa sytuacji materialnej rzeszowskich rodzin poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 2 w okresie trwania gminnego programu.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami.	MOPS w Rzeszowie
11.	Przyznanie rzeszowskim rodzinom wsparcia w postaci świadczeń z funduszu alimentacyjnego.			Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego.	
12.	Przyznanie rzeszowskim rodzinom wsparcia w postaci dodatku mieszkaniowego.			Liczba rodzin, którym przyznano dodatek mieszkaniowy.	
13.	Przyznanie rzeszowskim rodzinom wsparcia w formie zryczałtowanego dodatku energetycznego.			Liczba rodzin, którym przyznano zryczałtowany dodatek energetyczny.	
14.	Objęcie rodzin z terenu Gminy Miasta Rzeszowa pomocą rządową w postaci dodatku osłonowego.			Liczba rodzin, które otrzymały pomoc w postaci dodatku osłonowego.	
15.	Objęcie rodzin z terenu Gminy Miasta Rzeszowa wsparciem w postaci Bonu Żłobkowego.			Liczba rodzin, które otrzymały wsparcie w ramach Bonu Żłobkowego.	
Cel szczegółowy nr 3: Wzmocnienie lub odzyskanie zdolności rodzin do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez świadczenie na ich rzecz pracy socjalnej.					
16.	Objęcie rzeszowskich rodzin wsparciem pracownika socjalnego poprzez realizację pracy socjalnej.	Lata 2022-2024	Przewycięzenie trudności i rozwiązywanie problemów rodzin poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 3 w okresie trwania gminnego programu.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i instytucjonalnej pomocy dziecku.	
				Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników usług opiekuńczych.	
				Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników OPSiIK.	
				Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników Zespołu pracowników socjalnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	

Cel szczegółowy nr 4: Nabycie przez rodziny zdolności do pełnienia ról rodzicielskich poprzez wsparcie pracownika socjalnego i asystenta rodziny.					
17.	Prowadzenie interwencji i działań profilaktycznych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.	Lata 2022-2024	Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 4 w okresie trwania gminnego programu. Nabycie przez rodziny umiejętności niezbędnych do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 4 w okresie trwania programu.	Liczba przeprowadzonych interwencji przez pracownika socjalnego.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba przeprowadzonych interwencji przez asystenta rodziny.	
18.	Organizowanie zespołów multiprofesjonalnych w celu zasadności przyznania rodzinie asystenta rodziny.			Liczba posiedzeń zespołu multiprofesjonalnego w celu zasadności przyznania rodzinie asystenta rodziny.	MOPS w Rzeszowie
19.	Przyznanie asystenta rodziny na podstawie postanowienia sądu.			Liczba postanowień sądu w sprawie przyznania asystenta rodziny.	Sąd Rejonowy w Rzeszowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich MOPS w Rzeszowie
20.	Opracowanie planu pracy z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, zamieszkałą z dziećmi w towarzystwie asystenta rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym.			Liczba opracowanych planów pracy z rodziną z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, zamieszkałą z dziećmi.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, zamieszkałych z dziećmi.	
21.	Opracowanie planu pracy z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, z dzieckiem umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej, w towarzystwie asystenta rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym.			Liczba opracowanych planów pracy z rodzinami z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, których dziecko przebywa w rodzinnej pieczy zastępczej.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, których dziecko przebywa w rodzinnej pieczy zastępczej.	
22.	Opracowanie planu pracy z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, z dzieckiem umieszczonym w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w towarzystwie asystenta rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym.			Liczba opracowanych planów pracy z rodzinami z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, których dziecko przebywa w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, których dziecko przebywa w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.	
23.	Opracowanie okresowych ocen sytuacji rodziny objętej wsparciem asystenta rodziny.			Liczba okresowych ocen sytuacji rodziny objętej wsparciem asystenta rodziny.	MOPS w Rzeszowie
24.	Monitorowanie sytuacji dziecka i rodziny po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny.			Liczba rodzin pozostających w monitoringu po zakończeniu pracy z asystentem rodziny.	MOPS w Rzeszowie
25.	Opracowanie kart rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi przez pracownika socjalnego.			Liczba opracowanych kart rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, które nie wyraziły zgody na pomoc asystenta rodziny.	
26.	Prowadzenie działań profilaktycznych w rodzinie z dzieckiem, zagrożonej			Liczba rodzin objętych działaniami profilaktycznymi przez pracownika socjalnego.	MOPS w Rzeszowie

	kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, która nie wyraziła zgody na asystenta rodziny.			Liczba dzieci, w rodzinach objętych działaniami profilaktycznymi.	MOPS w Rzeszowie
27.	Zorganizowanie spotkań multiprofesjonalnych z podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dzieci i rodziny.			Liczba posiedzeń zespołu multiprofesjonalnego ds. kompleksowej pomocy rodzinie.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba spotkań Grupy Wymiany Doświadczeń.	
28.	Organizowanie działań aktywizujących rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze w działania na rzecz innych osób lub społeczności lokalnej.			Liczba zorganizowanych działań aktywizujących rodziny.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba rodzin biorących udział w działaniach aktywizujących.	
29.	Organizowanie spotkań członków rodziny w zakresie działań naprawczych i integracyjnych.			Liczba przeprowadzonych Narad Grupy Rodzinnej.	MOPS w Rzeszowie
30.	Przeprowadzenie warsztatów kompetencji rodzicielskich z cyklu pt. „Rodzicem być”.			Liczba rodziców uczestniczących w warsztatach z cyklu pt. „Rodzicem być”.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wystawionych zaświadczeń ukończenia warsztatu z cyklu pt. „Rodzicem być”.	
31.	Zorganizowanie dla rodzin spotkań dotyczących profilaktyki zdrowotnej, żywienia, itd.			Liczba zorganizowanych spotkań.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
				Liczba rodzin uczestniczących w spotkaniach.	
32.	Przeprowadzenie spotkań dla rodzin ze specjalistami w zakresie wzmocnienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych (np. psychologami, pedagogami, mediatorami i in.)			Liczba przeprowadzonych spotkań.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
				Liczba rodzin uczestniczących w spotkaniach.	
33.	Zorganizowanie kampanii lub akcji informacyjnej w zakresie promocji asystentury rodzinnej wśród rodzin i mieszkańców miasta Rzeszowa.			Liczba zorganizowanych kampanii/akcji.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
34.	Promowanie działań asystentury rodzinnej poprzez strony internetowe i media społecznościowe.			Liczba umieszczonych postów/informacji dotyczących asystentury rodzinnej.	MOPS w Rzeszowie Media lokalne
				Liczba wyświetleń strony internetowej.	

35.	Realizacja projektów socjalnych na rzecz rodzin z dziećmi, w tym rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.			Liczba projektów socjalnych.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
				Liczba rodzin biorących udział w projektach socjalnych.	
36.	Realizacja projektów/programów z zakresu wsparcia rodziny.			Liczba przeprowadzonych programów/projektów.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
				Liczba rodziców biorących udział w programach/projektach.	
				Liczba dzieci biorących udział w programach/projektach.	
Cel szczegółowy nr 5: Udzielenie pomocy kobietom i rodzinom przeżywającym kryzys lub trudności, w tym opiekuńczo-wychowawcze zgodnie z ustawą o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w latach 2022-2024.					
37.	Przyznanie asystenta rodziny osobie lub rodzinie w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.	Lata 2022-2024	Prawidłowe funkcjonowanie kobiet w ciąży i rodzin objętych wsparciem zgodnie z założeniami ustawy „Za życiem” poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 5 w okresie trwania programu.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wystawionych przez rodziców pełnomocnictw do występowania w imieniu rodziny objętej wsparciem.	
				Liczba rodzin, z którymi opracowano indywidualny katalog potrzeb i ofert wsparcia.	
38.	Przyznanie rodzinom jednorazowego świadczenia na podstawie ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.			Liczba rodzin, którym przyznano jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.	MOPS w Rzeszowie
39.	Umieszczanie informacji o formach wsparcia w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” na stronie internetowej MOPS w Rzeszowie i mediach społecznościowych.			Liczba umieszczonych informacji, postów na stronie internetowej i w mediach społecznościowych.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wyświetleń strony internetowej.	
40.	Umieszczanie informacji o oferowanej pomocy w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” na tablicach ogłoszeń.			Liczba umieszczonych ogłoszeń.	MOPS w Rzeszowie
41.	Zorganizowanie akcji promującej zapisy ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” wśród mieszkańców miasta Rzeszowa.			Liczba zorganizowanych akcji promujących zapisy ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Media lokalne Partnerzy zewnętrzni
Cel szczegółowy nr 6: Ochrona dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej poprzez prowadzenie współpracy z rodzicem biologicznym i współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych.					
42.	Organizowanie posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.	Lata 2022-2024	Zrealizowanie planów pracy z rodzicem biologicznym.	Liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.	MOPS w Rzeszowie Przedstawiciele placówek oświatowych.

43.	Organizowanie posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.		Poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wzmocnienie więzi rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej i przywrócenie zdolności do pełnienia ról rodzicielskich. Opuszczenie placówek przez dzieci przebywających w pieczy zastępczej i powrót do rodzin biologicznych. Kompleksowe wsparcie rodziny pozostającej w kryzysie poprzez realizację działań interdyscyplinarnych poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 6 w okresie trwania programu.	Liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.	MOPS w Rzeszowie Placówka opiekuńczo-wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza Placówka opiekuńczo-wychowawcza im. Marii Hanasiewicz Dom dla Dzieci „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław”
44.	Objęcie wsparciem rodzin biologicznych, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej.			Liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z pracownikiem socjalnym. Liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z asystentem rodziny. Liczba rodzin biologicznych, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej. Liczba planów pracy podpisanych z rodzicami biologicznymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Liczba podpisanych kontraktów socjalnych z rodzicem biologicznym. Liczba dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej do rodziny biologicznej. Liczba dzieci, które powróciły z placówki opiekuńczo-wychowawczej do rodziny biologicznej.	MOPS w Rzeszowie
45.	Opracowanie planów pracy z rodzicem biologicznym.			Liczba opracowanych planów pracy z rodzicem biologicznym przez pracownika socjalnego. Liczba opracowanych planów pracy z rodzicem biologicznym przez asystenta rodziny.	MOPS w Rzeszowie
46.	Umieszczenie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.			Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	MOPS w Rzeszowie
47.	Umieszczenie dziecka w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.			Liczba dzieci umieszczonych w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.	MOPS w Rzeszowie
48.	Realizacja działań mających na celu promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej jako najlepszej formy opieki nad dzieckiem pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców biologicznych.			Zgodnie z wskaźnikami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej.	MOPS w Rzeszowie
Cel szczegółowy nr 7: Zbudowanie sieci wsparcia dla rodzin z terenu Miasta Rzeszowa, w tym rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w latach 2022-2024.					
49.	Podpisanie umów na realizację zadań zleconych w obszarze pomocy społecznej	Lata 2022-2024	Utworzenie sieci wsparcia rodzin,	Liczba podmiotów realizujących zadanie. Liczba zawartych umów na realizację zadania.	MOPS w Rzeszowie Caritas Diecezji

	na rzecz dziecka i rodziny zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.		w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 7 w trakcie trwania programu.	Liczba rodzin objętych wsparciem w ramach realizowanych zadań.	Rzeszowskiej Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „WZRASTANIE Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka” Organizacje pozarządowe Partnerzy zewnątrzni
50.	Umieszczenie ogłoszenia o naborze wolontariuszy działających na rzecz rodzin z dziećmi.			Liczba informacji umieszczonych na stronie internetowej i mediach społecznościowych.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wyświetleń strony internetowej.	
51.	Podpisanie porozumień o wolontariacie na rzecz rodzin z dziećmi.			Liczba podpisanych porozumień o wolontariacie.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba wolontariuszy.	
				Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia wolontariuszy.	
Cel szczegółowy nr 8: Zapewnienie rodzinom z terenu gminy Miasta Rzeszowa dostępu do specjalistycznych usług i specjalistycznego poradnictwa.					
52.	Objęcie rzeszowskich rodzin poradnictwem specjalistycznym w ramach Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.	Lata 2022-2024	Nabycie przez rodziny z terenu Miasta Rzeszowa niezbędnej wiedzy specjalistycznej. Poprawa kondycji psychicznej rzeszowskich rodzin. Zwiększenie umiejętności wychowawczych rodzin z terenu Gminy Miasta Rzeszowa poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 8 w okresie trwania programu.	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia psychologicznego	MOPS w Rzeszowie
				Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa prawnego.	
53.	Objęcie rzeszowskich rodzin specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.			Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych.	MOPS w Rzeszowie
54.	Objęcie mieszkańców Miasta Rzeszowa bezpłatną pomocą prawną i poradnictwem specjalistycznym zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.			Liczba punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego organizowanej przez Gminę Miasto Rzeszów	Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa
				Liczba osób, które skorzystały z pomocy prawnej.	
				Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa obywatelskiego.	
55.	Objęcie rodzin dzieci umieszczonych w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej specjalistycznym poradnictwem i konsultacjami.			Liczba rodziców/opiekunów prawnych dzieci umieszczonych w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z poradnictwa specjalistycznego.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz Dom dla Dzieci: „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław”
				Liczba wychowanków zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej, którzy skorzystali ze specjalistycznego poradnictwa.	

56.	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa dla uczniów, rodziców/opiekunów oraz pracowników oświaty i innych specjalistów działających na rzecz rodziny.			Liczba osób do 25 roku życia, korzystających z placówek edukacyjnych na terenie Miasta Rzeszowa, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego. Liczba dzieci objętych wsparciem psychologiczno-pedagogicznym. Liczba dyżurów i punktów konsultacyjnych prowadzonych przez pracowników Poradni na terenie rzeszowskich przedszkoli i szkół. Liczba osób, które skorzystały z prowadzonych dyżurów, punktów konsultacyjnych przez pracowników Poradni na terenie rzeszowskich przedszkoli i szkół. Liczba osób uczestniczących w psychoterapii indywidualnej oraz terapii rodzin. Liczba dzieci korzystających z terapii pedagogicznej.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Rzeszowie
57.	Objęcie mieszkańców Miasta Rzeszowa poradnictwem specjalistycznym w zakresie uzależnień.			Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym w zakresie uzależnień.	SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień
58.	Zawieranie porozumień z podmiotami realizującymi poradnictwo specjalistyczne.			Liczba podpisanych porozumień o współpracy w zakresie poradnictwa specjalistycznego.	MOPS w Rzeszowie Organizacje pozarządowe Partnerzy zewnętrzni
59.	Objęcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze działaniami edukacyjnymi świadczonymi przez asystenta rodziny.			Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych działaniami edukacyjnymi świadczonymi przez asystenta rodziny.	MOPS w Rzeszowie
60.	Objęcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze działaniami edukacyjnymi świadczonymi przez pracownika socjalnego.			Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych działaniami edukacyjnymi świadczonymi przez pracownika socjalnego.	MOPS w Rzeszowie
61.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.			Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.	MOPS w Rzeszowie
62.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego w ramach placówek wsparcia dziennego.			Liczba dzieci i młodzieży objętych poradnictwem specjalistycznym w ramach placówek wsparcia dziennego.	MOPS w Rzeszowie
63.	Prowadzenie poradnictwa w ramach projektu „Po stronie rodziny” (nr RPPK.08.09.00-18-0001/20)	2022 (czas realizacji projektu).		Wskaźniki zgodnie z założeniami projektowymi.	MOPS w Rzeszowie
Cel szczegółowy nr 9: Podniesienie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny, pracowników socjalnych i specjalistów współpracujących z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze.					
64.	Uczestnictwo w superwizjach pracy.	Lata 2022-2024	Zwiększenie kwalifikacji	Liczba pracowników uczestniczących w superwizjach.	MOPS w Rzeszowie Placówka Opiekuńczo-

			i kompetencji zawodowych pracowników pracujących na rzecz rodzin. Podniesienie jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny z terenu Miasta Rzeszowa. Wymiana dobrych praktyk i upowszechnienie sprawdzonych rozwiązań w jednostkach działających na rzecz dziecka i rodziny poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 9 w okresie trwania programu.		Wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz Dom dla Dzieci: „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław”
65.	Udział w szkoleniach, warsztatach podnoszących kompetencje i kwalifikacje pracownicze.			Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach, warsztatach.	MOPS w Rzeszowie Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz Dom dla Dzieci: „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław” II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich
66.	Zorganizowanie spotkań w ramach Grupy Wymiany Doświadczeń			Liczba spotkań Grupy Wymiany Doświadczeń.	MOPS w Rzeszowie Ośrodki Pomocy Społecznej z zewnątrz.
67.	Udział w konferencjach o tematyce rodziny.			Liczba osób uczestniczących w spotkaniach Grupy Wymiany Doświadczeń.	
				Liczba pracowników biorących udział w konferencjach.	MOPS w Rzeszowie Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr Henryka Hanasiewicza Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz Dom dla Dzieci: „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław”
Cel szczegółowy nr 10: Rozwój systemu opieki nad dziećmi poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.					
68.	Organizowanie konkursów ofert na realizację zadania publicznego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego.	Lata 2022-2024	Zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży z rodzin zmagających się z problemami	Liczba przeprowadzonych konkursów ofert.	Gmina Miasto Rzeszów MOPS w Rzeszowie
				Liczba podmiotów uczestniczących w postępowaniach.	
				Liczba podpisanych umów.	
69.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego			Liczba placówek wsparcia dziennego	MOPS w Rzeszowie

	na terenie Gminy Miasta Rzeszów.		opiekuńczo-wychowawczymi poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 10 w okresie trwania programu.	Liczba dzieci młodzieży uczęszczających do placówek wsparcia dziennego.	Organizacje pozarządowe Podmioty zewnętrzne
70.	Zorganizowanie działań promocyjnych w zakresie zwiększenia zainteresowania podmiotów zewnętrznych do prowadzenia placówek wsparcia dziennego na terenie miasta Rzeszowa.			Liczba zorganizowanych działań promocyjnych.	MOPS w Rzeszowie
71.	Realizacja projektu pn. „Utworzenie placówki wsparcia dziennego „Przystań” w Rzeszowie” (nr RPPK.08.09.00-18-0005/20)	2022-2023 (czas realizacji projektu)		Realizacja wskaźników godnie z założeniami projektowymi.	Gmina Miasto Rzeszów MOPS w Rzeszowie
72.	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego „Przystań” po zakończeniu projektu.	Lata 2022-2024		Liczba dzieci objętych wsparciem placówki wsparcia dziennego „Przystań”.	Gmina Miasto Rzeszów MOPS w Rzeszowie
73.	Organizowanie warsztatów, spotkań, wyjść, wyjazdów itd. dla podopiecznych placówki wsparcia dziennego „Przystań”.			Liczba dzieci objętych organizowanym wsparciem.	Gmina Miasto Rzeszów MOPS w Rzeszowie
			Liczba podjętych działań w ramach placówki „Przystań”.		
Cel szczegółowy nr 11: Stworzenie warunków do działania rodzin wspierających poprzez promowanie, upowszechnianie tej formy wsparcia wśród mieszkańców Miasta Rzeszowa.					
74.	Umieszczenie informacji na stronie internetowej MOPS w Rzeszowie odnośnie wsparcia i naboru rodziny wspierającej.	Lata 2022-2024	Udzielenie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi dzięki pomocy rodziny wspierającej. Podniesienie świadomości i wiedzy mieszkańców Miasta Rzeszowa na temat rodzin wspierających poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 11 w okresie trwania programu.	Liczba umieszczonych informacji.	MOPS w Rzeszowie
				Liczba odsłon strony internetowej.	
75.	Umieszczenie informacji odnośnie wsparcia i naboru rodziny wspierającej na tablicach ogłoszeń.			Liczba umieszczonych informacji.	MOPS w Rzeszowie
76.	Zorganizowanie akcji promujących i upowszechniających rodziny wspierające wśród mieszkańców miasta.			Liczba przeprowadzonych akcji promujących.	MOPS w Rzeszowie Lokalne media Partnerzy zewnętrzni Organizacje pozarządowe
77.	Podpisanie umów z rodziną wspierającą.			Liczba podpisanych umów. Liczba rodzin wspierających. Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, które zostały objęte wsparciem rodziny wspierającej.	MOPS w Rzeszowie
78.	Zorganizowanie szkolenia lub warsztatu dla kandydatów na rodzinę wspierającą.		Liczba potencjalnych rodzin wspierających uczestniczących w szkoleniach lub warsztatach.	MOPS w Rzeszowie	
79.	Zorganizowanie szkoleń lub warsztatów dla funkcjonujących rodzin wspierających.		Liczba funkcjonujących rodzin wspierających uczestniczących w szkoleniach lub warsztatach.	MOPS w Rzeszowie	

Cel szczegółowy nr 12: Kreowanie i upowszechnianie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa poprzez udzielone rodzinom wsparcie ze strony Gminy Miasta Rzeszowa.					
80.	Przyznanie stypendiów rzeszowskim uczniom za wyniki w nauce i wybitne osiągnięcia zgodnie z Programem Stypendialnym Miasta Rzeszowa.	Lata 2022-2024	Poprawa jakości życia rzeszowskich rodzin. Motywowanie dzieci i młodzieży do rozwoju i rozwijania uzdolnień. Zapewnienie zorganizowanych form spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi. Wzmocnienie wizerunku rodzicielstwa poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 12 w okresie trwania programu.	Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano stypendia w ramach Programu Stypendialnego Miasta Rzeszowa.	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa
81.	Promowanie modelu rodziny wielodzietnej i zastępczej poprzez wydanie „Karty Dużej Rodziny” lub „Rodziny wielodzietnej 3+; Rodziny zastępczej”.			Liczba wydanych „Kart Dużej Rodziny”.	Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa
				Liczba rodzin objętych wsparciem w postaci „Karty Dużej Rodziny”.	
				Liczba dzieci korzystających z „Karty Dużej rodziny”.	
				Liczba złożonych wniosków o kartę „Rodzina wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”.	
				Liczba złożonych wniosków o kartę „Rodzina wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza” dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.	
82.	Objęcie rodzin wsparciem poprzez zapewnienie lokali mieszkalnych będących w zasobach Gminy Miasta Rzeszów.			Liczba lokali mieszkalnych będących w zasobach Gminy Miasta Rzeszów.	Biuro Gospodarki Mieniem Miasta Rzeszowa MZBM w Rzeszowie
				Liczba podpisanych umów najmu lokalu mieszkalnego z zasobów Gminy Miasta Rzeszowa.	
83.	Zawarcie ugody na spłatę zadłużonego lokalu przez rodziny w trudnej sytuacji finansowej z terenu Miasta Rzeszowa.			Liczba złożonych próśb o zawarcie ugody.	MZBM w Rzeszowie
				Liczba podpisanych porozumień w sprawie ugodowego spłacenia zadłużenia lokalu.	
84.	Zorganizowanie wypoczynku letniego lub zimowego dla dzieci i młodzieży.			Liczba dzieci i młodzieży korzystających z kolonii letnich organizowanych przez MOPS w Rzeszowie, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie lub inne podmioty.	MOPS w Rzeszowie Kuratorium Oświaty w Rzeszowie Organizacje pozarządowe
				Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w półkoloniach letnich organizowanych przez Rzeszowski Dom Kultury.	Rzeszowski Dom Kultury w Rzeszowie
				Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w półkoloniach zimowych organizowanych przez Rzeszowski Dom Kultury.	
85.	Zorganizowanie warsztatów, zajęć rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.			Liczba prowadzonych zajęć dla dzieci i młodzieży w ramach Rzeszowskich Domów Kultury.	Rzeszowski Dom Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie,
				Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach oferowanych przez Rzeszowski Dom Kultury.	
86.	Zorganizowanie pikników rodzinnych.			Liczba zorganizowanych pikników rodzinnych.	Rzeszowski Dom Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie
87.	Zorganizowanie imprez plenerowych dla rodzin z dziećmi, w tym Dni Osiedli.			Liczba zorganizowanych imprez plenerowych.	Rzeszowski Dom Kultury, Rady Osiedli

Cel szczegółowy nr 13: Profilaktyka występowania sytuacji kryzysowych i zagrożeń z powodu trudności opiekuńczo-wychowawczych, przemocy oraz uzależnień wśród mieszkańców Gminy Miasta Rzeszów.					
88.	Realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.	Lata 2022-2024	Podniesienie świadomości i zwiększenie wiedzy rodziców i dzieci na temat problemów opiekuńczo-wychowawczych, przemocy i profilaktyki uzależnień. Zwiększenie wśród mieszkańców miasta wiedzy na temat oferowanych form wsparcia. Zmniejszenie interwencji związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa i zdrowia dzieci z uwagi na występujące uzależnienia poprzez realizację działań celu szczegółowego nr 13 w okresie trwania programu.	Realizacja wskaźników zgodnie z założeniami programu.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rzeszowie oraz realizatorzy zgodnie z założeniami programu.
89.	Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.			Realizacja wskaźników zgodnie z założeniami programu.	Realizatorzy programu.
90.	Zorganizowanie programów profilaktycznych wśród uczniów, rodziców i pracowników placówek oświatowych z terenu Miasta Rzeszowa.			Liczba programów profilaktycznych zrealizowanych wśród uczniów, rodziców i pracowników placówek oświatowych.	Komenda Miejska Policji w Rzeszowie Straż Miejska w Rzeszowie MKRPA w Rzeszowie SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich
				Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach profilaktycznych.	
				Liczba pracowników oświaty biorących udział w programach profilaktycznych.	
91.	Przeprowadzenie kampanii i akcji edukacyjno-profilaktycznych na terenie miasta Rzeszowa.			Liczba kampanii i akcji edukacyjno-profilaktycznych.	MKRPA w Rzeszowie SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień Komenda Miejska Policji w Rzeszowie
92.	Przeprowadzenie warsztatów profilaktyczno-edukacyjnych.			Liczba przeprowadzonych warsztatów profilaktyczno-edukacyjnych.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień
93.	Prowadzenie punktów konsultacyjnych na terenie rzeszowskich szkół i przedszkoli.			Liczba dyżurów i punktów konsultacyjnych prowadzonych przez pracowników Poradni na terenie rzeszowskich przedszkoli i szkół.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2
				Liczba osób, które skorzystały z prowadzonych dyżurów, punktów konsultacyjnych przez pracowników Poradni na terenie rzeszowskich przedszkoli i szkół.	

94.	Prowadzenie wykładów, prelekcji dla rodziców.			Liczba prelekcji i wykładów dla rodziców.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 SP ZOZ CLU
				Liczba rodziców biorących udział w wykładach i prelekcjach.	
Realizatorzy Programu: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rzeszowie SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach rodzinnych i nieletnich Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze (POW im. dr. Henryka Hanasiewicza; POW im. Marii Hanasiewicz; Dom dla Dzieci: „Mieszko”, „Dobrawa”, „Bolesław”) Komenda Miejska Policji w Rzeszowie Straż Miejska w Rzeszowie Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 2 Placówki wsparcia dziennego Rzeszowski Dom Kultury Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie Biuro Gospodarki Mieniem Miasta Rzeszowa MZBM Sp. z o. o.				Partnerzy Programu: Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Organizacje pozarządowe Lokalne media Caritas Diecezji Rzeszowskiej w Rzeszowie Fundacja Pomocy Młodzieży im. Św. Jana Pawła II „WZRASTANIE Stowarzyszenie na Rzecz Wszechstronnego Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Nasza Arka” Sąd Rejonowy w Rzeszowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich Muzeum Dobranocek w Rzeszowie Kuratorium Oświaty w Rzeszowie Źródła finansowania Programu: Budżet Miasta Rzeszowa Środki Unii Europejskiej Środki z budżetu państwa Środki pozyskiwane przez realizatorów i partnerów z innych źródeł	

11. Monitoring i ewaluacja realizacji Programu

Zakłada się, że Program będzie podlegał corocznemu monitoringowi. W ramach prowadzonego monitoringu Programu weryfikowana będzie zgodność realizowanych działań programu z założeniami w nim zawartymi. Głównym realizatorem monitoringu będzie Koordynator Programu – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie. Materiał uzyskany w wyniku monitoringu będzie poddany analizie, posłuży do wyciągnięcia wniosków i dokonania ewaluacji Programu.

Narzędziem służącym do monitoringu i ewaluacji Programu będzie: Ankieta ewaluacyjna Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024, zawierająca pytania odnośnie stopnia realizacji działań oraz wskaźników, skierowana do podmiotów realizujących Program. Ponadto zadaniem Koordynatora będzie monitorowanie, m.in. aktów prawnych i zgodności Programu z ich treścią oraz potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty działające na rzecz rodziny.

W ramach opracowanego „Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022 – 2024” przyjęto definicję ewaluacji Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego, gdzie „ewaluacja to systematyczna i obiektywna ocena programu lub polityki, ich założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach ich działań. Powinna dostarczać rzetelnych i przydatnych informacji o obiekcie badania wspierając w ten sposób proces decyzyjny oraz (...) współdziałanie wszystkich partnerów zaangażowanych w realizację programu”.

Produktem ewaluacji i monitoringu będzie sporządzany przez Koordynatora Programu do 31 marca każdego następującego po sobie roku Raport z ewaluacji. Raport zostanie opracowany w oparciu o ankietę ewaluacyjną wypełnioną przez realizatorów programu. W raporcie poza analizą założonych do osiągnięcia celów, stopniem realizacji wskaźników, znajdą się ewentualne uwagi i rekomendacje odnośnie rozszerzenia działań na rzecz rodziny w przyszłości.

Spis tabel

Zasoby lokali mieszkalnych Gminy Miasto Rzeszów na koniec 2021 r.	21
Wykaz żłobków z terenu Miasta Rzeszowa wraz z liczbą miejsc.	24
Wykaz szkół ponadpodstawowych z podziałem na publiczne i niepubliczne.	26
Podmioty z terenu Miasta Rzeszowa realizujące nieodpłatnie poradnictwo dla mieszkańców.	31
Liczba rodzin objętych wsparciem w formie Karty Dużej Rodziny.	36
Liczba rodzin objętych Programem: „Rodzina wielodzietna 3+; Rodzina zastępcza”.....	37
Liczba mieszkańców Miasta Rzeszowa objęta pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w MOPS w Rzeszowie.	43
Liczba rodzin pobierających świadczenia z uwagi na okoliczności przyznania pomocy.	44
Liczba osób objętych pomocą żywnościową w ramach POPŻ 2014-2020.	47
Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	49
Ocena zasobów i oferty Miasta Rzeszowa.	74
Główne kłopoty w opiece i wychowaniu dzieci wskazane przez respondentów.	76
Kto wspiera/ł Panią/Pana w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych najbardziej?	77
Główny problem współczesnej rodziny w opinii badanych.	77
Rozwiązania w pracy na rzecz dziecka i rodziny podejmowane przez asystentów rodziny.	85
Liczba dzieci przebywających i przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych w 2021 r.	97
Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego w 2021 r.	100
Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego na lata 2022-2024.....	101
Cele, działania i wskaźniki Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Rzeszowa na lata 2022-2024	112

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba dzieci i młodzieży korzystających z posiłków w szkołach w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.....	46
Wykres 2 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami.	50
Wykres 3 Co jest głównym źródłem utrzymania Pani/Pana rodziny?	72
Wykres 4 Jak ocenia Pani/Pan sytuację materialną swojej rodziny?	72
Wykres 5 Miejsce zamieszkania badanych.	73
Wykres 6 Jak na chwilę obecną ocenia Pani/Pan poziom zadowolenia z życia rodzinnego?	73
Wykres 7 Jak w skali od 1 do 5 ocenia Pani/Pan współpracę z asystentem rodziny?	74
Wykres 8 Oczekiwania odnośnie poziomu zakończenia edukacji przez dzieci badanych.	75
Wykres 9 Kto w Pani/Pana rodzinie angażuje się w wykonywanie obowiązków domowych?	75
Wykres 10 Czy z uwagi na pandemię i występującą w jej czasie izolację, naukę zdalną widzi Pani/Pan konieczność wsparcia rodziny w formie?	78
Wykres 11 Typy rodzin, z którymi współpracowali asystenci rodziny w 2021 r.	84
Wykres 12 Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego.	101